

Päivi Roivainen

**Alakoulujen uimaopetuksen toimintamallin
kehittäminen ja implementoinnin suunnittelu
Iisalmen kaupungin uuteen uimahalliin**

Opinnäytetyö

Liikunta-alan johtaminen ja
kehittäminen

2023

**KAMK • University
of Applied Sciences**

Tiivistelmä

Tekijä: Roivainen Päivi

Työn nimi: Alakoulujen uimaopetuksen toimintamallin kehittäminen ja implementoinnin suunnittelu lisälmen kaupungin uuteen uimahalliin

Tutkintonimike: Liikunnanohjaaja (YAMK), Liikunta-alan johtaminen ja kehittäminen

Asiasanat: uimaopetus, koululiikunta, toimintamallin kehittäminen, muutoksen johtaminen

Tiivistelmä

Koulujen uimaopetuksella on merkittävä rooli koululaisten uimataidon kehittymiselle. Uinti kuuluu osaksi liikunnan opetussuunnitelmaa kaikilla luokka-asteilla ja on ainoa liikuntalaji, jolle on määritelty omat spesifit tavoitteensa. Koulujen mahdollisuuksissa järjestää uimaopetusta on kuitenkin eroja ja on todettu, että haasteena voivat olla pitkät etäisyydet uimahalleihin, vapaiden uintiaikojen puute sekä koulujen resurssien puute.

lislmen kaupungin uimahallissa toteutetaan kaupungin uimaopettajien toimesta uimaopetusta kaikille lislmen sekä usean naapurikunnan alakoulujen oppilaille. Vuosittain uimaopetuskäyntejä tulee noin 11 500 kertaa. Kaupunkiin on kevään 2023 aikana valmistumassa uusi uimahalli, joka tarjoaa uuden, isomman toimintaympäristön uimahallin palvelujen, myös koulujen uimaopetuksen toteuttamiselle. Tämän opinnäytetyön tavoitteen on uuden toimintamallin avulla kehittää alakoulujen uimaopetuksen organisointia ja sisältöä sekä implementoida toimintamalli lislmen uuteen uimahalliin. Toimintamallin avulla uudessa ympäristössä voidaan toteuttaa laadukasta uimaopetusta, tarjolla olevat tila- ja henkilöresurssit saadaan hyödynnettyä ja uintivuorojen jakaminen kouluille tulee sujuvammaksi.

Toimintamallin kehittäminen pohjautui aiempaan toimintamalliin, hyödyntäen teoretietoa, kerättyä aineistoa sekä henkilöstön ammattitaitoa. Työ toteutettiin konstruktivisena tutkimuksena, jossa aikaansaatu konstruktio on päivitetty alakoulujen uimaopetuksen toimintamalli lislmen uuteen uimahalliin. Aineistonkeruu toteutettiin elokuussa 2022 teemahaastattelulla hyödyntäen benchmarking-ajattelua. Haastateltavat olivat kokeneita uimaopetuksen ammattilaisia, joiden kokemusten avulla etsittiin toimivia ratkaisuja lislmen alakoulujen uimaopetuksen toimintamalliin. Toimintamallin kehittämisessä hyödynnettiin palveluliiketoiminnan ja tuotteistamisen keinoja. Kehitetty toimintamalli sisältää alakoulujen uimaopetuksen tavoitteet, uintivuorojen jakamisen käytännöt, toimintaohjeet kouluille sekä opetukseen käytettävien tilojen ja henkilöstöresurssien käytön suunnittelun.

Implementoinnin lähtökohtana toimi muutosjohtaminen ja henkilöstöä pyrittiin sitouttamaan uusiin toimintatapoihin osallistavalla suunnittelulla sekä viestinnällä. Koulujen osalta viestintää on hankaloittanut uimahallin valmistumisaikataulun viivästyminen. Viivästyminen takia toimintamallia ei päästy tämän työn puitteissa pilotoimaan käytäntöön alkuperäisen suunnitelman mukaisesti. Toiminnan varsinainen käynnistäminen tapahtuu myöhemmin vuoden 2023 aikana. Vasta tämän jälkeen toimintamallia voidaan muokata ja jatkokehittää saadun palautteen ja kokemusten pohjalta.

Abstract

Author(s): Roivainen Päivi

Title of the Publication: Development of the swimming education operating model for primary schools and planning the implementation of the new swimming hall of Iisalmi

Degree Title: Master of Sport Studies

Keywords: swimming education, sports education, development of operating model, change management.

Abstract

The swimming education of schools plays an important role in the development of children's swimming skills. Swimming belongs to the part of teaching program of sport education in every school grade. It is the only sport that has its own specific objectives. Schools have different possibilities to arrange swimming education. It has been researched that the challenge can be long distances to swimming halls, lack of free time and lack of resources of schools.

In the swimming hall of Iisalmi, the swimming teachers of the city are executing swimming education to all primary school children of Iisalmi and multiple schools of neighboring municipality. Yearly there is about 11 500 visits in swimming lessons. In spring 2023 there will be completed the new swimming hall in Iisalmi. It will offer a new, larger environment to execute swimming hall services including swimming education. The objective of this thesis is to develop the organization and content of primary school swimming education by the new operating model and implement the operating model to the new swimming hall of Iisalmi. With the operating model it is possible to execute quality swimming education that utilizes the space and employee resources of the new swimming hall. It also makes the shearing the swimming shifts to schools smoother.

Development of the operating model was based on the former operating model of swimming education by utilizing the theoretical knowledge, collected data and the professionalism of employees. The thesis was made as a constructive study, which generated construction is the updated operation model of primary school swimming education in new swimming hall of Iisalmi. The data was collected on august 2022 by thematic interview exploiting benchmarking. Interviewees were experienced professionals of swimming education. The workable solutions for the operating model of primary school swimming education were search by their experiences. The operating model was developed by using service business management and service productization. The operating model includes the objectives of the swimming education, the policy of shearing swimming shifts, the guidance for schools and how the resources of employees and space will be use.

The operating model was implemented by change management. The employees were committed for the new procedure by participatory planning and communication. The delay in the complete schedule of the new swimming hall has complicated the communication for schools. Because of the delay the operating model has not been piloted within this thesis as it was planned. Launching the operation will take place later in year 2023. After that the operating model can be edit and develop further based on feedback and use experiences.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Alakoulujen uimaopetus.....	3
2.1	Uimaopetuksen tavoitteet	4
2.2	Uimaopetuksen toteuttaminen.....	6
2.3	Uimaopetuksen turvallisuus.....	8
3	Alakoulujen uimaopetus lisalmen uimahallissa	9
3.1	Uimaopetuksen toimintamalli vanhassa lisalmen uimahallissa.....	10
3.1.1	Käytettävissä olevat henkilöstöresurssit.....	10
3.1.2	Käytettävät tilat.....	10
3.1.3	Uintivuorojen jakaminen.....	11
3.1.4	Toimintaohjeet kouluille	12
3.1.5	Opetuksen toteutus ja sisällöt.....	12
3.2	lisalmen kaupungin uusi uimahalli	13
4	Toimintamalli.....	16
4.1	Toimintamallin kehittäminen	16
4.2	Toimintamallin implementointi.....	18
4.2.1	Muutoksen johtaminen henkilöstölle	19
4.2.2	Muutoksen johtaminen sidosryhmille	20
5	Tutkimusstrategia	21
5.1	Tutkimuskysymykset	21
5.2	Kehittämistyön tutkimusmetodologia	22
5.2.1	Tutkijan positio ja esiymmärrys	23
5.2.2	Tutkimusprosessi.....	24
5.3	Tutkimusprosessin aineistonkeruu: teemahaastattelut	25
5.3.1	Benchmarking.....	27
5.3.2	Induktiivinen sisällönanalyysi	28
5.4	Tutkimusprosessin ideointivaihe: aivoriihi.....	29
6	Tutkimusprosessin toteutus	31
6.1	Aiheen valinta.....	31
6.2	Aiheeseen syventyminen ja aineiston keruu.....	31
6.2.1	Haastattelujen toteutus	32

6.2.2	Haastattelujen tulokset.....	33
6.3	Innovointivaihe.....	44
6.3.1	Aivoriihen toteutus	44
6.3.2	Aivoriihen tulokset	45
6.3.3	Suunniteltu konstruktio: Alakoulujen uimaopetuksen toimintamalli.....	47
6.4	Toimintamallin käyttöönotto	49
6.5	Kehittämistyön tutkimuksellinen merkitys	50
6.6	Toimintamallin soveltaminen.....	51
7	Pohdinta	52
7.1	Kehitystyön tulokset.....	52
7.2	Eettisyys ja luotettavuus	57
7.3	Oman asiantuntijuuden kehittyminen	59
7.4	Jatkokehitysmahdollisuudet.....	61
	Lähteet	62
	Litteet	

1 Johdanto

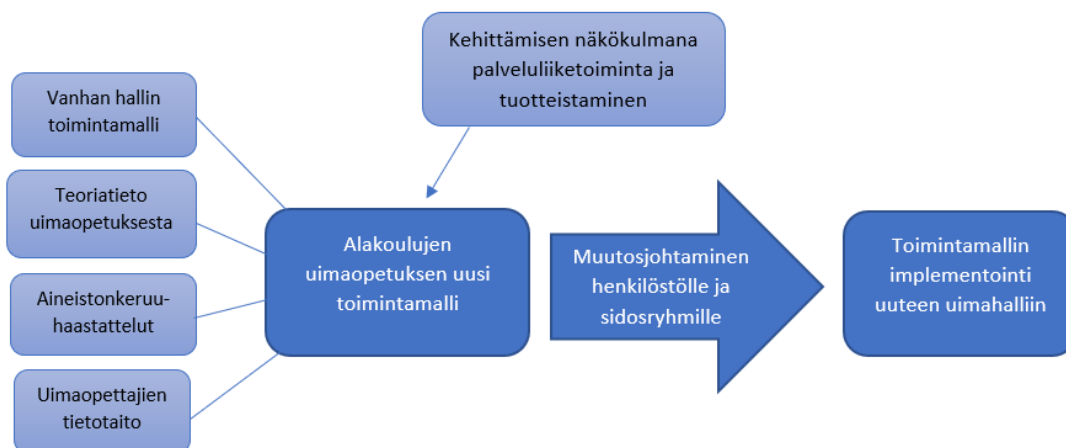
Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitosta todetaan, että lähes jokainen suomalainen on elämänsä aikana tekemisissä veden kanssa, koska Suomessa on noin 300 000 kilometriä rantaviivaa. Uimataito luo perustan turvalliselle olemiselle vesillä ja veden äärellä. (Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto 2019.) Vuonna 2016 kuudesluokkaisista 76 % omasi pohjoismaisen määritelmän mukaisen hyvän uimataidon. Jos kouluissa ei ollut annettu lainkaan uimaopetusta, vastaava luku oli vain 63 %. (Hakamäki 2017, 7–8.) Vuonna 2022 uimataitoisten kuudesluokkalaisten määrä oli pudonnut 55 %:iin. Ilman koulujen uimaopetusta täysin uimataidottomien osuus voisi olla jopa 15 % nykyistä suurempi. (Lehtimäki, Savolainen, Heinonen, Sääkslahti, Haapala, Saari & Pitilä 2022, 10, 16.) Merkittävä osa lapsista voisi jäädä uimataidottomiksi ilman koulujen uimaopetusta. Hyvällä uimataidolla voidaan ennaltaehkäistä hukkumisia. (Savolainen 2018, 8.)

Iisalmen kaupunki on reilun 21 000 asukkaan kaupunki, Ylä-Savon seutukeskus (Kaupunki-info n.d.). Kaupungin nykyinen uimahalli on rakennettu vuonna 1974 ja sitä on laajennettu ja peruskorjattu vuonna 1996. Kun uutta peruskorjausta alettiin suunnitella, todettiin korjausaste niin suureksi, että päädyttiin uudisrakentamiseen. Uuden uimahallin oli tarkoitus valmistua vuoden 2022 lopulla, mutta rakennusvaiheen viivästymisen vuoksi avautuminen siirtyy keväälle 2023. Uudessa uimahallissa vesipinta-ala kasvaa noin 300 m² verran vanhaan halliin verrattuna, joten tilat mahdollistavat paremman käytönohjauksen eri asiakasryhmien välillä. (Uusi uimahalli n.d.) Käyntikertoja alakoulujen uimaopetuksessa Iisalmen uimahallissa on vuosittain noin 11 500 (Sivistys- ja hyvinvointilautakunta 2022a, 23).

Opinnäytetyöni toimeksiantajana toimii Iisalmen kaupungin sivistys- ja hyvinvointitoimialan alaisuudessa toimivat liikuntapalvelut. Työn tavoitteena on toimintamallin avulla kehittää alakoulujen uimaopetuksen organisointia ja sisältöjä sekä implementoida toimintamalli Iisalmen kaupungin uuteen uimahalliin. Toimintamalli sisältää alakoulujen uimaopetuksen tavoitteet, uintivuorojen hakemisen ja jakamisen käytännöt, toimintaohjeet kouluille sekä opetukseen käytettävien tilojen ja henkilöstöresurssien käytön suunnittelun, joilla mahdollistetaan turvallinen ja laadukas uimaopetustoiminta alakoululaisille. Tarkoituksena on kuvata alakoululaisten uimaopetuksen tavoitteet, käytössä olevat tila- ja henkilöstöresurssit, kartoittaa toimivia käytänteitä uimaopetuksen toteuttamiselle ja uintivuorojen jakamiselle sekä kuvata toimintamallin implementoinnin vaiheet.

Uuden uimahallin myötä tapahtuva toimintaympäristön muutos luo tarpeen tarkastella olemassa olevia toimintatapoja uudelleen. Toimivan organisaation on kyettävä kohtaamaan muutoksia.

Muutoksia on helpompi hallita, kun ymmärretään muutosprosessin vaiheet. (Stenvall & Virtanen 2007, 43.) Toimintamallin implementoinnin onnistumiseksi perehdytään muutosprosessiin ja muutoksen johtamiseen. Opinnäytetyön keskeiset teemat ja niiden yhteys on kuvattu kaaviona kuvassa 1.

Kuva 1. Opinnäytetyön keskeiset teemat

Oma, lähes kymmenen vuoden työkokemukseni uimaopetuksesta ja työstä liikunnanohjaajana uimahallissa antaa vahvan esiyymmärryksen aiheesta ja luo pohjan toimintamallin kehittämiseksi. Kokemuksen myötä käsitys koulujen uimaopetuksen järjestämisen haasteista ja kehitystarpeista ovat tiedossa. Huomioonotettavaa on, etteivät omat ennakkokäsityksen ohjaa kehitystyötä, vaan se pohjautuu tutkittuun tietoon ja aineiston keruussa saatuihin havaintoihin, joita sovellan oman ammattitaitoni ja työyhteisön osaamisen avulla. Eskolan ja Suorannan (2014, 20) mukaan tutkimuksen teko sisältää kuitenkin aina ratkaisuja, joita ennako-oletukset ja intuitio voivat ohjata. Toimintamallia implementoitaessa pääsen kehittämään muutoksenjohtamisosaamistani, josta minulla ei ole vielä paljoa kokemusta.

2 Alakoulujen uimaopetus

Suomen Uimaopetus- ja hengenpelastusliitto SUH ry määrittelee uimataidon perusoikeudeksi jokaiselle Suomessa asuvalle lapselle. Uimataito luo pohjan turvallisuudelle veden äärellä ja vesillä. Uimataidon myötä saadaan keinoja toisen pelastamiseen vedestä hädän yllättäessä. Lisäksi uimataidon avulla voidaan ylläpitää terveyttä ja toimintakykyä läpi koko elinkaaren. Pohjoismainen määritelmä uimataidolle on, että pudottuaan syvään veteen, henkilö pääse pintaan ja ui yhtäjaksoisesti 200 metriä, josta 50 metriä selällään. (Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto 2019.)

SUH ry suosittelee, että kouluissa järjestettäisiin jokaiselle luokalle vuosittain 6 tuntia uimaopetusta (Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto 2017, 2). Oppilaiden mahdollisuuksiin saada uimaopetusta vaikuttaa voimakkaasti se, onko kunnassa uimahallia. Valtakunnallisesti vuonna 2016 vain 73 % kuudesluokkaisista sai koulussa uimaopetusta, kun toisen vuosiluokan oppilaista vastaava määrä oli 91 %. Kunnissa, joissa ei ole omaa uimahallia, voivat oppilaat käydä uimaopetuksessa jopa 50 kilometrin päässä. Määrärahojen vähyys on usein syynä uimaopetuksen puutteelle. Myös tarjolla olevien vapaiden uintivuorojen vähyys voi rajoittaa opetusta. (Hakamäki 2017, 6–7.) Opetussuunnitelman mukainen uimaopetus tapahtui kaikilla peruskoulun luokka-asteilla vain noin 20 % kunnista. Vähäisellä koulun puitteissa annetulla uimaopetuksella on yhteys lasten heikompaan uimataitoon. (Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto 2020.) Koronapandemia vähensi entisestään koulujen toteuttamaa uinnin opetusta (Lehtimäki ym. 2022, 42). Sillä, kuinka hyvin uimaopetus järjestetään ja kuinka se saadaan sovitettua koulujen vuosirytmiiin, on suuri merkitys koulujen suhtautumiselle uimaopetukseen (Hakamäki 2017, 13).

Uinti on ainoa liikuntalaji, joka on määritelty opetettavaksi osana alakoulujen 1.–6.-luokkalaisten liikunnan opetussuunnitelmaa. Muut opetussuunnitelmaan määritellyt taidot eivät ole lajisidonnaisia, vaan niitä voidaan harjoitella useiden liikuntalajien kautta. Uinnille on kuitenkin määritelty omat spesifit tavoitteensa. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 148, 274.) Seuraavaksi on kuvattu alakoulujen uimaopetuksen tavoitteet sekä opetuksen toteutuksen ja turvallisuuden näkökulmasta huomioitavia seikkoja.

2.1 Uimaopetuksen tavoitteet

Koulujen liikunnanopetuksen tavoitteena on tukea lasten fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä kehitystä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Liikuntatuntien aikana pyritään aikaansaamaan positiivisia kokemuksia ja tukemaan liikunnallista elämäntapaa. Koululiikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan oman ikä- ja kehitystason mukaisen toiminnan, motoristen perustaitojen oppimisen ja fyysisten ominaisuuksien kehittämisen kautta. Liikunnan avulla opitaan toisia kunnioittavaa vuorovaikutusta, vastuullisuutta, pitkäjänteisyyttä, tunteiden säätelyä sekä myönteistä minäkäsitystä. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 148, 273.)

1. ja 2. vuosikuokan teemana on liikkuminen yhdessä leikkien niin, että havaintomotoriset taidot ja motoriset perustaidot kehittyvät sekä vahvistetaan liikuntaan liittyviä myönteisiä kokemuksia. 3.–6. vuosiluokilla liikutaan yhdessä toimien ja taitoja harjoitellen, tavoitteena vakiinnuttaa ja vahvistaa motorisia perustaitoja sekä sosiaalisia taitoja. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 148, 273.) Rintalan, Sääkslahden ja Iivosen (2016, 50) mukaan Gallehue (1993) on jakanut motoriset perustaidot kolmeen luokkaan: tasapaino-, liikkumis- ja käsittelytaitoihin. Tasapainotaidot ovat perusta muiden motoristen taitojen oppimiselle. Liikkumistaitoja ovat taidot, joiden avulla liikutaan paikasta toiseen, kuten kävely, juoksu ja hyppääminen. Käsittelytaitoihin kuuluvat erilaisten välineiden ja esineiden käsittely kehon eri osilla, kuten heittäminen ja potkaiseminen. Motoristen perustaitojen herkkyyskausi, eli ajanjakso, jolloin ominaisuudet kehittyvät osittain luonnollisen kasvun kautta, ajoittuu keskimäärin kahden ja seitsemän ikävuoden väliin, joten suurin osa motorisista perustaidoista opitaan jo ennen kouluikää (Hakkarainen & Nikander 2009, 140).

Alakoulujen liikunnanopetukseen on määritelty uintiin liittyviksi tavoitteiksi kahden ensimmäisen vuosiluokan aikana vesiliikuntaan tutustuttaminen sekä alkeisuimataidon varmistaminen. 3.–6. vuosiluokan aikana tavoitteena on sellaisen uimataidon opettaminen, että oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. Uinti ja vesiliikunta, ylempillä luokka-asteilla myös vesipelastaminen kuuluvat osaksi koululiikuntaa. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 148–149, 274.) SUH ry määrittelee alakoululaisten uintiin tavoitteeksi 2. luokan päättyessä hallita alkeisuimataidon, eli kastautumisen sekä vähintään 10 metrin uinnin yhdellä tavalla ja 6. luokan päättyessä perusuimataidon hallinnan eli 50 metrin uinnin käyttäen kahta eri uintitapaa, 5 metrin sukelluksen pinnan alla sekä tiedot ja taidot vedestä pelastamiseen (Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto 2019). Taulukossa 1 on SUH ry:n määrittelemät tavoitteet koulujen uimaopetuksen sisällöille vuosiluokittain. Vaikka uinnille on määritelty selkeät tavoitteet, vain alle

puolet opettajista katsoo uimataidon vaikuttavan merkittävästi liikunnan arviontiin. Tämä voi johduttaa uinninopetuksen vähyydestä. (Palomäki & Hirvensalo 2022, 87.)

Optimaalisin ikä aloittaa uinnin opetus on viiden ja seitsemän ikävuoden välillä. Tätä nuorempana aloitettaessa harjoituskertoja tarvitaan enemmän, eikä taitoja välttämättä opita sen aiemmin, kun aloitettaessa yli viisivuotiaana. (Anderson & Rodriguez 2014, 84, 86.) Ikävuodet 5–7 ovat herkkyyuskautta uimaan oppimiselle, mutta on tärkeää mahdollistaa uinnin oppiminen tai taitojen vahvistaminen myös kouluiässä, jolloin motoriset valmiudet uimaan oppimiselle ovat hyvät. Haasteet itsetunnossa voivat nousta jopa oppimisen esteeksi, etenkin murrosiän alkaessa. (Keskinen, Hakamäki, Hotti, Lauritsalo, Liinpää, Läärän, Pantzar ja Savolainen 2018, 24–25.) Näin ollen esi-koulu sekä 1. ja 2. vuosiluokka voidaan nähdä tärkeänä ajanjaksona uinnin oppimiselle. Ikä ei kuitenkaan ole merkittävin tekijä uimaan oppimisessa, vaan vaikuttavia tekijöitä on monia. Muun muassa yksilölliset erot opettajien taitotasossa, oppilaan kokemukset vedestä ennen uimaopetuksen aloittamista, vapaa-ajalla vedessä vietetty aika sekä opetuskertojen tiheys vaikuttavat omalta osaltaan uimaan oppimisen nopeuteen. (Anderson & Rodriguez 2014, 87.)

Taulukko 1. Koulujen uimaopetuksen sisällöt (Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto 2019)

Luokka-aste	opetuksen sisältö
Esiopetus	veteen tutustuminen, leikit
1. luokka	veteen totuttelun, kellunta, liuku, kastautuminen ja leikit
2. luokka	alkeisuintitekniikat: myyrä, alkeisselkä, alkeisrinta sekä vesileikit
3. luokka	selkäkrooli, krooli, leikit ja pelit
4. luokka	rintauinti, sukellukset, hyppyt, leikit ja pelit, vesiturvallisuus
5. luokka	krooliuinti, uintikestävyys, vesipelastus, pelit
6. luokka	uimataidon vahvistaminen, pelastautuminen ja pelastaminen vedestä

Jotta uimaria voidaan pitää pelastautumistaitoisena, tulisi hänen Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliiton määritelmän mukaan liikkua luontevasti uintisyvyisessä vedessä. Tällöin hän pystyy kääntymään uinnin aikana vatsalta selälleen ja päinvastoin, polkemaan vettä pystyasennossa, kellumaan uintisyvyisessä vedessä, sukeltamaan esineen pohjasta ja sen jälkeen jatkamaan uintia sekä hyppäämään veteen ja jatkamaan uintia päästyään pintaan. (Savolainen 2018, 8.)

Uimataidon lisäksi uintituntien aikana voidaan kehittää muita motorisia taitoja. Etenkin uintiharjoittelun alkuvaiheessa voidaan aikaansaada merkittävää motoristen taitojen kehittymistä. On todettu, että uinti kehittää erityisesti tasapainoa, ketteryyttä ja voimaa. (Eider 2015, 132.) Hyvin

opitut motoriset perustaidot lisäävät lapsen ja nuoren fyysistä aktiivisuutta ja heikot motoriset taidot päinvastoin vähentävät aktiivisuuden määrää (Stodden, Goodway, Langendorfen, Robertson, Rudisill, Garcia & Garcia 2008, 295). Liikunnallisen elämäntavan omaksuminen on yksi koulu liikunnan keskeisiä tavoitteita (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 148).

2.2 Uimaopetuksen toteuttaminen

Ensimmäisen ja toisen vuosiluokan aikana tavoitellaan uinnin alkeistaitojen oppimista (Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto 2019). Uinnin alkeisopetuksen keskeisin tavoite on vesirohkeuden saavuttaminen. Tämä koostuu kehon ja liikkeiden hallinnasta vedessä sekä luottamuksesta veteen. Jotta uimari voi löytää vedessä tasapainon, on hänen luotettava veden kannattavuuteen. Lisäksi on tärkeää löytää oikeanlainen, luonteva hengitystekniikka, jossa hengitetään normaalisti sisään pinnan yläpuolella ja ulospuhallus tapahtuu veden alla. (Keskinen ym. 2018, 62.) Moura, Marinho, Forte, Faíl ja Neiva (2021, 16) ovat todenneet vesirohkeuden kehittyvän hyvin uintitunneilla ja harjoituksissa, joissa totutellaan veteen ja keskitytään kehittämään uinnin perustaitoja, kuten kehonhallintaa pystyasennossa, hengityksen säätelyä sekä liukuja päin ja selin asennoissa. Uinnin avulla voidaan edistää myös motoristen taitojen kehittymistä ja motorista oppimista.

Uinnin alkeisopetus voidaan jakaa neljään eri päävaiheeseen. Ensimmäinen vaihe on veteen totuttautuminen, johon kuuluvat mahdollisen vedenpelon voittaminen, veden vastuksen ja kannattavuuden kokeilu sekä hengityksen pidättäminen ja veteen puhaltaminen. Toinen vaihe on kastautuminen, jolloin tavoitteena on veden alle painautuminen sekä silmien auki pitäminen ja liikkuminen vedessä. Kolmas vaihe on kelluminen, joka aloitetaan jalkojen pohjasta irrottamisesta ja edetään vaaka-asentoon totuttautumiseen niin päin kuin selin asennoissa. Neljäs vaihe on liukuminen, jossa pyritään virtaviivaisen asennon löytämiseen ja etenemiseen tässä asennossa. (Keskinen ym. 2018, 64–70.) Matalassa, alle metrin syvyisessä vedessä toteutetulla uinnin alkeisopetuksella on todettu saattavan parempia tuloksia, kuin syvämmässä vedessä. Kuitenkin alkeistaitoja on mahdollista kehittää myös syvämmässä vedessä. Tällöin joudutaan kuitenkin huomioimaan enemmän turvallisuutta. Harjoitteet täytyy mukauttaa niin, että huomioidaan kelluttavien apuvälineiden käyttö sekä oppilaiden mahdollinen epävarmuus. Erilaisia vedensyvyyyksiä hyödyntämällä voidaan kuitenkin saada aikaan erilaisia psykomotorisia kokemuksia. (Rocha, Marinho, Garrido, Morgado & Costa 2018, 70.) Uinninopetuksessa on tärkeä huomioida niin harjoitusympäristö, tehtävien ohjeistus kuin opetukseen osallistuvat yksilöt. Aloittelevan uimarin tavoite on

yleensä pysyä mahdollisimman lähellä pintaa kovan uintivauhdin sijaan. Opetustilanteessa yksilölliset tarpeet nousevat esiin. Mukautetuilla tehtävillä ja yksinkertaisilla, mutta motivoivilla ohjeilla voidaan aikaansaada hyviä tuloksia. (Seifert, Button & Brazier 2010, 92, 94.)

Oppilaiden mielestä tärkeintä koulun liikuntatunneilla on se, että tunnilla on hauskaa ja hyvä ilmapiiri. Sosioemotionaalisten taitojen oppiminen koululiikunnassa koetaan tärkeäksi. On tärkeää, että opettaja edistää turvallista ja hyväksyvää ilmapiiriä, jotta näiden taitojen harjoittelu on mahdollista. Myös hyvinvoinnin edistäminen ja liikuntataitojen oppiminen koetaan oppilaiden keskuudessa tärkeiksi asioiksi koululiikunnassa. (Lyyra, Heikinaro-Johansson & Palomäki 2019, 89–90, 93.) Uintitunneilla turvallisen ja hyväksyvän ilmapiirin luominen on erityisen tärkeää, sillä suurimmat syyt olla osallistumatta koulujen uimaopetukseen liittyvät epävarmuuteen omasta kehosta sekä kommentointiin ja kiusaamiseen (Lehtimäki ym. 2022, 30).

Oppilaiden osallistumisella ja aktiivisuudella voi olla opetusryhmän sisällä suuria eroja. Jotta saadaan lisättyä oppilaiden osallistumista ja ehkäistystä häiriökäyttäytymistä, on tärkeää, että oppilaat kohdataan yksilöinä ja he kokevat tullessaan kuulluiksi. Suuret ryhmäkoot vaikeuttavat tämän toteuttamista. (Huovinen 2019, 73.) Uimaan oppimisen esteenä voi olla tunnepohjaisia syitä, jotka eivät näy ulospäin, kuten vedenpelkoa tai epämiellyttäviä kokemuksia vedestä (Keskinen ym. 2018, 62). Tällöin oppilaan yksilöllisen kohtaamisen on erityisen tärkeää. Huovisen (2019, 73–74) mukaan keinoja parantaa osallistumista ja aktiivisuutta liikuntatunnin aikana on useita. Lähtökohdina ovat oppilaille mieluisat sisällöt, taitotasoa vastaavat tehtävät, onnistunut ryhmittely ja myönteinen ilmapiiri. Näiden lisäksi toimintaa voidaan edistää yksilöllisellä opetusviestinnällä, joustavilla tuntisuunnitelmilla ja oppilaan osallisuuden tukemisella.

Lasten ja nuorten vapaa-ajan uimahallikäytön suuntautuminen enemmän liukumäkiin, hyppytorneihin ja poreisiin kuntouinnin sijaan näkyy oppilaiden uintikestävytydessä ja -taidoissa. Tämä on otettava huomioon uinnin opetusta suunniteltaessa. Jotta uintitekniikoita voidaan kehittää, tulee oppilaan hallita perustaidot hengityksen kontrolloinnista, virtaviivaisesta uintiasennosta sekä eteenpäin vievistä käsiliikkeistä ja potkuista. Näiden perustaitojen harjoitteluun kannattaa varata runsaasti aikaa. (Savolainen 2018, 10.)

Uimataidon lisäksi koulujen uimaopetuksen tavoitteissa korostuu vesipelastamisen taidot (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 274; Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto 2019). Vesipelastuksen harjoittelussa tutustutaan erilaisiin pelastusvälineiden, kuten pelas-

tusrenkaan ja heittovälineiden käyttöön sekä pelastusuintitekniikoihin ja vedenpoljentaan. Pelastus- ja kuljetusharjoituksissa on hyvä käyttää kelluttavia apuvälineitä, jotta harjoitukset ovat turvallisia. (Keskinen ym. 2018, 214–215.)

2.3 Uimaopetuksen turvallisuus

Perusopetuslain (628/1998) 29 § todetaan, että oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Opetuksen järjestäjän vastuulla on huolehtia, että opetusympäristö on turvallinen niin koulussa kuin muissa opetuksen järjestämispaikoissa. Uinnin opetusta järjestettäessä on huolehdittava, että uimaopetuspaikka täyttää vaatimukset turvallisuuden näkökulmasta. Esimerkiksi opetustiloissa ei tule käyttää valvontaa vaikeuttavia ja opetusta häiritseviä poreita, virtauksia tai suihkuja. (Poutala 2007, 44.)

Koulujen uintitunneilla opettajalla on jakamaton vastuu oppilaista, vaikka uimahallissa on uima- valvoja vastaamassa yleisestä turvallisuudesta. Tästä syystä on huolehdittava, että valvovia opettajia on riittävästi. (Poutala 2007, 44–45.) Opettajien tulee huolehtia, että altaaseen ei päästetä ketään ilman valvontaa ja opettajalla on oltava tieto ryhmän oppilaiden uimataidosta ennen uintituntia (Savolainen 2018, 9). Ensimmäisen vuosiluokan oppilaiden osalta ensimmäisillä uintitunneilla tämä ei ole vielä mahdollista, joten heitä on syytä opettaa vain matalissa altaissa, joissa jalat ylettyvät helposti pohjaan.

Koulun opettaja on viime kädessä vastuussa oppilaiden turvallisuudesta uimaopetuksen aikana, mutta käytännön opetuksesta vastaavan uimaopettajan vastuulla on suunnitella toiminta oppitunnille, niin että se on turvallista ja kohderyhmälle sopivaa. Jotta opetus voidaan toteuttaa turvallisesti ja laadukkaasti, on suositeltu oppilaiden määrä alkeisuimaopetuksessa 10 uimataidontonta oppilasta uimaopettajaa kohden ja uimataitoisten oppilaiden ryhmissä 15 oppilasta uimaopettajaa kohden. (Turvallinen uimaopetus 2020.) Usein uimaopetukseen osallistuvat ryhmät ovat luokkasidonnaisia ja siksi ryhmäkokoihin on vaikea vaikuttaa. Suurta ryhmäkokoa enemmän haastetta yleensä aiheuttavat ryhmän sisäiset tasoerot. (Savolainen 2018, 9.)

3 Alakoulujen uimaopetus Iisalmen uimahallissa

Vuonna 2021 Iisalmen uimahallissa uimaopetuksessa kävi opetusryhmiä yhteensä 30 eri koulusta ja päiväkodista. Iisalmen 10 alakoulun lisäksi oppilaita kävi Vieremän, Pielaveden, Sonkajärven, Lapinlahden ja Rautavaaran kunnista. Vuonna 2021 uimaopeuksen kävijämäärä oli 11 270 oppilasta. Kyseisenä vuonna koronapandemia vaikutti jonkin verran myös koulujen uimaopetusten toteutumiseen. (Sivistys – ja hyvinvointilautakunta 2022a, 23.) Lisäksi uimaopetukseen allastiloja käyttävät Iisalmen yläkoululaiset, mutta heidän uimaopetuksestaan vastaavat koulujen omat liikunnanopettajat. Pääsääntöisesti jokainen luokka käy uimassa kuusi kertaa lukuvuoden aikana, kolme kertaa syksyllä ja kolme kertaa keväällä. Tässä on kuitenkin koulukohtaisia eroja. Osa kouluista priorisoi resurssit alempien luokkien oppilaisiin ja esimerkiksi 5- ja 6-luokkalaiset käyvät uimassa vähemmän. Samanlainen resurssien priorisointi on nähtävissä myös valtakunnallisesti, sillä vuonna 2016 vain 73 % kouluissa uimaopetusta tarjottiin kuudennen luokan oppilaille (Hakamäki 2017, 6). Koronapandemian jälkeen keväällä 2022 vastaava luku oli 62 % (Lehtimäki ym. 2022, 40).

Vuonna 2021 Iisalmen uimahallissa käyneistä kuudesluokkalaisista 80 % täytti pohjoismaisen uimataitokriteerin. Vuonna 2020 vastaava luku oli 87 %. (Sivistys- ja hyvinvointilautakunta 2022a, 23.) Vuoden 2022 uimataitotutkimuksessa vastaava luku valtakunnallisesti oli 55 % (Lehtimäki ym. 2022, 10), joten Iisalmen uimahallissa ollaan selvästi valtakunnallista keskiarvoa korkeammalla. Myös Iisalmen uimahallissa uivien koululaisten uimataito on tämän mukaan hieman laskeutunut. Siihen vaikuttanee koronapandemian aiheuttaneet oppilaiden poissaolot sekä maahanmuuttajataustaisten oppilaiden lisääntyminen koulujen opetusryhmissä. On todettu, että maahanmuuttajalapsilla on usein puutteellinen uimataito (Hakamäki 2017, 7).

Uimaan saapuvien opetusryhmien koossa on suuria eroja. Iisalmen keskustan alueella olevat, ja lankulkumatkan päässä olevat koulut tulevat opetukseen yleensä yksi luokka kerrallaan. Kauempaa bussikuljetuksilla tulevat koulut haluavat usein säästää kuljetuskustannuksissa ja tulla täydellä bussilla. Tällöin opetukseen voi tulla esimerkiksi kaksi luokkaa kerralla tai pienemmistä yläkouluista voi saapua koko koulu kerralla uimaan. Vaihtelevat ryhmäkoot ja taitotasojen erot vaikuttavat suuresti niin opetustuntien suunnitteluun, kuin opetusta varten tarvittavien tilojen ja henkilöstön määrään.

3.1 Uimaopetuksen toimintamalli vanhassa Iisalmen uimahallissa

Seuraavaksi on kuvattu, kuinka uimaopetus on viime vuosina järjestetty Iisalmen uimahallissa. Tilanne toimii lähtökohtana toimintamallin kehitystyölle. Kuvattuna ovat henkilöstö- ja tilaresurssit, vuorojen jakamisen käytänteet, toimintaohjeet kouluille sekä opetuksen toteutus ja sisällöt.

3.1.1 Käytettävissä olevat henkilöstöresurssit

Iisalmen vanhan uimahallin allasosastolla työskentelee neljä kokoaikaista työntekijää. Heillä kaikilla on uimaopettajan ja uinninvalvojan pätevyys sekä jokin liikunta-alan koulutus vesiliikuntaryhmien ohjaamiseen. Kaikki neljä työntekijää tekevät kaikkia allasosaston työtehtäviä: opetusta, uinninvalvontaa ja vesiliikuntaryhmien ohjausta. Työtä tehdään kahdessa vuorossa. Aamuvuorossa on pääsääntöisesti kaksi työntekijää, jotka huolehtivat päivän uimaopetuksista ja iltavuoron kaksi työntekijää hoitavat vesiliikuntaryhmien ohjauksen. Lisäksi jokainen työntekijä tekee ohjausten väleissä uinninvalvontaa.

Uimahallin aukioloaikoina allasosastolla täytyy aina olla uinninvalvoja tai -valvojia, jolla ei valvontavuoron aikana saa olla muita tehtäviä, kuten ryhmien ohjaamista (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto 2015, 15). Tästä syystä toinen vuorossa oleva työntekijä on valvontavastuussa ja toinen ohjaa ryhmiä. Rooleja vaihdetaan päivän aikana, yleensä opetuksen hoidetaan vuorotellen. Koska normaalisti vain yksi uimaopettaja kerrallaan on opetustehtävissä, on SUH ry:n suositusten mukaisten oppilasmäärien, alkeisuimaopetuksessa 10 uimataidotonta ja uimataitoisten oppilaiden ryhmissä 15 oppilasta uimaopettajaa kohden (Turvallinen uimaopetus 2020), usein mahdotonta toteuttaa. Isojen, useampia luokkia käsittävien oppilasryhmien opetusta varten käytetään uinninvalvonnassa lisänä osa-aikaisia tuntityöntekijöitä, jotta saadaan molemmat työvuorossa olevat uimaopettajat opetustehtäviin. Tällöinkin ryhmäkoot ovat isoja, yleensä 15–20 oppilaan ryhmiä.

3.1.2 Käytettävät tilat

Koululaisten uimaopetusta voidaan toteuttaa vanhassa hallissa kolmessa eri altaassa: opetus-, monitoimi- ja kuntouintialtaassa. Opetusallas soveltuu alkeisuimaopetukseen, joka on syvimmillään 0,9 metrin syvyinen. Monitoimialtaan syvyys vaihtelee 1,10 metrin ja 1,40 metrin välillä ja 4-ratainen, 25 metriä pitkä kuntouintiallas on matalammasta päästään 1,40 metriä syvä ja toisessa

päässä syvyyttä on 3,80 metriä. Syvässä päässä sijaitsee ponnahduslauta. Lisäksi tulee huomioida, että uimahalli on auki myös muille maksaville asiakkaille, joille täytyy jäädä tilaa kuntoilla ja virkistäytyä. Kuntouintialtaasta opetuskäyttöön voidaan varata kaksi rataa, jolloin toiset kaksi rataa jätetään muiden asiakkaiden käyttöön.

Koska uimaopettajan vastuulla on suunnitella uimaopetustunti kohderyhmälle sopivaksi ja turvallisiksi (Turvallinen uimaopetus 2020), toteutetaan oppilaiden uimaopetus matalassa opetusaltaassa niin kauan, kunnes oppilas pystyy suoriutumaan 25 metrin uinnista tai omaa noin 10 metrin alkeistaidot ja on riittävän pitkä, jotta jalat ylettyvät kunnolla pohjaan monitoimialtaassa. Yleensä tällöin kyseessä on vähintään 3. vuosiluokalla oleva oppilas. Tavoitteena on, että 25 metrin uimataito saavutetaan kahden ensimmäisen vuoden aikana, jonka jälkeen koko luokan uintitunnit voidaan järjestää isommissa altaissa. Edellytyksenä 25 metrin uintisuorituksen yrittämiselle pidetään 10 metrin alkeisuimataitoa, joka testataan opetusaltaan uinnilla päästä päähän. Tällä varmistetaan, että oppilaalla on riittävä uimataito lähteä uimaan syvään veteen turvallisesti. Oppilaat pääsevät uimaan syvempiin altaisiin koulun oman opettajan valvonnassa vasta, kun 25 metrin uimataito on saavutettu.

3.1.3 Uintivuorojen jakaminen

Koulut hakevat uintivuoroja vuosittain, touko-kesäkuun vaihteessa, sähköisellä lomakkeella. Nykyiseen hakulomakkeeseen tulee täyttää koulun tiedot, kullekin luokalle haettavien vuorojen määrä, luokan koko sekä viikonpäivä ja kellonaika, jolloin kyseinen luokka voi tulla uimaan. Näiden hakemusten pohjalta jaetaan jokaiselle uintiryhmälle omat vuorot. Ensin varataan yläkoulujen liikunnanopettajien liikuntasuunnitelmien mukaiset vuorot heidän ryhmilleen, jotta tiedetään ajankohdat, jolloin kuntouintiallas ei ole alakouluryhmien käytettävissä. Tämän jälkeen hakemuksia aletaan käydä läpi ja ensin alustavat vuorot merkitään haettujen aikojen mukaisesti paperisiin kalentereihin. Koska päällekkäisiä hakutoiveita on aina, joudutaan osaa vuoroista siirtämään useaan kertaan, jotta saataisiin kaikilla luokille sopivat vuorot. Kun kaikki vuorot on jaettu paperilla, vuorot varataan sähköiseen varausjärjestelmään, jolloin samalla tarkastetaan, ettei päällekkäisiä varauksia ole tullut. Tämän jälkeen luodaan varausvahvistuspohjaan jokaiselle luokalle tai koululle lista sille varatuista vuoroista ja lähetetään ne opettajille tai rehtoreille sähköpostilla. Vaikka vuorot pyritään jakamaan hakulomakkeen toiveiden mukaisesti, vuosittain tulee soittoja vuoroista, jotka eivät luokalle sovi ja joudutaan etsimään korvaavia aikoja mahdollisesti jääneistä ajoista.

Nykyisellä toimintatavalla uintivuorojen jakaminen on monivaiheinen ja aikaa vievä prosessi. Vaikka hakuprosessissa koulujen toiveet pyritään ottamaan huomioon mahdollisimman hyvin, ei kaikkia kouluja ole pysytty kohtelemaan tasapuolisesti. Yleensä kellonaika 9–11 välillä on kaikkein toivotuin, jolloin kaikille ei riitä vuoroja sen puitteissa. Osalle kouluista vuorot on jouduttu myöntämään pitkille aikavälille, mistä vain on löydetty vapaita aikoja. Tällöin ei saada toteutettua yhtenäistä uintijaksoa.

3.1.4 Toimintaohjeet kouluille

Suurin osa Iisalmen uimahallissa opetuksessa käyvistä koulusta ovat vuodesta toiseen samoja ja käytänteet pääasiassa kouluille, niin opettajille kuin oppilaillekin tuttuja. Tästä syystä erillisiä toimintaohjeita vanhassa uimahallissa ei olla lähetetty vuosittain kuin koulun niitä pyytäessä tai jos opetukseen on tullut uusi koulu. Lähettävät toimintaohjeet löytyvät liitteestä 1.

3.1.5 Opetuksen toteutus ja sisällöt

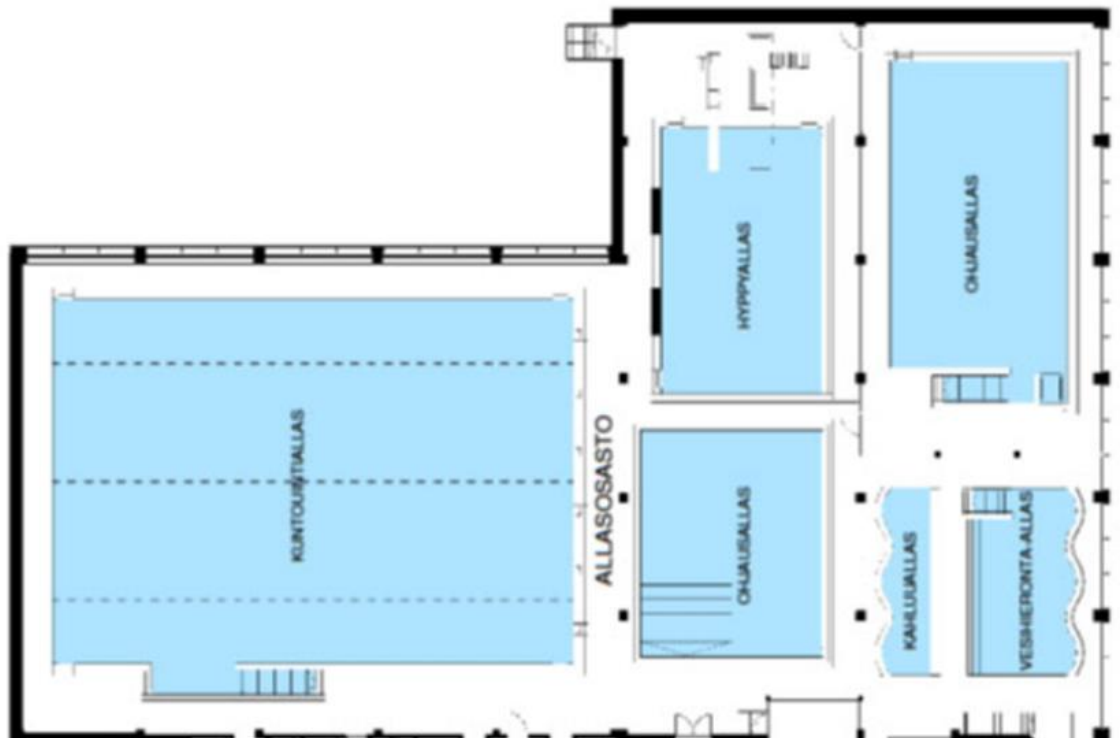
Yhtä opetukseen tulevaa luokkaa kohden on resursoitu yksi uimaopettaja. Lähes aina opetus toteutetaan altaan reunalta käsin. Ryhmän taitotasosta ja koosta riippuen opetus toteutetaan joko koko tunnin ajan koko luokalle tai ryhmä voidaan jakaa esimerkiksi taitotason mukaan kahteen ryhmään, joista toinen on uimaopettajan opetuksessa ja toiselle puoliskolle annetaan tehtäviä, joita se tekee luokanopettajan valvonnassa. Etenkin 1.-2- luokkien opetuksessa luokka jaetaan taitotason mukaan niin, että 25 metrin uinnin suorittaneet pääsevät tekemään osan tunnista tehtäviä syvempiin altaisiin ja uimataidottomat oppilaat jäävät opetusaltaaseen. Ylemmillä luokka, joissa pääsääntöisesti kaikki ovat uimataitoisia, voidaan olla koko oppitunti yhdessä ryhmässä tai isompia luokkia jakaa kunto- ja monitoimialtaan ryhmiin.

Turvallisuuden varmistamiseksi 25 metrin uimataidon saavuttamista pidetään rajana, jonka jälkeen oppilas voi siirtyä tekemään ryhmässä tehtäviä isoon altaaseen tai monitoimialtaaseen. Sen jälkeen hänellä on myös mahdollista hypätä hyppylaudalta. Ennen tällaisen uimataidon saavuttamista on oppilaalla mahdollista harjoitella uintia isossa altaassa vain uimaopettajan valvonnassa yksitellen tai apuvälineen kanssa pienissä 2–3 oppilaan ryhmissä. 25 metrin uimataito pyritään saavuttamaan kahden ensimmäisen lukuvuoden aikana. Ohjeistus tarkemmista luokkakohteisista sisällöistä löytyvät liitteestä 2.

3.2 Iisalmen kaupungin uusi uimahalli

Iisalmen nykyinen uimahalli on valmistunut vuonna 1974 ja vuonna 1996 siihen on tehty saneeraus ja laajennus. Hallin uutta peruskorjausta suunniteltaessa todettiin, että korjausaste on erityisen korkea, 89 %, ja elinkaarikustannukset tulevat olemaan korkeammat verrattuna vastaavanlaisen uuden hallin elinkaarikustannuksiin. Uudisrakennushankeen tavoitteena on saada tilat vastaamaan toimintoja ja nykyvaatimuksiaan sekä sijoittelultaan että laadultaan. Suunnittelun taustalla on hyödynnetty asiakastyytyväisyyskyselyjä, joissa tilojen ahtaus on noussut suurimaksi kehityskohteeksi. (Iisalmen kaupunki 2019, 3, 15; Uusi uimahalli n.d.)

Hankesuunnitelman aikataulun mukaisesti suunnittelijoiden kilpailutus aloitettiin keväällä 2019. Suunnitelmat ja urakkalaskelmat valmistuivat kesällä 2020. Varsinainen rakentaminen aloitettiin syksyllä 2020 ja alkuperäisen aikataulun mukaan hallin valmistuminen tapahtuisi kesällä 2022. (Iisalmen kaupunki 2019, 59.) Rakentamisaikataulussa on kuitenkin ollut viivästyksiä ja halli valmistuu keväällä 2023. Kuvassa 2 on esitettyä Siren Arkkitehdit Oy:n suunnitelman mukainen allasosaston pohjapiirros. Taulukosta 2 löytyvät allaspinta-alat sekä altaiden syvyydet. Vesipinta-ala tulee kasvamaan nykyisestä hallista noin 300 m² (Uusi uimahalli n.d.).

Kuva 2. Uuden uimahallin allasosaston pohjapiirustus (Uusi uimahalli n.d.)

Taulukko 2: Allaspinta-alat ja -syvyydet (Siren Arkkitehdit Oy 2020)

Toiminto	Pinta-ala	Syvyys	Kulkuyhteydet
Ohjausallas 1	82,6 m ²	0,4–0,9 m	päädyn levyiset portaat
Ohjausallas 2	117,1 m ²	1,10–1,35 m	askelmat + tasonostin
Kuntouintiallas, 6 rataa	349,7 m ²	1,35–2,0 m	askelmat + tasonostin
Hyppyallas (1 ja 3 m)	86,6 m ²	3,8–3,9 m	tikkaat
Vesihieronta-allas	35 m ²	1,05 m	askelmat + tasonostin
Kahluuallas	16,4 m ²	0,25–0,27 m	päädyn levyiset portaat
Vesipinta-ala yhteensä: 687,4 m²			

Uuden uimahallin altaista koulujen uimaopetuskäyttöön soveltuu neljä eri allasta. Ohjausallas 1 soveltuu alkeistaitojen opetukseen uimataidottomille sekä kaikille ensimmäisen ja toisen luokan oppilaille. Uimataitosen oppilaiden kanssa voidaan hyödyntää ohjausallas 2:sta, kuntouintialtaan kahta rataa sekä hyppyallasta.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes on määritellyt suositukset uimahallien valvojien määrästä suhteessa uimahallin kokoon. Suositukset löytyvät taulukosta 3. Lisäksi uimavalvojen tarpeellinen määrä tulee pohjata riskiarviointiin, jossa on huomioitu altaiden määrän ja koon lisäksi muun muassa muut allastilan toiminnot, kuten hyppypaikat ja liukumäet, asiakasmäärät ja käyttäjäryhmät, valvonnan riittävyys ruuhka-aikoina sekä valvojien lakisääteinen tauotus. (Turvallisuus ja kemikaalivirasto 2015, Liite 2.) Uuteen uimahalliin tehdyt allasratkaisut sekä aukioloaikojen laajeneminen vaativat henkilöstön lisäystä vähintään yhdellä henkilötyövuodella (Partanen 2019, 19).

Taulukko 3. Uimavalvojen määrän vähimmäissuosituks (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto 2015, Liite 2)

Uinninvalvojen suositeltu vähimmäismäärä suhteessa vesipinta-alaan ja altaisen sijoitteluun:	
enintään 25 m allas + lasten allas	1–2 valvojaa
25 m allas + 2 pientä allasta	1 valvoja ja kameravalvonta tai 2 valvojaa
50 m allas + lasten allas	2 valvojaa
50 m allas + 2 muuta allasta	2 valvojaa ja kameravalvonta tai 3 valvoja

Uuden uimahallin suunnitteluvaiheessa tehdyn asiakastarvekyselyn sekä kävijämäärätavoitteen vuoksi aukioloaikojen lisääminen nykyisestä on tarpeen, henkilöstöresurssit ja kustannustaloudellisuus huomioiden (Partanen 2019, 25). Uuden uimahallin aukioloajoiksi on suunniteltu maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin kello 9–21, tiistaisin ja torstaisin kello 6–21 ja viikonloppuisin kello 11–18. Tällöin arkipäivisin allasostolla työskennellään kahdessa vuorossa ja viikonloppuisin yhdessä vuorossa.

Uuden uimahallin hinnoittelu uudistetaan ja jo suunnitteluvaiheessa hinnankorotuksiin on todettu olevan painetta. Korotukset halutaan kuitenkin pitää maltillisina, jossa uimahalli säilyy matalan kynnyksen palveluna. (Partanen 2019, 25.) Sivistys- ja hyvinvointilautakunta on hyväksynyt Iisalmen uuden uimahallin hinnat toukokuussa 2022. Koululaiset uintimaksu tulee olemaan 3,5 €, mutta jatkossa uimaopetukseen osallistuvilta koululaisilta tullaan perimään korkeampi, 5 € hinta. (Sivistys- ja hyvinvointilautakunta 2022b.) Hinnankorotuksesta on tiedotettu kouluja, jotta he osaavat huomioida asian tulevan vuoden talousarviolaadinnassaan. Hinnan nousulla voi olla vaikutusta joidenkin koulujen mahdollisuuksiin käydä uimaopetuksessa.

4 Toimintamalli

Toimintamalli voidaan määritellä kokonaisvaltaiseksi kuvaukseksi siitä, kuinka jokin asia, kuten työ tai tehtävä voidaan suorittaa. Olennaisessa osassa työkokonaisuuksien toimintamalleja ovat motiivit, kehitystavoitteet, sidosryhmäsuhteet ja aikaperspektiivi. Työn tavoitteet, periaatteet ja keinot ovat vahvasti esillä. (Engström 1995, 106.) Toimintamalli voi olla työn organisointi-, työnjako- tai järjestämistapa (Pietilä, Eirola & Julkunen 2002, 152).

Koska uimaopetus on palvelu, jota uimahallissa tuotetaan kouluille, on toimintamallin kehittämisessä otettu näkökulmaksi palveluliiketoiminnan kehittäminen. Seuraavaksi on kuvattu toimintamallin kehittämistä palveluliiketoiminnan ja tuotteistamisen keinoin sekä toimintamallin implementointi sekä henkilöstön että sidosryhmien näkökulmasta.

4.1 Toimintamallin kehittäminen

Palvelu voidaan määritellä sarjaksi toimenpiteitä, jotka tuottavat asiakkaalle hyötyä. Asiakas on aina jossain määrin mukana palvelun tuottamisessa ja tuo mukanaan palvelun tuottajalle hallitsemattoman osuuden. (Kinnunen 2004, 7.) Palveluliiketoiminnassa lähtökohtana on, että asiakkaan tarpeet ja arvon tuottaminen asiakkaalle ovat keskiössä. Palveluprosessien kehitystyötä tehdään yhteistyössä asiakkaan kanssa. Toiminnan kehittäminen perustuu tuntemukseen asiakkaan tarpeista ja siitä, mikä tuottaa asiakkaalle lisäarvoa. Palveluliiketoiminta-ajattelua voidaan hyödyntää perinteisten palveluyritysten ohella myös teollisissa ja tuotannollisissa yrityksissä. Fyysisten tuotteiden lisäksi voidaan tuottaa erilaisia palveluosia, joiden avulla asiakkaalle tarjotaan kattava kokonaisratkaisu. (Helander, Kujala, Lainema & Pennanen 2013, 11–12.) Koulujen uimaopetuksen toimintamallia kehitettäessä asiakkaat, joille arvoa pyritään tuottamaan ovat koulut, joiden tarpeita tulee huomioida etenkin uintien organisoinnin kehittämisessä. Koulujen oppilaat, jotka tulevat uimaopetukseen taas ovat asiakkaita, joiden tarpeet tulee huomioida suunniteltaessa opetusten sisältöä ja toteutustapoja, jotta uimataito kehittyisi tavoitteiden mukaisesti ja uinninopetus olisi motivoivaa ja innostavaa.

Palveluliiketoiminta on liiketoiminnan kehittämistä yhteistyössä asiakkaiden kanssa ja sen avulla pyritään täyttämään asiakkaiden tarpeet kokonaisvaltaisesti. Palveluliiketoiminnan kannattavuus perustuu yrityksen ja asiakkaiden arvontuottoon. (Hyötyläinen & Nuutinen 2010, 13–14.) Arvon-

tuotantoprosessi on syytä määrittää huolellisesti. Tämä tarkoittaa, että pohditaan, mikä on asiakkaalle arvokasta ja miten voimme auttaa asiakasta tavoitteidensa saavuttamisessa. (Storbacka, Blomqvist, Dahl & Haeger 1999, 15.) Jotta palveluliiketoiminnan avulla voidaan saavuttaa kilpailuetua, se vaatii uutta ajattelua ja rajoja rikkovaa toimintaa. Kilpailuetua syntyy, kun ymmärretään miten oma toiminta vaikuttaa muihin ja mikä rooli muilla toimijoilla on asiakaskokemuksen synnyttämisessä. Positiivinen asiakaskokemus saa asiakkaan palaamaan ja jakamaan positiivisia kokemuksia eteenpäin. Positiivinen asiakaskokemus vaatii asiakkaan kuuntelua, huomioimista sekä aktiivista yhteydenpitoa. (Fisher & Vainio 2014, 9.) Ihmisten välinen vuorovaikutus on tärkeässä roolissa, etenkin asiantuntemusta vaativia palveluja tuotettaessa (Kinnunen 2004, 13).

Palveluliiketoiminnan kehittäminen vaatii, että organisaation toiminta on entistä avoimempaa ja yhteistyö sidosryhmien kanssa on vuorovaikutteisempaa. Se edellyttää toiminnallisia muutoksia ja vuorovaikutuksen lisääntymistä niin yrityksen sisällä kuin ennen kaikkea asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Vuorovaikutteisella kehittämistavalla voidaan aikaansaada yhteistoiminnallisia ratkaisuja, eli tarkoituksena on, että eri toimijat kehittävät yhdessä ratkaisuja määritettyihin ongelmiin. Tavoitteena on asiakkaan arvoprosessin edistäminen yhteistyössä asiakkaan kanssa. (Hyötyläinen ym. 2010, 58–60.)

Palveluliiketoiminnan kehitysvaiheet voidaan Hyötyläisen ym. (2010) mukaan jakaa viiteen vaiheeseen. Herääminen palveluliiketoimintaan edellyttää muutosprosessin aloittamista, sillä muutos palveluliiketoimintaan vaikuttaa koko organisaatioon ja sen toimintatapoihin. Muutos tapahtuu ihmisten välisissä vuorovaikutussuhteissa. Toinen vaihe, eli uuden toimintatavan mallinnus edellyttää analysointia, jotta tunnistetaan varsinaiset ongelmat ja muutoksen tavoitteet voidaan asettaa niiden mukaan. Kolmas ja usein vaativin vaihe on mallin vieminen käytäntöön. Se vaatii paljon resursseja ja voi olla pitkä prosessi. Tässä vaiheessa on tärkeää päästä testaamaan toimintamallia asiakkaille. Seuraava vaihe on toimintamallin vakiinnuttaminen, tarvittaessa vaiheittain. Viimeisenä vaiheena tulee uuden toiminnan muuttaminen kannattavaksi. Tähän päästään, kun toiminta on yhdessä asiakkaan kanssa luotu niin, että sitä voidaan tehostaa ja kehittää. Tällöin mahdollistetaan molemmille osapuolille lisäarvoa ja luotettavuutta. (Hyötyläinen ym. 2010, 61–63.)

Tuotteistaminen on palvelun tai muun hyödykkeen vakioimista tiettyyn muotoon, jossa sitä voidaan asiakkaalle myydä. Tuotteistettaessa palvelua, sen eri osa-alueet kuten sisältö ja tuotantoprosessi vakioidaan. Näin aikaansaadaan yhdenmukainen palvelukokonaisuus. Jotta aikaansaadaan paras mahdollinen tuotekokonaisuus, ovat henkilöstö, asiakkaat ja sidosryhmät tärkeässä

osassa kehitystyötä. (Villanen 2016, 221–222.) Osallistavalla tuotteistamisella varmistetaan palvelun paras mahdollinen laatu sekä samalla sitoutetaan, motivoidaan ja voidaan muuttaa toimintatapoja. Tuotteistamisen avulla palvelutoimintaa voidaan yhtenäistää ja tehostaa tuottaen arvoa sekä asiakkaalle että palveluntarjoajalle. (Tuominen, Järvi, Lehtonen, Valtanen & Martinsuo 2015, 5.)

Tuotteistaminen voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen tuotteistamiseen. Ulkoinen tuotteistaminen sisältää asiakkaalle ilmenevien palvelun osien kuvaamista. Sen avulla luodaan yhtenevä kuvaus asiakkaan näkökulmasta tärkeille palveluosille. Sisäisen tuotteistaminen tavoitteena taas on yhtenäistää palvelun tuotantoprosessi. Siinä määritellään palveluprosessin toimintatavat ja vastuut huomioiden asiakkaan näkökulma. Tuotteistamisen tavoitteena voidaan pitää sopivan tasapainon löytämistä tuotteen vakioinnin ja asiakkaalle räätälöinnin välillä. (Tuominen ym. 2015, 5.) Palveluita suunniteltaessa on pohdittava, kuinka pitkälle asiakkaan yksilöllisten toiveiden toteuttaminen on kannattavaa (Kinnunen 2004, 7).

4.2 Toimintamallin implementointi

Murthyn (2007, 22) mukaan muutoksen johtaminen on muutoksen hallintaa implementoitaessa mittavia muutoksia esimerkiksi organisaation rakenteisiin tai työtehtäviin. Sen avulla voidaan pienentää riskejä ja kustannuksia sekä optimoida muutoksen hyödyt. Uuden uimahallin tilojen tuomat vaatimukset ja mahdollisuudet huomioiva uimaopetuksen toimintamalli tuo mukanaan toimintatapojen muutoksia. Uuden toimintamallin implementointi, eli käytäntöön jalkauttaminen, vaatii muutoksen johtamista. On tärkeää, että uudet käytänteet saadaan käyttöön koko uimahallin henkilöstön keskuudessa. Koulu-uuintoiminnan järjestämisessä koulut ovat tärkeä sidoryhmä, jolle uudet toimintatavat tulee myös jalkauttaa.

Muutosprosessi voidaan jakaa suunnittelu- ja toteutusvaiheisiin. Suunnitteluvaihe sisältää muutuskokonaisuuden suunnittelun ja toimenpiteiden rakentamisen. Muutos on syytä suunnitella huolellisesti ja sen perustarkoitus tulee ymmärtää. Huolellinen suunnittelu on perusta onnistuneelle muutoksen toteuttamiselle. Muutosprosessin toteuttamisvaiheessa tehdään vaaditut toimenpiteet, vakiinnutetaan toiminta ja luodaan uusia rutiineja sekä arvioidaan ja seurataan muutosta. (Stenvall ym. 2007, 46–49.)

Jupon (2011, 32) mukaan Lewin (1951) on kuvannut kolmivaiheisen muutosprosessin, joka koostuu sulatusvaiheesta, muutoksen toteutusvaiheesta ja vakiinnuttamisen vaiheesta. Sulatusvaiheessa nykyinen tasapainotila puretaan, jotta saadaan tilaa uusille järjestelmille. Toteutusvaiheessa luodaan uudet toimintatavat. Vakiinnuttamisenvaiheessa uudet normit ja toimintatavat rutinoidaan ja ankkuroidaan ympäristöön. Parhaat tulokset saadaan, kun kaikissa vaiheissa vaikutetaan koko työyhteisöön yksittäisen työntekijän sijaan.

4.2.1 Muutoksen johtaminen henkilöstölle

Ihmiset joko mahdollistavat muutokset tai aiheuttavat sen epäonnistumisen. Onnistumiseen vaaditaan tiimityötä. (Murthy 2007, 23–24.) Jotta muutos voi toteutua, se vaatii henkilöstöltä uudenlaisia valmiuksia ja uuden oppimista (Stenvall ym. 2007, 48). Onnistuneen muutoksen avain on yksilöiden käytöksen ja ajattelun muuttamisessa (Chen & Hix 2022, 91). Muutostilanne pakottaa tarkastelemaan aiempia toimintatapoja uudella tavalla ja näin tarjoaa mahdollisuuden, mutta myös vaatii oppimista ja kehittymistä. Oppiminen vaatii mahdollisuutta osallistua toimintaan ja kehittämistyöhön sekä yksilön omaa halua osallistua ja sitoutua organisaatioon. Muutostilanteissa koko organisaation kannalta on merkittävää, että toimintakulttuuri on osallistavaa ja kehittämistoiminta vakiinnutetaan osaksi työprosesseja. (Tikkamäki 2006, 331, 336–337.) Muutosprosessin onnistuminen on todennäköisempää, jos henkilöstö otetaan aktiivisesti mukaan (Chen ym. 2022, 93).

Jotta henkilöstö saadaan osallistumaan kehittämistoimintaan, vaaditaan muun muassa palautteen saantia, tehokasta ja avointa tiedonkulkua sekä perehdyttämistä uusiin työtehtäviin (Tikkamäki 2006, 328–329). Muutoksen onnistumiselle keskeistä on henkilöstön sitoutuminen muutokseen, yhteisen tulevaisuudennäkymän viestiminen ja yhteisöllisyyden painottaminen (Juppo 2011, 163). Osallisuuden ja yhdessä tekemisen on todettu parantavan etenkin henkilöstön sitoutuneisuutta muutokseen (Kinnunen 2019, 157). Työyhteisön motivaatio edistää implementointia, samoin hyvin toimivat ryhmät. Esihenkilön tulisi ottaa vastuuta aktiivisesti, mutta myös jakaa sitä alaisilleen. Implementoinnin onnistumista heikentäviä tekijöitä voivat olla kehittämistoimintaan varatun ajan ja resurssien vähyyt sekä tiedonkulun haasteet. (Kivistö, Logren, Kujasalo, Luurila, Hirvonen 2014, 71–71.) Myös Kinnusen (2019) tutkimuksen mukaan vuorovaikutus ja viestintä ovat tärkeässä roolissa johdettaessa onnistunutta muutosta. Onnistumista edistetään henkilöstön pariin jalkautumisella, muutoksen perustelulla ja henkilöstön kuulemisella. (Kinnunen 2019, 155–156.)

Viestintä ja kommunikointi ovat tärkeässä roolissa useammalla osa-alueella, perusteluissa, sitoutumisessa ja kannustamisessa. Jo muutoksen suunnitteluvaiheessa henkilöstön mukana olo ja tiedottaminen ovat keskeisiä asioita. Näin voidaan vähentää muutosvastarintaa ja lisätä uskoa muutoksen onnistumiseen. (Juppo 2011, 160–161.) Muutoksen vastustamisen taustalla voi olla ennakkoluuloja ja pelkoja uutta kohtaan, huoli oman aseman säilymisestä, väsymys muutoksen mukanaan tuomasta lisätyöstä tai vaikeus oppia uutta (Tikkamäki 2006, 224; Chen ym. 2022, 91). Heikolla sisäisellä viestinnällä on merkittävä rooli negatiivisten tunteiden ja muutosvastarinnan synnylle (Hirvonen 2019, 162). Muutosvastarinta voi kohdistua muutoksen sisältöön, kuten tavoitteisiin tai toteutustapaan tai muutokseen omassa asemassa, kuten työtehtävien muutokseen. Muutosvastarinta voi hankaloittaa ja hidastaa muutoksen läpivientiä, mutta se voidaan nähdä myös myönteisenä asiana. Sen avulla voidaan reflektiivisesti kyseenalaistaa tapahtuvaa muutosta ja mahdollisesti parantaa muutoksen laatua. Muutosvastarintaa voidaan hyödyntää uudistuksen kehittämisessä. (Stenvall ym. 2007, 100–101.)

4.2.2 Muutoksen johtaminen sidosryhmille

Organisaatiolla voi olla erilaisia sidosryhmiä, joista organisaatio on riippuvainen ja vastaavasti sidosryhmät ovat riippuvaisia organisaation toiminnasta tai kiinnostuneita vaikuttamaan siihen. Sidoryhmäajattelussa korostuu vastuullinen viestintä, joka pitää sisällään keskinäisen luottamuksen ja yhteisen tiedon jakamisen. (Juholin 2007, 10–11.) Koulujen uimaopetuksen järjestämisessä uimahalli ja lähialueen koulut ovat toisilleen tärkeitä sidosryhmiä.

Organisaatioiden välinen verkostotoiminta on haaste johtajuudelle. Monisyiset ongelmat vaativat organisaatioiden välistä yhteistyötä. Verkostojohtaja edistää yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Verkostojohtamisessa keskeisiksi ominaisuuksiksi voidaan nimetä avoin kommunikaatio, osapuolten sitouttaminen ja motivoituminen sekä yhteinen selkeä päämäärä. (Lehto, Pitkänen & Autioniemi 2019, 257, 267.) Kinnusen (2019, 161) mukaan Canel ja Luoma-aho (2018) ovat todenneet, että avoimella vuoropuhelulla, odotusten kuuntelulla ja muutokseen mukaan ottamisella voidaan parantaa sidosryhmien luottamusta. Kommunikointi muutoksesta ja sen tavoitteista sidosryhmien kanssa on tärkeää (Juppo 2011, 160). On kyettävä vastaanottamaan myös kriittistä palautetta. Se edesauttaa oppimista ja uudistumista. (Kinnunen 2019, 162.)

5 Tutkimusstrategia

Opinnäytetyön tavoitteena on koulujen uimaopetuksen toimintamallin kehittäminen niin, että uimaopetus saadaan toteutettua uusissa tiloissa mahdollisimman laadukkaasti. Kehittämistyö pohjautuu entisen toimintamallin toimintoihin, aiheeseen liittyvään tutkimukseen ja kirjallisuuteen, kehitystyötä varten kerättävään aineistoon sekä uimahallin uimaopettajien tietotaitoon. Aineiston keruussa ja analysoinnissa hyödynnetään laadullisen tutkimuksen periaatteita. Laadullinen tutkimus pyrkii kuvamaan, tulkitsemaan ja ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä syvällisesti (Kananen 2008, 24). Laadulliseen tutkimusmenetelmään soveltuvaa, ihmisten kokemuksista kertovaa aineistoa voidaan kerätä monella eri tavalla. Haastattelujen avulla ihmisten kokemukset saadaan kerättyä puheen muodossa, joten se on usein käytetty aineistonkeruumenetelmä. (Vilkkä 2015, 122.)

Tässä osiossa kuvataan kehittämistyön tutkimuskysymykset, toteuttamiseen valittu metodologia sekä metodologian mukaisen tutkimusprosessin aineistonkeruu- ja analysointitavat sekä innovointimenetelmä. Aineistoa kerätään teemahaastattelujen avulla, hyödyntäen benchmarkingia eli vertaisoppimista. Kerättyä materiaalia hyödynnetään uuden toimintamallin innovoinnissa alaosaston henkilöstön kanssa aivoriihiyöskentelyn avulla.

5.1 Tutkimuskysymykset

Uimaopetuksen toimintamallin kehittäminen sisältää uimaopetuksen tavoitteet, uintivuorojen hakemisen ja jakamisen käytännöt, toimintaohjeet kouluille sekä opetukseen käytettävien tilojen ja henkilöresurssien käytön suunnittelun, tavoitteena luoda edellytykset laadukkaalla alakoulujen uimaopetukselle uudessa uimahallissa. Kehittämistehtävä sisältää seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Miten alakoulujen uimaopetus toteutetaan sille asetettujen tavoitteiden mukaisesti?
2. Miten uuden uimahallin tarjoamat tila- ja henkilöstöresurssit saadaan hyödynnettyä alakoulujen uimaopeuksessa?
3. Miten koulujen uintivuorot saadaan jaettua tehokkaasti ja tasapuolisesti?
4. Miten uusi toimintamalli implementoidaan onnistuneesti?

5.2 Kehittämistyön tutkimusmetodologia

Tämän opinnäytetyön metodologiaksi valikoitui konstruktiiivinen tutkimus. Konstruktiiivinen tutkimus voidaan luokitella soveltavaksi tutkimukseksi. Sille on ominaista tuottaa uutta tietoa normatiivisten sovellusten muodossa. (Kasanen, Lukka & Siitonen 1993, 252.) Sen avulla tuotetaan uusia, innovatiivisia konstruktioita, joiden tarkoituksena on ratkaista todellisia ongelmia. Konstruktioita voivat olla esimerkiksi erilaiset mallit, suunnitelmat, tietojärjestelmät tai kaupalliset tuotteet. Konstruktiiivisella tutkimuksella luodaan jotain uutta, mitä ei vielä ole olemassa. (Lukka 2001.) Konstruktiiivisessa tutkimuksessa uuden konstruktion perustana toimii aiempiin tutkimuksiin pohjautuva teoreettinen viitekehys (Virtanen 2006, 47). Opinnäytetyöni konstruktio tulee olemaan koulujen uimaopetuksen toimintamalli, jonka avulla uudessa uimahallissa voidaan toteuttaa laadukasta alakoululaisten uimaopetusta ja uuden uimahallin resurssit saadaan hyödynnettyä tehokkaasti ja aiempaa tasapuolisemmin myös koulujen näkökulmasta.

Konstruktiiivisen tutkimuksen pääpiirteitä ovat, että kehittäminen kohdistuu tosielämän todellisten ongelmien ratkaisemiseen tuottamalla innovatiivisia ratkaisumalleja. Se sisältää konstruktion implementoinnin ja käytännön testauksen. Toteuttaminen vaatii kehittäjän ja kohdeorganisaation välistä läheistä yhteistyötä, jotta kokemuksellinen oppiminen on mahdollista. Kehitystyön tulee kytkeytyä selkeästi teoreettiseen tietoon ja empiiriset tulokset tulee reflektoida takaisin teoriaan. (Lukka 2000, 2.)

Toikon ja Rantasen (2009, 44–45) mukaan tutkimuksen tiedonintressi, eli mihin tarkoitukseen tietoa tuotetaan, voidaan Habermasin (1972) analyysin mukaan jakaa tekniseen, praktiseen eli käytännölliseen ja emansipatoriseen tiedonintressiin. Teknisen intressin tavoitteena on selittää ilmiöitä ja hallita todellisuutta. Praktinen intressi pyrkii siirtämään ja ymmärtämään maailman yhteisöllisiä perinteitä eli tulkitsemaan ilmiöitä ja välittämään traditioita. Emansipatorista tietoa tuottavan tutkimuksen tarkoituksena on todellisuuden muuttaminen vapauttaen ihminen ulkoisista ja sisäisistä pakoista.

Lukan (2001) mukaan konstruktiiivisessa tutkimuksessa voivat yhdistyä jopa kaikki kolme tiedonintressiä. Yleisin yhdistelmä on teknisen ja praktisen tiedonintressin kombinaatio. Tekninen intressi korostuu konstruktion päämäärässä hallita tosielämän tapahtumia. Praktinen tiedonintressi on vahvemmin läsnä tutkimuksen alkuvaiheessa, kun tehdään pohjatyötä ja perehdytään ilmiöön, jotta voidaan ratkaista alkuperäinen ongelma. Praktisessa lähestymistavassa tutkija ja kohdeyhteisö toimivat vastavuoroisessa yhteistyössä tunnistuen yhdessä ongelman sekä tarvittavat toi-

menpiteet ongelman ratkaisemiseksi (Toikko ym. 2009, 46). Konstruktivisena tutkimuksena toteutettavassa koulujen uimaopeuksen toimintamallin kehittämisessä tietoa tuotetaan sekä teknisen että praktisen tiedonintressin avulla. Teknisellä lähestymistavalla tuotetaan varsinainen toimintamalli, mutta jotta voidaan ymmärtää kehittämisen tarpeet ja tunnistaa organisaation toimintatavat, tarvitaan aiheeseen syventymistä ja vuorovaikutteista, praktista lähestymistapaa. Tavoitteen on luoda toimintamalli, johon koko työyhteisön on helppo sitoutua ja joka palvelee päivittäisen työn tekemistä.

5.2.1 Tutkijan positio ja esiyymmärrys

Lukka (2000, 2, 14–15) korostaa, että konstruktivisessa tutkimuksessa tutkijan ja työyhteisön välinen yhteistyö ja osallistuminen tulee olla tiivistä, jotta voidaan aikaansaada kokeellista oppimista. Kuitenkin tutkijan on kyettävä ottamaan etäisyyttä kehitettävään organisaatioon prosessin loppuvaiheessa, kun reflektoidaan aikaansaatua kehitystyötä teoriaan. Tämä kahden roolin ylläpitäminen voi olla haaste. Myös Toikko ym. (2009, 91) toteavat, että kehittämistyössä kehittäjä voi osallistua käytännön toimintaa ja työyhteisön työntekijät osallistuvat kehitystyöhön.

Oma positioni kehittämiskohteeseen nähden on hyvin läheinen, koska olen aloittanut työskentelyn organisaatiossa yli kymmenen vuotta sitten. Tunnen työyhteisön toimintaympäristön sekä tavat hyvin ja Toikon ym. (2009,91) kuvauksen mukaisesti olen kehittäjätyöntekijä, jonka tarkoituksena on kehittää omaa työyhteisöään. Olen sitoutunut kehitettävään organisaatioon ja organisaation johto sekä työntekijät ovat sitoutuneita kehitystyöhön ja antavat sille tukensa. Suurimmat haasteet läheisessä suhteessani kehitettävään organisaatioon tulevat olemaan Lukan (2000, 14–15) mainitsema etäisyyden ottaminen, jotta kykenen objektiivisesti refleктоimaan saatuja kehitystyöntuloksia teoretietoon sekä se, etten anna mahdollisten subjektiivisten kokemusten mukanaan tuomien ennakkokäsitysten vaikuttaa toimintamallin innovointiin.

Koska omaan pitkän työhistorian toimeksiantajaorganisaatiossa ja olen jo rutinoitunut uimaopettaja, on se tärkeä huomioida kehitystyötä tehtäessä. Tutkimuksen teko sisältää aina ratkaisuja, joita ennako-oletukset ja intuitio voivat ohjata (Eskola & Suoranta 2014, 20), joten ennako-oletukset on hyvä tiedostaa. Se, että esiyymmärrykseni aiheesta pohjautuu vankaan omakohtaiseen kokemukseen kehitettävästä aiheesta voi olla vahvuus mutta myös uhka. Kokemuksen myötä tärkeimmät kehityskohteet ja ongelmat ovat hyvin tiedostettuja, mutta tiettyihin toimintatapoihin

tottuminen voi näkyä haasteena tuottaa tarvittaessa aivan uudenlaisia toimintoja sisältävä konstruktio.

5.2.2 Tutkimusprosessi

Kasasen ym. (1993, 246) sekä Lukan (2000, 4–7) mukaan konstruktiivinen tutkimusprosessi voidaan jakaa seuraaviin vaiheisiin:

1. Etsi käytännössä merkityksellinen aihe, jolla on myös tutkimuspotentiaalia. Aiheen valinta on tutkimuksen tärkeimpiä vaiheita ja on tärkeää kiinnittää huomiota, että aiheella on merkitystä niin käytännössä kuin teoreettisestikin.
2. Hanki kattava ymmärrys aiheesta. Erilaisten aineistonkeruumenetelmien, kuten havainnoinnin ja haastattelujen avulla hankitaan tietoa lähtötilanteesta, ongelmista ja tavoitteista. Lisäksi tutkijan tulee varmistaa, että hänellä on riittävästi teoretietoa tutkittavasta aiheesta. Tällöin hän voi pohjata kehitystyönsä teoriaan, mutta pystyy myös myöhemmin analysoimaan tutkimuksen teoreettista vaikutusta. Tutkimusprosessin haastattelujen avulla tapahtuva aineistonkeruu ja aineiston analysointi on kuvattu tarkemmin kappaleessa 5.3.
3. Innovoi konstruktio, jolla ongelma voidaan ratkaista. Tämä on prosessin kriittinen vaihe, sillä ilman innovatiivista konstruktiota projektia on turha jatkaa. Koska tämä vaihe prosessista on luova, ei ole mahdollista antaa yleisiä ohjeita sen suorittamiseen. Konstruktion kehittelyn tulisi olla tiimityötä, johon sekä tutkija että organisaation edustaja osallistuvat ja siinä tulisi huomioida sekä käytännön että teorian näkökulmat. Konstruktion innovoinnissa hyödynnetään aivoriihimenetelmää, joka on kuvattu tarkemmin kappaleessa 5.4.
4. Testaa innovaatio käytännössä. Tässä vaiheessa sekä tutkijan että muun tiimin tulee olla vahvasti sitoutuneita suunniteltuun konstruktion ja toimia sen mukaisesti. Yleensä innovaatio tulee tuoda organisaatioon aktiivisesti esimerkiksi ohjeistuksilla, kouluttamalla henkilöstöä ja tekemällä pilottitestejä.
5. Esitä luodun ratkaisumallin tutkimuksellinen merkitys ja yhteys aiempaan teoretietoon.

6. Pohdi ratkaisun soveltamisalaa. Jos suunniteltu konstruktio on todettu organisaatioon toimivaksi, on mielenkiintoista pohtia, kuinka se olisi siirrettävissä muihin organisaatioihin. Jos konstruktio ei todettu toimivaksi, voidaan pohtia, kuinka samanlainen epäonnistuminen olisi vältettävissä muissa organisaatioissa. (Kasanen ym. 1993, 246; Lukka 2000, 4–7.)

Opinnäytetyö etenee edellä kuvatun tutkimusprosessin mukaisesti ja sen toteutuminen on kuvattuna vaihe vaiheelta luvussa 6. Lisäksi Lukka (2000, 4–5) nostaa esiin prosessin alkuvaiheessa tarpeen kartoittaa pitkäaikaista yhteistyötä kohdeorganisaation kanssa. Molempien osapuolien tulisi sitoutua ja panostaa projektiin. Tutkijan tulisi olla osa kehitettävää organisaatiota ja organisaation jäseniä tulisi olla osana projektiryhmää, jotta syntyvä konstruktio saadaan implementoitua käytäntöön. Tässä projektissa pitkäaikainen yhteistyö toteutuu, koska tutkija on kohdeorganisaation vakituinen työntekijä.

5.3 Tutkimusprosessin aineistonkeruu: teemahaastattelut

Kuten edellä kappaleessa 5.2.2 todettiin, aiheen valinnan jälkeen konstrukttiivinen tutkimusprosessi Kasanen ym. (1993, 246) sekä Lukan (2000, 4) mukaan jatkuu kattavaan tiedonkeruuseen aiheesta. Vilka (2015, 18) toteaa, että työelämää kehittävässä tutkimuksessa yhdistyvät teoria, kokemukset ja ammattikäytännöt. Prosessin alussa on perehdytty aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen ja teoretietoon. Sen lisäksi kehittämistyössä hyödynnetään haastattelujen avulla saatavia muiden uimahallialan toimijoiden käytäntöjä ja kokemuksia.

Vilkan (2015, 123) mukaan Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2005) ovat todenneet haastattelun olevan järjestelmällinen tiedonkeruun menetelmä. Eskola ym. (2014, 86) toteavat, että haastattelu on tutkijan johdattamaa keskustelua hänen ja tutkittavan välillä, mutta myös vuorovaikutteista eli molemmat osapuolet vaikuttavat toisiinsa. Heidän mukaansa Hirsjärvi ja Hurme (1980) ovat nostaneet esiin, että haastattelu on vuorovaikutustilanteena ennalta suunniteltu, haastattelijan alullepanema ja ohjaama. Tilanteessa haastateltavaa joudutaan usein motivoimaan ja haasteltavalla on oltava luottamus siihen, että hänen tietojansa käsitellään luottamuksellisesti. (Eskola ym. 2014, 86.)

Haastattelu voidaan toteuttaa lomakehaastatteluna, teemahaastatteluna tai avoimena haastatteluna, haastattelutapana joko yksilö-, pari- tai ryhmähaastattelu. Näistä teemahaastattelu on yleisimmin käytetty ja sitä voidaan nimittää myös puolistrukturoiduksi haastatteluksi. Siinä nostetaan esiin tutkimusongelman kannalta keskeiset aiheet, joita haastattelussa käsitellään. Aiheet

voidaan käsitellä vapaassa järjestyksessä ja vastaaja voi antaa niistä oman kuvauksensa. (Vilka 2015, 123–124.) Eskola ym. (2014, 87) erottavat teemahaastattelun ja puolistrukturoidun haastattelun toisistaan niin, että puolisturkuturoidussa haastattelussa kaikille haasteltaville esitetään samat kysymykset ja haasteltava saa vastata omin sanoin, kun taas teemahaastattelussa vain aihepiirit on etukäteen määritelty, mutta kysymyksiltä puuttuu tarkka muoto ja järjestys. Haastelijalla on hyvä olla tilanteessa tukilista käsiteltävistä teemoista, mutta ei tarkkoja kysymyksiä. Hirsjärvi ja Hurme (2018, 48) määrittelevät teemahaastattelun yhdeksi puolistrukturoiduksi haastattelumenetelmäksi, koska haastattelun aiheet ovat kaikille samat.

Teemahaastattelussa haastateltava voi vastata kysymyksiin niin vapaamuotoisesti, että saadun aineison voidaan ajatella edustavan vastaajan omia näkemyksiä. Kuitenkin teemojen avulla voidaan varmistaa, että kaikkien haastateltavien kanssa läpikäydään samoja aiheita. (Eskola ym. 2014, 88.) Teemahaastattelun avulla on mahdollista saada haastateltavien ääni kuulumaan ja se tuo esiin nimenomaan asioille heidän antamiaan merkityksiä ja tulkintoja. Haastattelun avulla voidaan syventää saatavaa tietoa ja pyytää perusteluja annetuille näkemyksille (Hirsjärvi ym. 2018, 35, 48.) Näin ollen haastattelun aikana on mahdollista tarkentaa esiin mahdollisesti nousevia yllättäviäkin asioita ja esittää lisäkysymyksiä. Haastattelun toteutus vaatii taitoa ja kokemusta (Hirsjärvi ym. 2018, 35). Koska minulla ei ole aiempaa haastattelukokemusta, tulee se ottaa huomioon, kun arvioidaan haastattelujen onnistumista ja luotettavuutta.

Laadullista aineistoa kerätessä on syytä välttää kysymyksiä, joihin voi vastata kyllä tai ei, vaan kysymykset olisi syytä asettaa niin, että vastaukset ovat kuvailevampia. Tällaiset kysymykset on hyvä aloittaa esimerkiksi sanoilla mitä, miten tai miksi. Lisäksi on tärkeää tutkimuksen luotettavuuden näkökulmasta selvittää haasteltavan taustatiedot, jotta saadaan käsitys hänen esitiedostaan ja asiantuntemuksestaan tutkimuksen aihepiiristä. Haastateltavien valintaa ohjaa se, mitä ollaan tutkimassa ja halutaanko kokemukseen ja asiantuntemukseen pohjautuvaa tietoa vai tutkitaanko teemaan liittyviä käsityksiä. (Vilka 2015, 130–131; 135.) Tässä kehittämistyössä haastattelujen tausta-ajatuksena toimii benchmarking eli vertaisoppiminen, joka on kuvattu tarkemmin luvussa 5.3.1. Tästä syystä haastateltaviksi valitaan uimahallitoiminnan ja uimaopetuksen kokeneita ammattilaisia.

Tutkimuksen tarkoitus vaikuttaa haastateltavien määrään. On pohdittava, kuinka montaa kohdetta haastatellaan, jotta tarvittavat tiedot saadaan hankittua. (Hirsjärvi ym. 2018, 58.) Aineiston koko ei ole opinnäytetyön merkittävin kriteeri, vaan suuremmissa roolissa ovat aineistosta tehdyt tulkinnot. Laadullisen tutkimuksen avulla ei pyritä tekemään tilastollisesti yleistettäviä päätelmiä,

vaan kuvataan ja pyritään ymmärtämään kyseistä ilmiötä. Sen vuoksi on tärkeää, että tietoa kerätään henkilöiltä, joilla on asiasta mahdollisimman paljon kokemusta ja tietoa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 98.) Koska haastateltavat tullaan valitsemaan tiettyjen, teoriasta nousevien tunnusmerkkien mukaan, puhutaan harkinnanvaraisesta otannasta (Eskola ym. 2014, 18). Opinnäyte-työssä resurssit ovat rajalliset, joten haastatteluja toteutettiin viisi. Haastatteluaineisto analysoidaan induktiivisen sisällönanalyysin avulla, jonka periaatteet on kuvattu luvussa 5.3.2.

Tutkimuksessa käytettävät menetelmät aineiston hankintaan ja analysointiin tulee olla tutkimuskriteerien mukaisia ja eettisiä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6). Tutkittaville tulee kertoa etukäteen millaista aineistoa tullaan keräämään, miten sitä kerätään, mihin saatua aineistoa hyödynnetään, kuinka aineistoa säilytetään sekä millaista tietoa osallistujia saa etukäteen tutkimuksesta. Myös tarvittavat tekijänoikeusasiat tulee huomioida etukäteen. Jos tutkimusaineisto sisältää henkilötietoja, eli tietoja, joista vastaaja voidaan tunnistaa, tulee tutkimusaineistoa käsitellä suunnitelmallisesti, vastuullisesti ja lainmukaisesti. Niitä ei tule kerätä ja käsitellä ilman selkää tarvetta ja tiedot on suojattava ulkopuolisilta. Tutkimustulosten analysointi tulee tehdä niin, ettei tutkimukseen osallistuvan henkilöllisyys käy ilmi. (Koivisto & Aro 2019, 3–4.)

5.3.1 Benchmarking

Benchmarking, eli vertaiskehittäminen tai vertaisoppiminen, on laadun kehittämisen keino. Sen tavoitteena on oman suorituskyvyn tason ymmärtäminen ja parhaiden hyödynnettävissä olevien käytänteiden löytäminen joko omasta yksiköstä, muita toimijoilta tai toimialoilta. Benchmarkingia hyödyntäen saadaan määriteltyä tuottavuuden taso vertaamalla sitä muihin toimijoihin. Omia prosesseja ja suorituskyyä verrataan tavoitetilään, jota toisessa organisaatiossa jo toteutetaan. (Torkki 2012, 23; 28.)

Torkin (2012, 24–27) mukaan Camp (1995) on määritellyt benchmarkingin menetelmäksi, jonka avulla etsitään parhaita käytänteitä, jotka implementoimalla saadaan aikaan hyvä suorituskyy. Hänen mukaansa benchmarking voidaan toteuttaa organisaation sisäisenä benchmarkingina, kilpailija-benchmarkingina, tietyn toimialan sisällä funktionaalisenä benchmarkingina tai geneerisenä benchmarkingina toimialasta riippumatta. Santalainen (2009) tuo esiin myös ajatuksen huonoimpien käytänteiden benchmarkingista, jossa ei oteta oppia vain alan parhaista toimijoista,

vaan kehitetään omaa toimintaa tunnistamalla myös epäonnistuneita tai toimimattomia käytäntöjä. Näin saadaan aikaan laajempi ja monipuolisempi kuva, kuin pelkkiä menestystekijöitä tunnistamalla.

Onnistunut benchmarking edellyttää perusteellista pohjatyötä. Kehittämiselle tulee olla selkeästi määriteltävä kohde. Kehittämiskohteen määrittelyn jälkeen etsitään vertailukumppanit, joiden toiminnasta halutaan oppia. Näistä organisaatioista kerätään järjestelmällisesti tietoa siitä, kuinka he toteuttavat toimintansa. Tiedonkeruun jälkeen saatuja tuloksia tulee arvioida kriittisesti ja luovasti, tavoitteena löytää omaan organisaatioon soveltuvat toimintatavat. Osa havaituista toimintatavoista voi olla suoraan käyttökelpoisia omissa organisaatioissa, osa vaatii soveltamista. On tiedostettava, että kaikki vertailukumppanin hyvät toimintatavat eivät välttämättä sovellu omaan organisaatioon esimerkiksi erilaisten organisaatiokulttuurien vuoksi. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2020, 186.)

Tässä opinnäytetyössä benchmarking-toimintaa hyödynnetään funktionaalisenä toimintana. Tavoitteena on löytää muiden uimahallien toiminnasta käytäntöjä, joita on mahdollista hyödyntää myös Iisalmen kaupungin uudessa uimahallissa koulujen uimaopetuksen järjestämisessä. Samalla voidaan saada tietoa käytössä olleista toimintatavoista, jotka eivät ole olleet toimivia ja ottaa ne huomioon kehittämistyössä. Benchmarking toteutuu teemahaastattelujen muodossa, haastatteleamalla samankaltaisten uimahallien koulujen uimaopetustoiminnasta vastaavia henkilöitä.

5.3.2 Induktiivinen sisällönanalyysi

Haastattelujen avulla kerätty, litteroitu aineisto analysoitiin induktiivisen sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysi on menetelmä, jonka avulla aineistoa voidaan analysoida systemaattisesti ja objektiivisesti (Tuomi ym. 2018, 116). Kyngäs ja Vanhanen (1999, 4–5) kuvaavat sisällönanalyysitavaksi järjestää, kuvailla ja luokitella tutkittavaa ilmiötä, se sopii erinomaisesti strukturoimattoman aineiston analysointiin. Induktiivinen analyysi on aineistolähtöistä, eli aineistosta nousevia asioita tai teemoja luokitellaan ja saadaan lopulta tutkittavaa ilmiötä kuvaavia kategorioita ja käsitteitä. Tuomen ym. (2018, 116) mukaan se mahdollistaa tiivistetyn ja yleisessä muodossa olevan kuvauksen saamisen tutkittavasta ilmiöstä.

Induktiivinen sisällönanalyysi aloitetaan määrittelemällä analyysiyksikkö, joka voi olla sana, sanayhdistelmä, lause tai ajatuskokonaisuus. Tämän jälkeen analysoitava teksti luetaan useaan kertaan ajatuksella läpi. Aineisto koodataan analyysiyksikön mukaisiin ilmauksiin, jotka pelkistetään. Pelkistetyt ilmaukset ryhmitellään sen mukaan, mitkä näyttävät kuuluvan yhteen. Tämän jälkeen ryhmitellyt ilmaisut kategorioidaan yläkäsitteiden alle eli abstrahoidaan, käsitteellistetään. Jos kategorioiden yhdistäminen tutkimusongelman näkökulmasta on järkevää, voidaan luoda edelleen yläkategorioita. (Tuomi ym. 2018 122–125; Kyngäs ym. 1999, 5–7.) Induktiivisen sisällönanalyysin avulla on tarkoitus löytää haastatteluaineistosta uimaopetustoiminnan kannalta keskeisiä teemoja, jotka huomioidaan suunniteltaessa toimintamallia.

5.4 Tutkimusprosessin ideointivaihe: aivoriihi

Lukka (2000, 6) korostaa, että tutkimusprosessin kolmas vaihe, konstruktion suunnittelu ja innovointi on prosessin tärkein vaihe. Innovoinnissa hyödynnetään aivoriihimenetelmää. Aivoriihen tavoitteena on uusien ja luovien ideoiden tuottaminen osallistujien asiantuntemusta hyödyntäen (Halme 2018). Se on ryhmässä toteutettava ongelmanratkaisun standardimenetelmä, jonka avulla tuotetaan ideoita ryhmässä, vetäjän johdolla (Ojasalo ym. 2020, 160). Koulujen uimaopetuksen järjestämisen toimintamallin kehittämisessä aivoriihtä tullaan hyödyntämään teorian tiedon ja teemahaastattelujen avulla saadun aineiston jalostamiseksi lisälmen uuteen uimahalliin soveltuvaksi. Aivoriihen avulla saadaan kokeneiden uimaopettajien asiantuntijuus ja näkemykset mukaan toimintamallin kehittämiseen. Lisäksi saadaan sitoutettua henkilöstöä muutokseen, jota osallisuuden ja yhdessä tekemisen on todettu parantavan (Kinnunen 2019, 157). Henkilöstön sitoutuminen on keskeisessä roolissa muutoksen onnistumiselle (Juppo 2011, 163).

Aivoriihellä on peruseriaatteet, joiden avulla lisätään osallistujien luovuutta ja stimuloidaan ideointia. Peruseriaatteita ovat:

- Määrä tuottaa laatua eli ideoita pyritään tuottamaan mahdollisimman paljon, jolloin todennäköisyys todella hyvillä ideoilla kasvaa.
- Ideointia ja arviointia ei toteuteta samanaikaisesti, vaan alussa kaikki ideat otetaan huomioon. Luovan ideoinnin jälkeen valitaan parhailta vaikuttavat ideat mukaan jatkopohdintaan.

- Rohkaistaan tekemään poikkeavia ja villedä ideoita. Niiden tarkoituksena on tunnelman vapauttaminen ja ne laskevat muiden osallistujien kynnyistä esittää omia ideoitaan. Poikkeavien ajatusten avulla voidaan myös ohjata ideointia pois totutuilta ajattelun poluilta ja löytää uusia oivalluksia.
- Hyödynnetään jo syntyneitä ideoita eli jatkokehitetään toisten ideoita.
- Kaikkien osallistujien ideat ovat yhtä arvokkaita. (Halme 2018; Ojasalo ym. 2022, 163.)

Aivoriihikokous koostuu esivaiheesta, lämmittelyvaiheesta, ideointivaiheesta sekä valintavaiheesta. Esivaiheessa asetetaan aivoriihien tavoitteet. Lämmittelyvaiheen tarkoitus on saada osallistujat vapautumaan ennakkoluuloista ja avata osallistujien mieli luovaan ideointiin. Varsinainen ideointivaihe aloitetaan vapaalla ideoinnilla, jossa ideoita ei tarvitse perustella eikä niitä saa arvostella. Kaikki ideat kirjataan ja niitä pyritään kehittämään ja linkittämään toisiinsa. Valintavaiheessa syntyneitä ideoita arvioidaan kriittisesti ja on tärkeää, että jokainen osallistuja saa ilmaista mielipiteensä. (Ojasalo ym. 2020, 161.) Vilkan (2021, luku 2) mukaan tutkija pääsee kehittämis- ja tutkimustyössä helpommalla, jos aivoriihessä saatu materiaali käsitellään ja analysoidaan ryhmän kanssa mahdollisimman pitkälle.

Aivoriihen osallistuvan ryhmän koko voi vaikuttaa toimintaa. Pienessä ryhmässä, jossa osallistujat eivät ole tottuneita ideoimaan, voi olla haaste saada aikaan innovatiivisia ideoita. Suuri ryhmäkoko taas mahdollistaa osan osallistujista jättäytymään taka-alalle, jolloin heidän sitoutumisensa toimintaan heikkenee. Aivoriihen vetäjällä on tärkeä rooli huolehtia sääntöjen noudattamisesta, tarpeen mukaan vauhdittaa ideointia sekä varmistaa ettei ideoita arvioida kesken ideointivaiheen. (Ojasalo ym. 2020, 162.) Uimaopeuksen toimintamallia kehitettäessä aivoriihen osallistuu allasosaston henkilökunta, joten ryhmä tulee olemaan viisihenkinen. Näin pienessä ryhmässä kaikki tulevat kuulluiksi, mutta uudenlaisten, innovatiivisten ideoiden synnyttäminen voi olla aluksi haastavaa.

6 Tutkimusprosessin toteutus

Kehittämistyön kohteena oleva alakoulujen uimaopetuksen toimintamallin kehittäminen ja implementointi on kuvattu seuraavassa Kasasen ym. (1993, 246) sekä Lukan (2000, 4–7) määrittelemän, kappaleessa 5.2 kuvatun, konstruktivisen tutkimusprosessin mukaisesti aiheen valinnasta kehitetyn konstruktion soveltamiseen saakka.

6.1 Aiheen valinta

Lukka (2000, 4) toteaa että aiheen tulisi olla sekä todellinen käytännön ongelma että tuoda mukanaan teoreettisen panoksen aiheeseen. Uimaopetuksen toimintamallin kehittämisen valinta kehittämistyön aiheeksi oli ajankohtainen ja konkreettista kehittämistä vaativa. Uusi toimintaympäristö tuo mukanaan mahdollisuuden tarkastella toimintoja uudelleen. Toimeksiantajan puolelta etenkin uintivuorojen jakamisen ja organisoinnin tehostaminen nähtiin tärkeäksi kehityskohdeksi. Lisäksi kehittämistyöllä tuotetaan toimintamalli, josta voidaan saada uudenlaisia näkökulmia muiden uimahallien vastaavaan toimintaan.

Aiheen valinta- ja rajaamisvaiheessa käytiin keskustelua niin uimahallin johdon kuin allasosaston työntekijäpuolen kanssa. Näin saatiin nostettua esiin suurimmat kehitystarpeet ja rajattua aihe alakoulujen koulu-uintitoiminnan kehittämiseen.

6.2 Aiheeseen syventyminen ja aineiston keruu

On tärkeää, että kehitystyön taustalle saadaan sekä teorian tietoa että käytännön tietoa (Lukka 2000, 5). Kehittämistyötä varten on hankittu tietoa uimaopetuksesta tutkimusten ja alan kirjallisuuden avulla. Näiden lisäksi kerätiin aineistoa teemahaastattelujen avulla. Näiden menetelmien avulla saatua tietoa hyödyntäen uimaopetuksen toimintamalli innovoidaan. Seuraavaksi on kuvattu haastattelujen toteutus sekä niistä saadut tulokset.

6.2.1 Haastattelujen toteutus

Aiempaan tutkimustietoon perehtymisen lisäksi, ainestoja kehitystyön taustalle kerätiin teema-haastattelujen avulla. Haastatteluihin valikoitui henkilöstöä viidestä eri uimahallista. Haastateltavia valitessa kriteerejä olivat, että halli on 2010-luvulla rakennettu tai peruskorjattu, uimaopetukseen tulee oppilaita laajalta alueelta, myös yli kuntarajojen sekä se että, hallit ovat allasmäärältään ja kooltaan samaa kokoluokkaa lisälmen tulevan hallin kanssa. Valituista halleista kaksi oli lisälmeä asukasluvultaan selvästi pienemmältä paikkakunnalta, yksi oli samankokoiselta ja kaksi jonkin verran asukasluvultaan lisälmeä suuremmilta paikkakunnilta.

Henkilöt, joita haastateltiin, olivat kyseisessä hallissa koulujen uimaopetuksesta vastaavia henkilöitä. Kahdessa hallissa haastateltavat olivat allasosaston vastaavia yli 20-vuoden uimaopetuskokemuksella. Heidän toimenkuvaansa kuului käytännön allastyötä sekä koulu-uintien organisointia. Yhdessä hallissa haastateltavana oli liikuntapalveluvastaava, joka huolehtii uintien organisoinnista, toimii uimaopettajien esihenkilönä ja osallistuu käytännön opetustyöhön tarpeen vaatiessa. Yksi haastattelu toteutui parihaastatteluna, kun haastateltavana olivat sekä hallin toimitusjohtaja että allasosaston palveluista vastaava ja käytännön työhön osallistuva esihenkilö. Viides haastattelu oli ryhmähaastattelu, johon osallistuivat uimahallin vastaava sekä kaksi uimaopettajaa.

Kaikki viisi haastattelua toteutettiin elokuussa 2022 Microsoft Teams-sovelluksen kautta. Haastattelujen kesto vaihteli kolmenkymmenen ja neljäkymmenenviiden minuutin välillä, keskimääräinen pituus oli 38 minuuttia. Haastattelut olivat teemahaastatteluja, joiden pohjana ollut haastattelurunko löytyy liitteestä 3. Haastattelut nauhoitettiin, litteroitiin ja analysoitiin induktiivisen sisällönanalyysin avulla. Taulukossa 4 on esimerkki sisällönanalyysin etenemisestä alkuperäisen ilmauksen pelkistämisestä kategorioiden muodostamiseen.

Taulukko 4. Esimerkki haastatteluaineiston sisällönanalysista

Alkuperäisilmaus	pelkistetty ilmaus	Alakategoria	Yläkategoria
"ennen tota kesälomille lähtöä ennen ku koulut keväällä sulkeutuu, niin sitten siinä vaiheessa uimahallille, käytännössä mulle, tulee aina niinkun seuraavan syksyn koululaisten määrät eri kouluista, luokkien määrät ja siihen se suunnittelu sitten perustuu"	ennen kun koulut sulkeutuvat, tulee seuraavan syksyn koululaisten ja luokkien määrät, siihen suunnittelu perustuu	uimahallin määrittelee uintiajat	uintivuorojen jakaminen
"elikkä oikeestaan koulujen kanssa sovittiin ihan silleen, alakoulujen yhdyshenkilö, nykyään rehtori, yks koulun rehtori sanoi, että te vaan jaatte kylmästi ne ajat ja koulu sopeutuu niihin, että kyllä ne alakoulut varsinkin, ne kyllä pystyy joustamaan"	koulujen kanssa sovittiin, että jaetaan ajat ja koulu sopeutuu, alakoulut pystyy joustamaan		
"uimahalli pitää niin kuin tavallaan oikeuden, me niin kun määritellään millon ne tulee, että ne aika tarkkaan jaetaan ne ajat niille"	uimahalli pitää oikeuden, määrätään milloin tulee, tarkkaan jaetaan ajat		
"sitten on niinku sovittu näitä aikoja ja ne ilmoittelee, että miten on nuo liikuntatunnit"	on sovittu aikoja, ne ilmoittaa miten on liikuntatunnit	koulut toivovat ajat	
"pyritään niihin liikuntatunteihin aina ne laittamaan ne uimakoulut"	pyritään liikuntatunteihin laittamaan uimakoulut		
"tuota kaikki sai oikeestaan ne toiveet läpi, että saatiin hyvin suunniteltua se aikataulu"	kaikki sai toiveet läpi ja hyvin saatiin suunniteltua aikataulu		
"jaetaan -- kouluille, että sitten tavallaan ja muut sa ne ajat mitä jää, niin ne on sitten tarjolla"	jaetaan [oman paikkakunnan) kouluille ja muut saa ne mitä jää tarjolle	oma paikkakunta etusijalla	
"kyllähän ne tietysti sitten ne vuorot on mitä on tarjolla, mutta kyllähän ne melkein niitä nappaa kun ei muutaakaan vaihtoehtoa ole"	ne vuorot mitä on tarjolla ne napaa, kun ei muutakaan vaihtoehtoa ole		
"kun ne kyselee niitä niin kyllä siinä on sovittamista, että mihin väliin niitä laittaa, että tyhjiä päiviä on tosi tosi vähän"	kun ne kyselee [vuoroja] on siinä sovittamista, tyhjiä päiviä on vähän		

6.2.2 Haastattelujen tulokset

Haastattelujen sisällönanalysissa muodostui neljä yläkategoriaa: uintivuorojen jakaminen, koulujen uimaopetuksen haasteiden alle yhdistyvät organisoinnin haasteet ja opetuksen haasteet sekä opetuksen toteutus. Kategoriointi on esitettyinä taulukossa 5.

Taulukko 5: Sisällönanalysissa muodostuneet ylä- ja alakategoriat

Alakategoria	Yläkategoria	Yhdistävä kategoria
Uimahalli määrittelee ajankohdan	Uintivurojen jakaminen	
Koulut toivovat uintiajat		
Oma paikkakunta etusijalla		
Vaihtelevat uintimäärät		
Tilan ja ajan puute	Opetuksen haasteet	Koulujen uimaopetuksen haasteet
Levottomuus		
Suuret ryhmät		
Heikentynyt uimataito		
Kapea aikaikkuna	Organisoinnin haasteet	
Jokavuotinen ponnistus		
Resurssien puute		
Miesvalvojen puute		
Opetuksen kesto	Uimaopetuksen toteutus	
Yhteinen opetussuunnitelma		
Tulisi olla hauskaa		
Ei liian teknistä		
Ryhmien jakaminen		

Seuraavassa haastatteluaineiston tuloksia on avattu tarkemmin, jaettuna jokaisen yläkategorian alle. Haastattelujen tavoitteena oli saada benchmarking-ajattelua hyödyntäen tietoa muiden vastaavatyypisten uimahallien toiminnasta. Analyysissa muodostuneet kategoriat vastaavat hyvin toimintamallin kehittämisen haasteisiin.

Uintivurojen jakaminen

Haastatteluissa nousi esiin kaksi erilaista tapaa vurojen jakamiselle, joko niin että uimahalli määrittelee ajankohdat tai koulut toivovat ajat ja vuorot jaetaan sen mukaan. Ensimmäinen tapa oli käytössä kolmessa isommassa hallissa ja jälkimmäistä tapaa hyödynnettiin kahdessa pienem-

mässä uimahallissa. Jokaisella paikkakunnalla oli kuitenkin pieniä eroavaisuuksia vuorojen jakamisen käytännöissä ja erään haastateltavan sanoin ”*sellaista autuaaksi tekevää systeemiä ei vaan näytä olevan, koska ihmiset tässä kuitenkin asialla*”. Prosessin työläyttä ja haasteellisuutta kuvaa myös että ”*se on varmaan itse asiassa vuoden suurin yksittäinen homma toi koululaisuintien suunnittelu ja niinku organisointi*”.

Yhdessä uimahallissa, jossa uinnit jaetaan koulujen toiveiden mukaan, haastateltava totesi, että kaikki koulujen esittämät toiveet on saatu toteutettua ja aikataulun suunnittelu on onnistunut hyvin. Toisessa hallissa koulut ilmoittavat liikuntatuntiaikansa ja vuorot pyritään laittamaan liikuntatunneille. Se ei haastateltavan mukaan kuitenkaan aina onnistu.

Kolmella isommalla paikkakunnalla uimahallin puolelta määritellään ajankohdat, jolloin koulu voi tulla uimaan ja tämän ajankohdan sisällä koulu saa itse määritellä, mikä ryhmä tulee milläkin kelloajalla. Yhdessä hallissa koulujen annettiin itse varata tunnit varausjärjestelmään omille uintivii-koillensa. Tämän kuitenkin todettiin vaativan tarkkaa seurantaa ja mahdollista muokkaamista uimahallin henkilöstön toimesta. Jotta voidaan määritellä tarvittava uintijakson pituus, selvitetään tulevan lukuvuoden koulukohtaiset luokka- ja oppilasmäärät. Tämä toteutetaan kevään aikana, ennen koulujen kesälomien alkua. Koska jokaisella koululla on erilaiset tarpeet, voidaan vaatia tarkkaa määrittelyä uintiajoille, jotta koulu-uintiin käytössä olevat resurssit saadaan käyttöön tehokkaasti.

”Onko meillä yksi vai kaks alakoulua, missä on ainoastaan 1.–2.-luokkalaisia. Ja sitten on taas semmosia kouluja, että esimerkiksi siellä on vaikka pikkualtaan luokkia, vaikka niinku 4 luokkaa mutta sitten isoon altaaseen olisikin 6 luokkaa tai 7 luokkaa, elikkä nehän tavallaan vaatii paljon enemmän opetusaikaa. Niin sitten se on niinku koitettava suunnitella sillä lailla, että tavallaan se toinen koulu aloittaa limittäin sen edellisen kanssa just silleen, että tavallaan ne altaat saadaan tehokkaaseen käyttöön, niin voi olla 2 eri kouluakin yhtä aikaa meillä.”

Yksi merkittävä syy vähäiselle uimaopetuksen toteutumiselle kouluissa on, ettei kunnassa ole uimahallia. Kunnat, joissa omaa uimahallia ei ole, voivat joutua käymään uimaopetuksessa yli viidenkymmenen kilometrin päässä, jolloin määrärajojen vähyys voi osaltaan rajoittaa uintikäyntejä. Toinen rajoittava tekijä on vapaiden uintivuorojen vähyys. (Hakamäki 2017, 6–7.) Verrattuna lisälmen uimahallissa käyviin ulkopaikkakuntalaisiin kouluihin, haastateltavissa halleissa kävi suhteellisen vähän muiden kuntien kouluja. Kolmessa haastatteluista halleista käytiin oman kunnan

alueen lisäksi säännöllisesti uimaopetuksessa vain yhdestä naapurikunnasta, muuten käynnit olivat satunnaisia. Yhdessä hallissa kävi kouluja oman kunnan lisäksi neljältä muultakin paikkakunnalta. Suuri syy ulkopaikkakuntien vähäiselle määrälle on resurssien puute. Vuorot tarjotaan ensisijaisesti oman kunnan koululaisille ja jäljelle jäävät vuorot voidaan jakaa muille.

”-- [oman kunnan] kouluille, että sitten tavallaan muut saan ne ajat mitä jää, niin ne on sitten tarjolla. Yleensä se on niinku, sanotaan tuossa joulun alla, kun meillä tulee noi lukio ja nämä uimaan, niin siinä meillä on sitten pikkusen enemmän jää niitä allas vuoroja niin esimerkiksi niitä hyödyntää sitten ulkopaikkakunnat ja kyllähän ne tietysti sitten, että ne vuorot on mitä on, mitä on tarjolla, mutta kyllähän ne melkein niitä nappaa kun ei muutakaan vaihtoehtoa ole”

”esimerkiksi kun meillä --[naapurikunta] ei ole vielä kukaan oikein varannut tälle vuorolle niitä vuoroja, niin nyt kun ne kyselee niitä, niin kyllä siinä on sovittamista, että mihin väliin niitä laittaa, että tyhjiä päiviä on tosi tosi vähän”

Toimivan uimaopetusaikataulun luominen vaatii uimahallin ja koulujen välistä yhteistyötä. Opetukseen tulevien esi- ja alakoulujen lisäksi tulee huomioida yläkoulujen, lukioiden ja mahdollisten muiden oppilaitosten tarpeet. Yhdessä hallissa käytäntönä on pitää vuosittainen kokous, johon koulujen ja uimahallin edustajat kokoontuvat käymään läpi mennyttä kautta ja keskustelemaan seuraavan lukuvuoden tarpeista. Vaikka tehdään tiivistä yhteistyötä, aina lopputulos ei ole toivottu, mutta *”sitten jos se ei käy se aika mitä me ollaan ehdotettu, niin sitten pitää löytää vaan kompromissi”*.

Vuorojen jakamiseen olennaisesti vaikuttava asia on tarjottavien uintikertojen määrät. Niissä oli hallien välillä suurta vaihtelua. Suomen uimaopetus- ja hengenpelastusliiton suosittama kuusi tuntia uimaopetusta vuodessa jokaiselle luokalle (Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto 2017, 2) toteutui vain kahdessa haastatteluun osallistuneessa uimahallissa. Käytössä olevat resurssit vaikuttavat merkittävästi tähän. Hallissa, jossa tila- ja henkilöstöresursseja suhteessa oppilasmääriin on runsaammin, voidaan opetuskertoja luokkaa kohden tarjota enemmän. Seuraavassa esimerkki haastellusta halliin, jossa uinteja tarjotaan määrällisesti paljon:

Haasteltava: ”luokat käy meillä 5 kertaa syksy- ja kevätpuolella ja sitten tuota viisivuotiaat eskarit käy 10 kertaa ja kuusivuotiaille eskareita on se 5 kertaa sitten opetusta. Nyt aloitti periaatteessa viime syksynä 5-vuotiaat. Se oli nyt tällainen kokeilu ja kyllä ne jatkavat tästäkin eteenpäin että. Se on aika paljon se 10 kertaa heille.”

Haastattelija: *”Tarkennan vielä kun sanoit, että koululaiset käy 5 kertaa eli käyvätkö he 5 kertaa syksyllä ja 5 kertaa keväällä vai yhteensä 5 kerta?”*

Haastateltava: *”Käyvät sekä että sen 5 joo, eli 10 tuntia vuodessa.”*

Halleissa, joissa opetusta ei voida tarjota kuutta tuntia vuodessa jokaiselle luokka-asteelle, ollaan opetusta priorisoitu esiopetukseen ja alaluokille. Tämä on varmasti järkevää, kun huomioidaan että optimaalisin ikä uintiharjoittelun aloittamiselle on todettu olevan viiden ja seitsemän ikävuoden välillä (Anderson & Rodriguez 2014, 84). Osassa haastatelluista halleista uimaopetusta ei voida tarjota kaikille alakoulujen oppilaille.

”esikoululaiset ja ykkösluokkalaiset käy viidesti, kakkosluokkalaiset 4 kertaa, muut käy 3 kertaa”

”eskareista nelosluokkaa asti vuositasolla jokaista oppilasta opetetaan 4 kertaa puoli tuntia. Eli hän käy tavallaan uimahallissa 4 kertaa tunnin ja siitä tunnista aina toinen puolikas on opetusta ja toinen on vapaa aikaa. Vitosilla ja kutosilla on sitten enää tarjolla niin kuin hengenpelastusopetuskerta.”

”tavoite on se että niitä olisi 6 kertaa lukuvuodessa -- että meillä on niinku käytännössä vähän liian vähän työntekijöitä tässä niinku toteuttaaksemme se parhaalla mahdollisella tavalla, -- niin se on niinku rajattu sinne ihan näille alkuluokille sitten, että jo nelosesta eteenpäin sitten pitäisi pystyä käytännössä niitten luokanopettajien siellä hoitamaan sitä, että siinä on se raja tavallaan että, ei tosiaan niinku kaikille alaluokkalaisille, että varhaiskasvatus ja sitten nää 1.-3.-luokat [opetetaan]”

Koulujen uimaopetustoiminnan haasteet

Kuten taulukossa 5 on esitetty, koulujen uimaopetuksen haasteet jakautuvat kahden yläkategorian, opetuksen haasteiden ja organisoinnin haasteiden alle. Organisoinnin haasteet linkittyvät vahvasti edellä kuvattuihin uintivuorojen jakamisen käytänteisiin.

Organisoinnin kannalta keskeiseksi ongelmaksi nousi kapea aikaikkuna opetuksen toteutumiselle. Erään haastateltavan mukaan on ollut havaittavissa *”muutos tässä muutaman vuoden sisällä, me ollaan sitä viime vuonna oikein isolla työryhmällä yritetty selvittää, että mistä tämä johtuu, mutta sekä koululla että esikouluilla se ikkuna missä he voi käydä päivän aikana uimassa, niin se on*

kaventunut. *Eli nykyään 8.15 ei meinaa päästä kukaan uimaan, se menee aina 8.30 ja sitten samaten iltapäivää uinnit ei enää, niihin ei pääse juuri kukaan*". Myös muissa halleissa koettiin haasteeksi iltapäiväaikojen hyödyntäminen.

"siinä on se hankaluus, että kaikki haluaa ennen ruokailua. Elikkä se 9–10 on niinku se kaikista halutuin. Joskus täytyy sitten, olihan meillä viime vuonnakin kahdestatoista kahteen, sillä välillä pidettiin myös uimakouluja. Mutta mielellään ei oteta siihen, mutta tuota kyllä me on niinku, se on vähän ollut pakkokin ja eihän ne muuten kaikki sovikaan uimakoulut"

"Niin se on vähän toki, eihän sitä opetusta ole 8–15 koko aikaa, että voi olla että, jollekin koululle ei sovi ollenkaan iltapäivän ajat, niitä käy vain aamulla"

Jotta kaikki uinnit saadaan mahtumaan, täytyy tilaresurssit saada mahdollisimman hyvin käyttöön. Osassa halleista on henkilöstöresurssit kohdennettu niin että *"kaksi ohjaa yhtä aikaa niin kuin koululaisille ja se on niinku pakkokin, että nuo altaat on mahdollisimman tehokkaassa käytössä, että opetetaan opetus altaassa ja tuossa isossa kuntouintialtaassa yhtä aikaa. Muuten me ei pystytä siis vetää noita kaikkia kouluja vuoden aikana läpi, jos ei me näin toimittaisi"*. Kaikissa halleissa ei löydy niin paljoa henkilöstöä, että näin voitaisiin toimia, vaan henkilöstöresurssien puute rajoittaa mahdollisuuksia.

Uintivuorojen organisoinnin haasteena nähtiin se, että se on jokavuotinen ponnistus. Koulujen tilanteet, ryhmien määrät ja aikataulut vaihtelevat vuosittain, joten samalla rungolla ei voida mennä vuodesta toiseen. Yhtenä syynä sille, että organisointi täytyy tehdä vuosittain alusta alkaen, nähtiin koulujen väliset erot. Osa kouluista *"toimii sillä tavalla, että ne ottaa uinti jakson omana projektina ja ne rikkoo lukujärjestyksensä sille ajalle. Mutta osa kouluista on niin, että se on aina liikuntatunnilla päästävä. Että siinä on hirveästi eroja opettajien ja rehtoreiden välillä"*. Kouluilta on vuosittain saatava tiedot tulevan vuoden luokkamääristä ja mahdollisesti uimaan tuloa rajoittavista tekijöistä, kuten kyydityksistä. Näiden pohjalta suunnittelu on toteutettava vuosittain. Tasapuolisuuden huomioiminen nostettiin esiin, niin että uintijaksojen sijoittelua kouluvuoden ajalle kierrätetään.

Miesvalvojen puute nousi haasteeksi vain yhdessä haastattelussa, mutta sen nähtiin olevan *"uimaopetuksessa ylivoimaisesti suurin ongelma koulujen näkökulmasta"*. Myös lisälmen uimahallissa on kohdattu samaa ongelmaa. Uimahallin henkilöstöresurssit eivät riitä uimaan tulevien oppilaiden valvomiseen pukuhuone- ja pesutiloissa. Kouluilla on usein vähän miespuolista henkilökuntaa, joten koulun puolesta ei välttämättä löydy henkilöä, joka voisi mennä oppilaiden mukana

yleisiin pesutiloihin. Haastateltava kuvasi ongelmaa ja ratkaisuvaihtoehtojen mietintää seuraavasti:

”poikien ryhmäpukuhuoneeseen pystyy menemään naisopettaja sillä tavalla, että sen ei tarvitse nähdä sinne yleisen miesten pukuhuoneen puolelle, sitten hän päästää ne siitä ovesta pesutiloihin, mutta se on se mitä ne opettajat pelkää ihan valtavasti, että kun he nyt sitten jättää ne sinne pesutiloihin, että mitäs sitten tapahtuu”

”me ollaan etsitty eri ratkaisuja, että saataisiinko me jostain niinku tällöisiä pukuhuonevalvoja, että vaikka koulu maksaisi”

Opetuksen haasteiksi haastateltavat nostivat tilan ja ajan puutteen, levottomuuden, suuret ryhmät sekä heikentyneen uimataidon. Tilan ja ajan puute on ongelma organisoinnin kannalta, mutta tuo haasteita myös varsinaiseen opetustyöhön, etenkin isommilla paikkakunnilla, joissa oppilasmäärät ovat suuremmat ja oppilaiden lisäksi allastilaa tulee jäädä muidenkin asiakkaiden käyttöön. Tilan puute näkyy haasteena ennen kaikkea pienimpien oppilaiden opetuksessa, joiden opetukseen matala opetusallas olisi optimaalisin.

”Mä itse ehkä suosisin enemmän vielä tuota opetusallasta, mutta koska sitten taas siinä loppuu tila kesken ja meilläkin on sitten kumminkin, ympäri vuoden on päiväsaikaankin täällä asiakkaita, niin heille pitää jäädä joku pikkuinen alue tuosta opetusaltaista silti aina käyttöön.”

Tilan ja vapaiden aikojen puute aiheuttaa tarpeen ottaa mahdollisuuksien mukaan useampia kouluja samaan aikaan uimaan. Tällöin opetusta ei voida toteuttaa aina parhaassa mahdollisessa tilassa, vaan altaiden välillä joudutaan vaihtelevaan tunnin aikana ja muita opetusryhmiä joudutaan huomioimaan.

”vaikka meilläkin on iso halli mutta kun täällä käy yläaste, lukio, niin kyllä meilläkin loppuu se tila ihan kylmästi kesken”

”juuri tilan ja tuota niin ajan puitteissa on pakko tehdä, että niinku ne vaihtaa melkein lennosta tai käytännössä lennosta, että -- on jo tässä niin kuin opetusaltaan vieressä olevassa yhdistelmäaltaassa ja ehkä pääaltaassakin ja sitten juuri kun -- [toisen koulun] tarve loppuu siinä opetusaltaassa, niin heti -- siirtyy siihen tai toisinpäin, et se on kyllä vähän niinku rautatieasemalla tuo homma välillä, että siinä oikeesti vaihdetaan lennosta

ja porukkaa liikkuu niinku altaasta toiseen ja opettajat on tarkkana juuri, että tietävät missä omat ryhmäläiset on”

Tilan puutteen ohella koulujen aikatauluista ja yllättävistä muutoksista johtuva opetusajan puute nähtiin suurena haasteena, kuten haastateltava toteaa: *”aika ihan lyhyesti, sitä on välillä ihan liian vähän”*. Esiin nousivat kuljetusten mukanaan tuomat haasteet, jotka voivat korostua Suomen talvessa, etenkin pidemmällä välimatkoilla ja kuljetukset voivat viivästyä. Erään haastateltavan mukaan *”joskus on ollut vartti aikaa opettaa, niin siinä ei kauheasti saa tehtyä”*. Ajan puutteen vuoksi hallin tarjoamia puitteita ei pystytä hyödyntämään parhaalla mahdollisella tavalla. Lyhyen opetusajan vuoksi tärkeänä asiana opetuksen toteutuksen ja etenemisen kannalta pidettiin sitä, että *”koko ajan olisi sen opetuksen aikana tekemistä, että juuri kun sitä aikaa ei ole niin paljon, niin ei mene seisoskeluksi missään välissä”*.

Levottomuus uimaopetuksen haasteena nousi esiin useammassa haastattelussa. Uimaopettajat kokivat *”jos on vielä villimpi luokka niin siinä tulee kanssa kyllä haastetta, että mitenkö toimitaan”* Eräessä haastattelussa todettiin, että *”kyllä se jollain tavalla on lisääntynyt niin semmoinen, miten sen nyt sanois, onko se sitten jotain häiriökäyttäytymistä vai levottomuutta”*, mutta korostettiin että koulujen välillä on suuria eroja. Osa koulujen opettajista saa luokan pysymään hyvin hallinnassa, mutta osa opettajista ei puutu oppilaiden häiriökäytökseen, erojen koulujen välillä todettiin kasvaneen. Myös uimaopettajien kyvyssä pitää ryhmä hallinnassa, on eroja ja osalla nähtiin olevan siinä selviä vaikeuksia. Tämä koettiin suureksi haasteeksi käytännön opetuksessa.

Suuret luokkakoot ja niiden kasvu nousivat esiin uimaopetuksen haasteena kahden haastateltavan toimesta. Yhdessä hallissa haasteena ei nähty niinkään yhden luokan isoa kokoa vaan että, *”tietety koulut tuovat kerralla liikaa lapsia yhtä aikaa”*. Taustalla katsottiin olevan koulujen järjestelyongelmat sijaisten ja kuljetusten suhteen. Suuremman ryhmän tuominen halliin lisää haasteita tilan ja ajankäytössä.

Yhtenä haasteena opetuksen toteutukselle nähtiin heikentynyt uimataito. Syyksi heikentyneelle uimataidolle todettiin, että lapset eivät nykyään ui vapaa-ainakaan vaan *”nehän käy täällä pitämässä hauskaa, hyppimässä”*. Saman asian on nostanut esiin Savolainen (2018, 10) toteamalla, että uinti on muuttunut palveluista nauttimiseksi ja viihdekäytöksi, mikä näkyy oppilaiden uintitaidoissa sekä -kestävyydessä ja on hyvä ottaa huomioon uimaopetuksen suunnittelussa. Koronapandemian katsottiin vaikuttaneen omalta osaltaan uimataidon heikkenemiseen.

”se kuutosten prosentti, että kyllä se on tippunut tässä nyt tavallaan, jos katsotaan kun tää koronakin alkoi, niin on tippunut aika hurjasti alaspäin”

” silloin kun oli tämä kevät, kun oli se lockdown kevät, niin seuraavana vuonna, kun keväällä tulevat oppilaat, niillä oli parhaimmillaan 2 vuoden tauko siitä uinnista niin huomattiin ihan järjestyttävä pudotus siinä taitotasossa sillä kevätluokkaryhmällä ja sen vuoden uimataitotestitulokset kutosella. Niin jos meillä normaalisti on yli 80 % niin ne tipahti sen kevään osalta jonkun verran”

Uimaopetuksen toteutus

Vaikka jokaisella uimahallilla on omia käytänteitään ja painotuksiaan uinnin opetukselle, tietyt asiat nousivat esiin lähes kaikissa haastatteluissa. Opetuksen toteutukseen liittyviä asioita nousi esiin viidessä eri kategoriassa: opetuksen kesto, yhteinen opetussuunnitelma, ryhmien jakaminen, uinnin tulisi olla hauskaa eikä opetus saisi olla liian teknistä.

Opetuksen kestoissa oli haastateltujen hallien välillä jonkin verran eroavaisuutta, mutta pääasiassa kesto vaihteli kolmenkymmenen ja neljäkymmenen viiden minuutin välillä. Joskus tilaresurssit ja ajanpuute pakottavat toteuttamaan lyhempiäkin opetuksia, kuten uimaopetuksen haasteita kuvatussa ilmeni. Opetuksen kestoa ja siihen vaikuttavia tekijöitä kuvattiin seuraavasti:

”Opetus meillä kestää 45 minuuttia. Siitä on 10–15 minuuttia on sitä vapaata aikaa, ettei ne oppilaat, ei nykyään lapset varsinkaan jaksa enempää kuin sen puoli tuntia keskittyä”

”kun minä tulin tänne, niin oli semmoinen, että oli tuota tunti periaatteessa altaassa, mutta minä katsoin, että tuota semmoinen 45 minuuttia tehokasta opetus aikaa, niin se kyllä riittää sitten luokalle ja no eskareille on puoli tuntia ja muille se 45 minuuttia. Sitten jää vähän vapaa aikaakin”

”opetetaan puoli tuntia toista puolikasta ja sitten vaihdetaan ja ne ketkä ei ole opetuksessa, aina opettajien valvonnassa sitten ja vastuulla”

”45 minuuttia ja me ollaan kouluille suositeltu, että niitä puolentoista tunnin tuplatunteja ei nykyään enää otettaisiin ollenkaan, että ne on sitten niinku 45 minuutin”

”On kolmea varttia ja täyttä tuntia, se riippuu ihan koulustakin. Pienempi koulu niin, niillä on vähemmän oppilaita, niin ne saa enemmän sitä opetusaikaa sitten. Yleensä sitten isommat koulut, niillä on niin tiivis se niitten aikataulu, että siinä saattaa olla se 20 minuuttiaki joissakin tapauksissa se opetusaika”

Kaikilla haastatteluihin osallistuneilla halleilla oli käytössään yhteinen uimaopetuksen opetus-suunnitelma tai runko, minkä mukaan edetään. Suunnitelmat on tehty SUH ry:n suosituksiin ja opetussuunnitelmaan nojaten sekä uimaopettajien kokemusta hyödyntäen. Tuntisisällöistä rintauinnin opettaminen nousi esimerkkinä useassa haastattelussa, ja näkemykset sen toteuttamiselle olivat eriäviä. Osassa halleista se aloitettiin jo alaluokilla, toisaalla pohdittiin tulisiko se aloittaa jo suosituksia aiemmin tai tulisiko sitä korostaa opetuksessa enemmän, yhdessä hallissa siitä oli luovuttu kokonaan.

”jos on taitava ykkösluokkaporukka, niin pystyy ottaa jo alkeisrintauintia. Ja sitten että miten se varmaan kolmosluokalla rintauinti, siihen pystyy panostamaan ehkä enemmän siihen tekniikkaan”

”minusta se [rintauinnin harjoittelu] kannattaisi tehdä jopa aiemminkin, että sitä potkuahan voisi ottaa ihan niinku tavallaan, että se olisi niinku vähän jo muistissani, ihan vaikka jo kakosillekin. Se on sen verran sen verran vaikeaa”

”rintauinnin osuus on ihan olematon, vaikka suuri osa kuntouimareille nimenomaan tykkää uida rintaa”

”ollaan aika lailla toi rintauinnin opettaminen niinku jopa nelosillekin, niin mun mielestä se on lähinnä tuhoon tuomittua touhua koululaisuinneissa. Mun mielestä on niin vaikea laji rintauinti että, jos puhutaan siis oikeesta rintauinnista, eikä sammakkouinnista mitä uidaan pääpinnalla, niin ollaan melkein siitä luovuttu”

Vaikka haastateltavat korostivat, että opetusrunko ja suunnitelmat tuntisisältöihin on määritelty, jokainen opettaja saa opettaa omalla tyylillään ja persoonallaan valiten omasta mielestään toimivimpia harjoitteita. Lisäksi tulee aina olla valmius soveltaa suunnitelmaa luokka- ja oppilaskoh- taisten taitoerojen mukaan. Perusteena yhtenäiselle opetussuunnitelmalle mainittiin opetuksen tasalaatuisuuden varmistaminen sekä mahdollisten sijaisten työn helpottaminen, kun lyhyelläkin varoitusajalla töihin tultaessa on helppo katsoa, mikä on tulevan opetuksen aihe. Lisäksi yhdessä haastattelussa mainittiin, että opetussuunnitelmaan on mahdollista lisätä välitavoitteita, joita dokumentoidaan ja sen pohjalta voidaan eriyttää ryhmää paremmin.

Eriyttäminen ja ryhmien jakaminen oli käytössä kaikissa haastatteluun osallistuneissa halleissa. Näin päästiin pääsääntöisesti SUH ry:n suositteluun ryhmäkokoan turvallisen ja laadukkaan uimaopetuksen toteuttamiseksi, joka on alkeisuimaopetuksessa 10 uimataidotonta oppilasta uimaopettajaa kohden ja uimataitoisten oppilaiden ryhmässä 15 oppilasta uimaopettajaa kohden

(Turvallinen uimaopetus 2020). Osassa halleista henkilöresurssien vähyden vuoksi ryhmän jakaminen tarkoittaa sitä, että luokka jaetaan puoliksi ja molemmat ryhmät saavat puolet uintiajasta opetusta ja puolet ajasta vapaata uintia. Eräs vastaaja totesi myös, että *”jos on reilusti yli 20 oppilasta luokassa, että sitten on 2 opettajaa siinä -- ei aina pysty silleen työvuoroissa huomioimaan sitten”*, joten henkilöstöresurssit vaikuttavat mahdollisuuteen jakaa opetusryhmiä. Myös äkilliset, esimerkiksi sairastumisista johtuvat henkilöstövajeet voivat johtaa siihen, ettei luokkaa voida jakaa *”niin sitten vedetään yhdellä opettajalla se iso luokka. Ja sitten toki henkilöstö oppinut hyvän päälle, niin sehän on ihan hirveä kriisi sitten että mitenäs tämä?”*

Savolainen (2018, 9) mukaan jopa suurta ryhmäkokoja enemmän haasteita aiheuttaa ryhmän sisäiset tasoerot. Haastatteluissa ryhmien jakamista perusteltiin turvallisuuden ja ryhmänhallinnan ohella sillä, että tasoerot voidaan huomioida paremmin. Eräessä halleista otetaan ajoittain vuoroon lisää uimaopettajia tuntityöntekijöiden joukosta, jos on tiedossa, että opetukseen tuleva ryhmä on kovin heterogeeninen. Näin mahdollistetaan luokan jakaminen jopa kolmeen tasoryhmään.

Uimataidottomien ryhmien jakamisessa koettiin haasteena tila, koska usein halleista löytyy vain yksi allas, jossa pienten lasten jalat ylettyvät hyvin pohjaan. Jos opetuksessa oleva puoli ja vapaata leikkiaikaa viettävä puoli luokasta on samassa altaassa, niin *”kyllähän se niin kuin ison häiriön aiheuttaa siihen opetukseen, kun ne luokkakaverit on vaan sen ratatöiden toisella puolella ja ääntä on”*. Yhdessä hallissa esikoululaisten opettamiseen on otettu käytäntö, että ollaan yhdessä ryhmässä, mutta ryhmällä on kaksi uimaopettajaa. Tässä tilanteessa ongelmana on havaittu erot opettajien persoonissa, sillä toinen opettaja ottaa vastuun opetuksesta ja toinen jää *”vieressä viheltelijäksi”*. Toinen haastateltava totesi, että opetusaltaassa tapahtuvat opetukset on helppompaa hoitaa yksin koko ryhmälle, *”että kuitenkin saapi silleen hallittua paremmin yksin, että ei mene semmoiseksi sähellykseksi sitten”*.

Kaksi haastatteluun vastaajaa korosti, että uimaopetuksen tulisi olla hauskaa. Olisi tärkeää kehittää uusia virikkeitä, jotta kaikille olisi jotakin. Hauskuutta lisääviksi elementeiksi mainittiin räpylöiden käyttö, sukellusharjoitukset ja erilaiset pelit. Uimaopetuksen hauskuudella pyritään lisäämään lasten intoa uimiseen myös vapaa-ajalla.

”mutta kyllähän me pyritään siihen niinku sitten, että tästä jäis semmoinen kiva maku niille lapsille, että ne tai itse asiassa niistähän yritetään tehdä myös uimahallin käyttäjiä. Siihen että niille jäisi hyvin positiivinen kuva tosta, että opetuksessa me pyritään siihen, että siellä olisi kivaa”

Haastateltavat kokivat, että koulujen uimaopetuksessa tekniikan liiallista korostamista tulisi välttää. Koulu-uinnin tavoite ei ole tehdä kenestäkään kilpauimaria, vaan kuten opetussuunnitelman tavoitteisiin on määritelty, 3.–6. vuosiluokan aikana oppilaan tulisi saavuttaa sellainen uimataito, että hän pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä (Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 2014, 274). Yhdessä uimahallissa hengenpelastus nähtiin yhtenä tärkeimmistä asioista koulu-uinnissa, sen katsottiin olevan ”*kaiken a ja o, että sä pystyt itse tavallaan, jos tulee hätätilanne niin pärjää siellä vedessä ja pystyt ainakin itse pelastautumaan ja sitten mielellään vielä sen kaverin*”. Kyseisessä hallissa teemaa toteutetaan ensimmäisestä luokasta alkaen pelastusliivien käytön harjoittelusta liikkeelle lähtien. Uimaopettajien ajatusmalli voisi siirtyä tekniikkapainotteisesta opetuksesta pelastautumistaitoja kehittävään uimaopetukseen, tärkeintä olisi saada varmuutta liikkua vedessä itselle parhaalla tavalla.

”mä niinku itse ajattelen sen niin, että tärkeintä on se, että ne oppii selviämään siellä vedessä. Kyllähän se niinku meillä se päätavoite koko hommassa on se, että kutosella kaikki pääsisi sen 200 metrin uintitestin läpi. Sehän se on se juttu, mutta sitten kun aika moni uimaopettaja on kilpauintaustainen, niin helposti saatetaan vähän jumiutua niihin asioihin, että eihän nyt noin voi uida”

6.3 Innovointivaihe

Lukka (2000, 6) toteaa, että konstruktion innovointivaiheen tulisi olla syvällistä yhteistyötä kehittäjän ja työyhteisön toimijoiden välillä, pohjautuen sekä käytännön kokemukseen että teorian tietoon. Tätä ajatusta hyödynnettiin aivoriihivaiheessa, jossa tavoitteena oli innovoida toimintamallin keskeisiä sisältöjä. Aivoriihivaiheen jälkeen suunniteltiin varsinainen uimaopetuksen toimintamalli, joka esiteltiin työyhteisössä ja muokattiin saadun palautteen pohjalta.

6.3.1 Aivoriihen toteutus

Aivoriihi-vaihe toteutettiin syyskuun lopulla 2022. Siihen osallistui allasosaston vakituinen henkilöstö sekä Iisalmen kaupungin liikuntasuunnittelija, joka vastaa muun muassa kaupungin liikuntatilojen varauksista ja vuorojen jaosta kaikissa kaupungin liikuntatiloissa uimahallia lukuun ottamatta. Henkilöstössä vastikään tapahtuneiden muutosten ja käynnissä olevien rekrytointien vuoksi allasosastolla oli kyseisenä ajankohtana vain kolme vakituista työntekijää, joista yksi estyi

osallistumasta kokoukseen. Näin ollen aivoriiheen osallistui vain kolme henkilöä. Kuten Ojasalo ym. (2020, 162) toteavat, voi pienessä ryhmässä olla vaikeaa aikaansaada innovatiivisia ideoita. Kuitenkaan kukaan ei jäänyt taka-alalle, vaan kaikki pääsivät tuomaan omat ajatuksestaan esiin.

Aivoriihen tavoitteeksi asetettiin keskeisimpien uimaopetuksen toimintamallin haasteiden ratkominen. Eniten innovoitiin vuorojen jakamisen ja organisoinnin käytänteitä. Lisäksi keskusteltiin opetussisällöistä ja tavoitteista. Ideointivaiheen jälkeen vaihtoehtoista keskusteltiin ja samalla huomioitiin tutkimuksen aineiston keruun kautta esiin nousseita asioita.

6.3.2 Aivoriihen tulokset

Uintivuorojen organisoinnin ideoinnissa syntyneitä vaihtoehtoja läpikäydessä ja arvioitaessa oli lopulta hyvin yksimielisiä. Vaihtoehtoista parhaana pidettiin sitä, että uimahallin puolelta jaetaan kouluille uintipäivät tai viikot ja koulujen tulee annetuille ajankohdilla jakaa vuoronsa itse. Aiempien haastattelujen pohjalta voitiin todeta, että muissa saman kokoluokan halleissa toimitaan samalla tavalla. Valittua toimintatapaa arvioitiin vielä SWOT-analyysin avulla, jonka tulokset löytyvät kuvasta 3.

<p>Vahvuudet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vähentää uimahallin henkilöstön työmäärää - tasapuolistaa, "pakottaa" kouluja hyödyntämään myös ilta- ja yöaikoja - tiivis uintijakso → oppii tuntemaan lapset paremmin 	<p>Mahdollisuudet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tulevaisuudessa koulut voivat itse varata ajat sähköisesti - uusi tapa voi tuoda uutta motivaatiota työntekijöille - tiivis uintijakso voi edesauttaa uimaan oppimista
<p>Heikkoudet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uinnit eivät aina osu liikuntatunnille → koulun rytmi sotkeentuu → kaikki ryhmät eivät pääse uimaan, jos koulu ei voi rikkoa lukujärjestystään - työntekijöiden kuormittuminen tiettyjen koulujen kanssa 	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> - kaaos, ennen kuin koulut tottuvat uuteen käytäntöön - muutosvastarinta → osa kouluista ei välttämättä halua tulla ollenkaan uimaan - osa koulusta ei onnistu organisoimaan niin, että kaikki luokat pääsisivät uimaan - isot kouluryhmät vievät tilan muilta asiakkailta - lapset eriarvoisessa asemassa, riippuen miten tärkeänä koulut pitävät uintia

Kuva 3. SWOT-analyysi uudesta koulujen vuorojenjakokäytännöstä

Vahvuksina kyseiselle tavalle jakaa koulujen uintivuorot, nähtiin että se vähentää työmäärää uimahallilla ja vapauttaa resursseja varsinaiselle uinninopetukselle ja muulle työlle. Lisäksi se tasapuolistaa vuoroja, sillä nyt mikään koulu ei saa vain kaikkein mieluisimpia uintiaikoja kello 9–11

välillä, vaan on pohdittava mille luokille kyseinen aika on tarpeellinen ja mitä luokat voivat käydä myöhemmillä kellonajoilla. Lisäksi tiivis, esimerkiksi viikon uintijakso mahdollistaa lapsiin tutustumisen ja sitä myötä yksilöllisemmän huomioinnin. Oppilaisen yksilöllisellä kohtaamisella ja huomioimisella voidaan lisätä oppilaisen aktiivisuutta ja ehkäistä häiriökäyttäytymistä (Huovinen 2019,73).

Suunnitellun uintivuorojen jakotavan heikkouksina nähtiin se, että se vaatii kouluilta joustoa ja normaalin päivä- ja viikkorytmin sekoittamista uintijakson ajaksi. Etenkin isommissa kouluissa tämä voi nousta haasteeksi, kun uinteja ei voida toteuttaa liikuntatunnin aikana. Tarjolla olevien uintivuorojen vähyytys sekä soveltumattomuus koulujen vuosirytmiiin voivat heikentää koulujen suhtautumista uimaopetukseen ja vähentää uimaopetustuntien määrää (Hakamäki 2017, 6, 13). Haasteena voidaan nähdä henkilöstön kuormittuminen tiettyjen koulujen uintijaksojen aikana. Koulut, joiden luokkakoot ovat isoja tai luokilla on paljon integroituja erityislapsia, voivat kuormittaa uimaopettajaa normaalia enemmän.

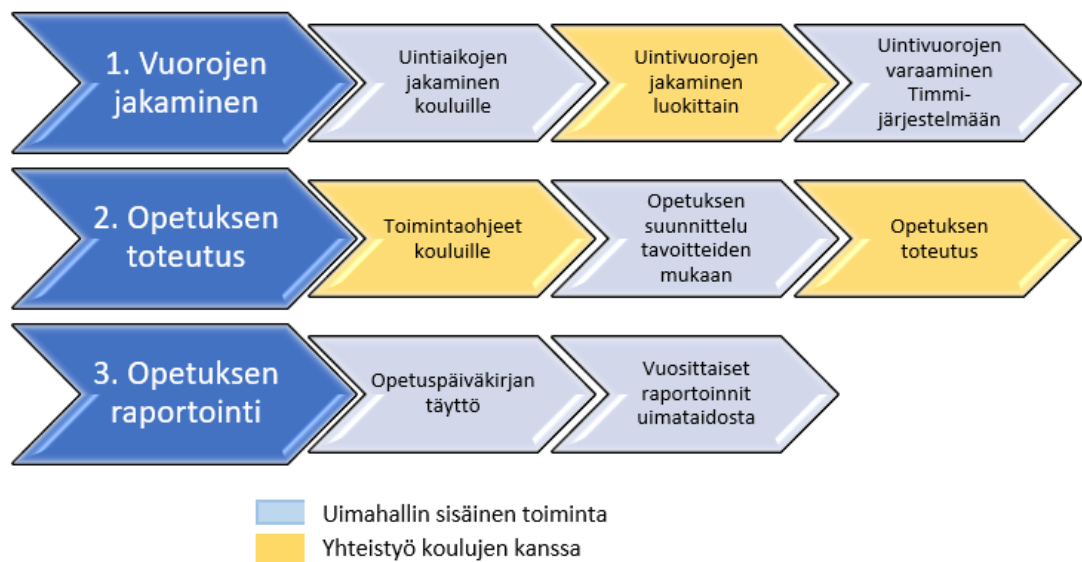
Uusi tapa vuorojen organisoinnille voi edesauttaa uimaan oppimista, kun kouluille annetaan tiiviit uintijaksot, eivätkä vuorot ole hajallaan pitkin kouluvuotta. Anderson & Rodriguez (2014, 87) toteavat, että opetuskertojen tiheys on yksi tekijä, joka voi vaikuttaa oppimisen nopeuteen. Lisäksi se mahdollistaa jatkossa varausten siirtymisen täysin sähköiseen muotoon, jolloin koulut voivat itse varata vuoronsa annetuilla ajankohdille.

Uutta tapaa ideoitaessa uhkiksi nousivat ennen kaikkea muutosvastarinta, jonka takia osa koulusta voi jättää kokonaan tulematta uimaan tai ainakaan ei onnistu järjestämään kaikille luokille yhtä paljon uinteja. Lapset voivat joutua eriarvoiseen asemaan, jos koulun tai opettajan suhtautuminen uinninopetukseen ja sen tärkeyteen vaihtelevat. Muutosvastarinnan vähentämiseksi on tärkeää, että muutoksesta ja sen tavoitteista viestitään avoimesti (Juppo 2011, 160), jonka vuoksi kouluja on tiedotettava asiasta mahdollisimman selkeästi ja hyvissä ajoin.

Muita aivoriihessä keskusteltuja aiheita olivat uimaopeuksen tavoitteet ja opetussisällöt. Uimaopetuksen vähimmäistavoitteet tullaan määrittelemään opetussuunnitelman tavoitteiden mukaan, mutta lisätavoitteena tullaan pitämään, että suurin osa, yli 80 %, saavuttaa 2. luokan loppuun mennessä 25 metrin uimataidon ja kuudennen luokan aikana suoriutuu 200 metrin pohjoismaisesta uintitestistä. Opetuksen sisältöjä tullaan päivittämään huomioiden SUH ry:n suositukset ja uimaopettajien käytännön kokemukset. Päivitetty suunnitelma luokakohtaisista sisällöistä tuodaan näkyvämmiin esille allasosaston henkilökunnan työpisteelle ja perehdytykseen, jotta opetuksen yhdenmukaisuus paranee.

6.3.3 Suunniteltu konstruktio: Alakoulujen uimaopetuksen toimintamalli

Aiempaan toimintamalliin, kerättyyn aineistoon, työyhteisössä käytyihin keskusteluihin ja tiedossa oleviin koulujen tarpeisiin pohjautuen on suunniteltu uuden uimahallin koulujen uimaopetuksen toimintamalli. Toimintamalli on kuvattu kaaviona kuvassa 4. Kaaviossa on eritelty toiminnot, jotka tehdään uimahallin sisäisinä toimintoina ja toiminnot, jotka toteutetaan yhteistyössä koulujen kanssa. Toimintamalli pyritään ainakin osittain pilotoimaan käyttöön keväällä 2023, mutta täysimääräisesti se saadaan käyttöön vasta syksyllä 2023, kun uuden uimahallin ensimmäinen täysimittainen toimintakausi alkaa. Kevään pilottijakson jälkeen toimintamallia on mahdollista päivittää, esiin nousseiden kehityskohtien myötä.

Kuva 4. Uimaopetuksen toimintamalli.

Vuorojen jakaminen on toimintamallin ensimmäinen osa, joka koostuu kolmesta vaiheesta: uintiaikojen jakamisesta, vuorojen jakamisesta luokittain sekä vuorojen varaamisesta. Ensimmäinen vaihe toteutetaan uimahallin toimesta, eli kouluille määritellään tietyt uintiajat suhteutettuna koulun kokoon. Tähän toimintatapaan päädyttiin haastatteluissa kerätyn materiaalin ja aivorihtityöskentelyn pohjalta. Koulut jaetaan kolmeen kategoriaan, pienet, keskisuuret ja suuret koulut. Pienet koulut ovat kouluja, joiden kaikki oppilaat voivat tulla uimaan yhdessä tai kahdessa osassa, joten heille ei tarvita kokonaisiä uintipäiviä, vaan heille määritellään uintiajat tunneittain. Tähän ryhmään kuuluvat myös esiopetusryhmät, jotka eivät ole koulujen yhteydessä. Näiden koulujen ei tarvitse itse huolehtia vuorojen jakamisesta, mutta uinneille sopivan aikaikkunan kartoittamisessa hyödynnetään Webropol-kyselyjärjestelmää. Keskisuuret koulut saavat tietyt uintipäivät,

joihin he sijoittavat itse uintinsa. Suurille kouluille, joilla on monisarjaisia luokkia, annetaan kokonaisiä uintiviikkoja, joihin he itse jakavat mikä luokka tulee mihinkin aikaan uimaan. Liitteessä 4 on pohja infokirjeelle, jolla kouluille varatut ajat sekä vuorojen jako-ohjeet toimitetaan. Tavoitteena on jakaa kouluille uintijaksot sekä syksylle että keväälle. Suuret ja keskisuuret koulut lähettävät ryhmäjaot uimahallille, jossa ne varataan varausjärjestelmään. Tulevaisuuden tavoite on, että koulut voivat itse merkitä omat uintinsa sähköiseen varausjärjestelmään.

Opetuksen toteutus alkaa koulujen ohjeistamisella ennen uimaan saapumista. Kouluille lähetettävät alustavat toimintaohjeet löytyvät liitteestä 5. Niitä tulee vielä tarkentaa sen jälkeen, kun henkilöstö pääsee perehtymään uuden hallin tiloihin. Koska uuden hallin toimintatavat poikkeavat entisistä, lähetetään nämä toimintaohjeet kaikille koululle, jotka tulvat uimaan ja kehoitetaan käymään tarpeellisia osia läpi oppilaiden kanssa. Toimintaohjeisiin liitetään opetusvideo siitä, kuinka uuteen uimahalliin saavutaan sekä kuinka sähköisiä rannekkeita ja pukukaappeja käytetään. Uimaopettajat suunnittelevat itse omat opetuksensa päivitettyjen opetuksen tavoitteiden mukaisesti. Uudet sisältötavoitteet ovat liitteessä 6. Sisältötavoitteet on päivitetty yhteistyössä uimaopettajien kesken ja pyritty kuvaamaan selkeästi ja ytimekkäästi. Sisältötavoitteet pohjautuvat Suomen uimaopetus- ja hengenpelastusliiton (2019) tavoitteisiin, teorian tietoon sekä hallin uimaopettajien näkemyksiin ja kokemuksiin. Tavoitteet ovat näkyvissä uimaopettajien toimiston seinällä, jolloin esimerkiksi sijaisten on helppo tarkistaa, mitä millekin luokalle voidaan opettaa. Aineistonkeruuhaastattelussa mainittiin, että yhtenäisillä ohjeilla saadaan varmistettua opetuksen tasaisempi laatu. Varsinainen opetus toteutetaan suunnitelman pohjalta tarvittaessa yhteistyössä koulun opettajan kanssa, jos osalle luokasta annetaan itsenäisiä tehtäviä koulun oman opettajan valvonnassa tehtäväksi.

Opetuksen toteutuksessa turvallisuus on tärkeä huomioitava asia. Uudet tilat mahdollistavat, että opetuspaikan turvallisuusvaatimukset täyttyvät entistä paremmin. Uudessa hallissa altaissa, joissa opetusta toteutetaan, ei ole ollenkaan poreita tai suihkuja kuten vanhassa hallissa, vaan niille on varattuna oma allas. Poutala (2007, 44) korostaa, ettei tällaisia turvallisuutta heikentäviä ominaisuuksia tule olla altaissa, joissa opetus tapahtuu. Kouluille lähetettävissä ohjeissa (liite 4) korostetaan opettajien vastuuta turvallisuudesta ja valvonnasta, jotta opettajia on riittävästi paikalla (Poutala 2007, 45) sekä kerrotaan tärkeimmät turvallisuutta edistävät ohjeet. Käytössä olevilla henkilöresursseilla suositellut oppilasmäärät uimaopettajaa kohden (Turvallinen uimaopetus 2020) eivät aina toteudu. Etenkin uimataidottomien oppilaiden kohdalla isoakaan ryhmää ei voida jakaa, koska on käytössä vain yksi allas, jossa kaikilla jalat ylettyvät pohjaan. Uimataitosten

oppilaiden ja luokkien kohdalla eriyttäminen on mahdollista. Ohjeet on kerrottu opetuksen sisältö tavoitteiden (liite 5) yhteydessä. Samalla voidaan pienentää suurien tasoerojen mukanaan tuomia haasteita opetuksessa (Savolainen 2018, 9). Opetuksen turvallisuutta edistetään myös sillä, että uimaopettaja opettaa pääsääntöisesti altaan reunalta käsin, jolloin hän pystyy paremmin näkemään ja havainnoimaan koko ryhmän toimintaa.

Opetuksen raportointi on tärkeä vaihe jokaisen opetuksen jälkeen. Sähköiseen opetuspäiväkirjaan kirjataan tunnin sisällöt, mahdolliset ilmenneet ongelmat tai mitä olisi vielä syytä harjoitella lisää. Nimilistan päivittäminen ja tarkkan oppilasmäärän kirjaaminen on tärkeää myös laskutuksen kannalta. Päiväkirjaan merkitään myös oppilaiden uimataidossa tapahtunut kehitys aina 25 metrin uintiin saakka. Lisäksi kirjataan 100 ja 200 metrin uintisuoritukset ylempillä luokilla. Vuosittain lasketaan sekä raportoidaan 25 ja 200 metrin uintien suoritusprosentit, jotta voidaan seurata uimataidon kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista. Prosentit kirjataan vuosittain uimahallin tilinpäätöksen toimintakertomukseen.

6.4 Toimintamallin käyttöönotto

Uuden uimahallin valmistuminen viivästyy alkuperäisestä aikataulusta ja avautuu aikaisintaan maali-huhtikuun vaihteessa 2023. Tämä vaikuttaa koulu-uintitoiminnan käynnistämiseen, koska ensimmäisille aukioloviikoille ei oteta ohjattua toimintaa. Jos avautuminen vielä viivästyy, on mahdollista, että kevään 2023 aikana ei koulu-uinteja päästä toteuttamaan vielä ollenkaan uudessa hallissa. Tästä syystä toimintamallia ei päästy pilotoimaan suunnitellulla tavalla, vaan käyttöönotto on vasta suunnitelmatasolla. Tästä huolimatta toimenpiteitä toimintamallin käyttöönoton ja implementoinnin suhteen on tehty.

Toimintamallin käyttöönottovaiheessa Lukka (2000, 7) korostaa aktiivista henkilöstön oheistusta ja toiminnan pilotointia. Implementoinnin onnistumisen lähtökohtana on ollut allasosaston henkilöstön kanssa yhteistyössä tehty suunnittelu, sillä osallistava toimintakulttuuri ja kehittäminen ovat tärkeässä roolissa muutosprosessin onnistumisen kannalta (Tikkamäki 2006, 337; Chen ym. 2022 93). Suunnittelun jälkeen toimintamallin sen hetkinen runko esiteltiin ja siitä keskusteltiin koko uimahallin henkilötön kanssa uuden uimahallin suunnittelupalaverissa marraskuussa 2022.

Uusi toimintamalli ja toimintaympäristö tuovat muutoksia niin henkilöstölle kuin kouluille. Onnistuakseen muutos vaatii avointa viestintää, sitoutumista ja perehdyttämistä niin organisaation sisällä kuin ulospäin koululle (Tikkamäki 2006, 328–329; Juppo 2011, 163; Juholin 2007, 10–11).

Henkilöstön kesken avoin keskustelu ja mahdollisten kysymysten sekä ongelmakohtien esiin nostaminen ovat edesauttaneet toimintamallin kehittämistä ja muutoksen läpivientiä. Viestintä kouluille kehitystyön aikana on ollut melko vähäistä, koska tarkka aikataulu ei ole ollut selvillä. Viestintä on pääasiassa ollut keskustelua syyskaudella uimassa käyneiden koulujen opettajien kanssa sekä vastaamista koulujen kyselyihin mahdollisten uintivuorojen saamiseksi. Kouluille lähetettävään tiedotteisiin on panostettava, jotta niistä saadaan kaikki tarvittava tieto selkeästi. Kevään pilotoinnin aikana olisi ollut tärkeää keskustella koulujen henkilöstön kanssa, jotta mahdolliset haasteet ja kehityskohdat nousevat esiin. Tämä palautteen keruu ja kehitystyö voivat siirtyä syksyille 2023. Kriittisenkin palautteen vastaanottaminen edesauttaa uudistamista ja oppimista (Kinnunen 2019, 162).

6.5 Kehittämistyön tutkimuksellinen merkitys

Vaihe, jossa tunnistetaan projektin teoreettinen panos, on Lukan (2000, 7) mukaan akateemisesta näkökulmasta välttämätön vaihe. Tuomi ym. (2018, 97) kuitenkin toteavat, että opinnäytetyönä tehtävä kehittäminen on harvoin tieteellisesti merkittävä, vaan se on harjoitustyö, jonka avulla tuodaan esiin omaa oppineisuutta. Vaikka tämän kehittämistyön avulla ei saada uutta tieteellistä tietoa, voidaan siitä saada uusia näkökulmia uimaopetuksen toteuttamiseen muissakin uimahalleissa. Tällä tavoin saadaan toivottavasti lisättyä koulujen uimaopetuksen määrää ainakin paikallisesti joillakin alueilla. Koronapandemian on todettu vähentäneen koulujen uimaopetuksen määrää entisestään, eikä pandemiaa edeltäneitä uimaopetusmääriä ole tavoitettu monella paikkakunnalla (Lehtimäki ym. 2022, 42).

Työn myötä saatiin lisää ymmärrystä uimaopetuksen järjestämisen haasteista eri halleissa. Haasteet olivat samankaltaisia kuin Hakamäen (2017, 6–7) uimataitotutkimuksessa, jossa haasteiksi uimaopetuksen toteutukselle nousivat esiin uimahallien etäisyys koulusta ja vapaiden aikojen puute. Tarve ja resurssit eivät aina kohtaa. Määrärahojen puute ei noussut esiin esteenä uimaopetusten toteutukselle, kun haastateltiin hallien työntekijöitä. Jos haastateltavana olisi ollut myös koulujen edustajia, olisi tämäkin Hakamäen (2017, 7) tutkimuksen näkökulma voinut nousta esiin.

6.6 Toimintamallin soveltaminen

Oli suunniteltu konstruktio onnistunut tai ei, voidaan pohtia sen siirrettävyyttä sekä mahdollisia muutostarpeita, jotta epäonnistumisilta vältyttäisiin muissa organisaatioissa (Lukka 2000, 7). Uimaopetuksen toimintamallia ei päästy tämän opinnäytetyöprosessin aikana pilotoimaan niin hyvin, kuin alun perin oli suunniteltu. Tästä syystä sen toimivuutta ja onnistumista ei voida vielä täysin arvioida. Aineistonkeruuta varten tehdyissä haastatteluissa kuitenkin nousi esiin, että uimaopetusten järjestämisessä on erilaisia haasteita kaikissa uimahalleissa. Tähän toimintamalliin perehtymällä voidaan löytää uusia keinoja kehittää toimintaa myös muissa uimahalleissa ja kyseenalaistaa käytössä olevia toimintatapoja. Kaikki tämän toimintamallin käytännöt eivät kuitenkaan ole suoraan siirrettävissä kaikkiin halleihin, vaan jokaisen on arvioitava niitä suhteessa omaan toimintaympäristöön ja sen alueen koulujen tarpeisiin.

7 Pohdinta

Opinnäytetyön toteutusta ja onnistumista on pohdittu saatujen tulosten, eettisyyden ja luotettavuuden sekä oman asiantuntijuuden kehittymisen näkökulmasta. Lisäksi on esitetty jatkokehitysmahdollisuuksia.

7.1 Kehitystyön tulokset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää uuden toimintamallin avulla alakoulujen uimaopetuksen organisointia ja sisältöä sekä implementoida toimintamalli lisälmen kaupungin uuteen uimahalliin. Tarkoituksena oli kuvata alakoululaisten uimaopetuksen tavoitteet sekä käytössä olevat tila- ja henkilöstöresurssit, kartoittaa toimivia käytänteitä uimaopetuksen toteuttamiselle sekä uintivuorojen jakamiselle sekä kuvata toimintamallin implementoinnin vaiheet. Prosessin aikana vanhaa toimintamallia on kehitetty yhteistyössä allasosaston eli toimintamallia toteuttavan henkilöstön kanssa, teoriatietoa ja tutkimushaastatteluissa saatua tietoa hyödyntäen. Toimintamallin implementointi on aloitettu uuteen toimintaympäristöön tutustumisen ja henkilöstön perehdyttämisen myötä, mutta rakennusaikataulun viivästymisen vuoksi toimintamallin käyttöönotto jäi suunnitteluvaiheeseen.

Kaikkiin määriteltyihin tutkimuskysymyksiin löydettiin vastauksia. *Miten alakoulujen uimaopetus toteutetaan sille asetettujen tavoitteiden mukaisesti*, oli kysymys, johon vastaamalla uimaopetuksen luokkakohtaiset sisältötavoitteet saatiin tarkasteltua ja päivitettyä. Suomen uimaopetus- ja hengenpelastusliiton (2019) luokkakohtaiset tavoitteet toimivat uintitekniikoiden osalta sopivien sisältöjen suunnittelussa jokaiselle luokka-asteelle. Kuitenkin perusopetuksen opetussuunnitelman (2014, 148–149, 274) tavoitteet eivät korosta uintitekniikkaa, vaan 1.–2.-vuosiluokan tavoitteena on alkeisuimataito ja 3.–6.-luokkalaisilla luonteva vedessä liikkuminen sekä vesipelastustaidot. Uinnin alkeistaitojen harjoittelussa korostuu vesirohkeuden saavuttaminen (Keskinen 2018, 62), jota voidaan Mouran ym. (2021, 16) mukaan kehittää veteen toteuttelulla ja kehonhallinnan harjoittelulla ensin pystyasennossa ja sen jälkeen uintiasennossa sekä harjoittelemalla hengityksen säätelyä. Myös Keskinen ym. (2018, 62) tuovat luontevan hengitystekniikan tärkeyden esiin osana vesirohkeuden kehittämistä. Savolaisen (2018, 8, 10) mukaan pelastustaitoisen uimarin määritelmässä korostuvat monipuolinen kehonhallinta vedessä, sukeltaminen ja rohkeus hypätä

veteen. Lisäksi uintitekniikoiden oppimisen kannalta hän korostaa perustaitojen, kuten hengityksen kontrolloinnin, virtaviivaisen uintiasennon ja eteenpäin vievien käsi- ja jalkaliikkeiden merkitystä. Näiden taitojen harjoitteluun kannattaa panostaa. Näistä syistä toimintamallissa jokaisen luokan sisältöihin kuuluu varsinaisten uintitekniikoiden ohella yleisen taitavuuden ja keuhonhallinnan harjoittelu vedessä, hengitysharjoitukset sekä uintikestävyuden kehittäminen.

Teemahaastattelut tukivat suunnittelutyötä ja niissäkin nousi esiin liiallisen tekniikan korostamisen välttäminen. Haastatteluissa tärkeäksi koettiin vesiliikuntaan innostaminen ja positiivisten kokemusten tuottaminen, niin että jokainen löytäisi oman tapansa liikkua vedessä. Koululiikunnassa oppilaat kokevat tärkeäksi, että liikunta on hauskaa sekä tunnilla vallitsee turvallinen ja hyväksyvä ilmapiiri (Lyyran ym. 2019, 89–90). Yksilöllisten tarpeiden huomioiminen ja oppilaiden kuuleminen ovat tärkeässä roolissa. Opetussisältöjen tulisi olla taitotasoa vastaavia, niin että tuntisuunnitelmat ovat joustavia ja viestintä yksilöllistä. (Huovinen 2019, 73–74.) Tästä syystä opetussisältöjä ei olla tehty liian sitoviksi, niin että jokaiselle uintikerralla olisi määritelty tarkat sisällöt, vaan luokkakohtaisia sisältöjä voidaan soveltaa ja niissä voidaan edetä kyseisen ryhmän ja sen yksilöiden vaatimalla vauhdilla. Kaikki oppilaat eivät välttämättä harjoittele kaikkia kyseiselle luokalle määriteltyjä asioita, jos taidot eivät vielä riitä, vaan jatketaan tarvittaessa alkeiden harjoittelua. Tällöin myös opetuksen turvallisuus huomioidaan, eli heikosti uivaa oppilasta ei oteta tekemään liian vaativia tehtäviä liian syvään altaaseen muun luokan mukana, vaan voidaan antaa eriytettyjä tehtäviä. Tällöin on tärkeää, että valvovia opettajia on riittävästi eri altaisiin, sillä koulujen opettajilla on jakamaton vastuu oppilaiden turvallisuudesta (Poutala 2007, 44–45). Savolainen (2018, 9) toteaa, että ryhmän sisäiset tasoerot ovat usein suuri haaste uimaopetuksen toteuttamiselle.

Kysymys miten uuden uimahallin tarjoamat tila- ja henkilöstöresurssit saadaan hyödynnettyä alakoulujen uimaopeuksessa, aiheutti eniten keskustelua työyhteisössä. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin (2015, Liite 2) uimavalvojien määrän vähimmäissuosituksissa ei ole täysin lisälmen uuden uimahallin allasmäärän mukaisia suosituksia, jossa on 25 m allas ja viisi muutan allasta. Lisäksi ne ovat vain suosituksia ja palveluntarjoaja on lopulta päätös vastuussa riittävästä valvojien määrästä. Henkilöresurssit tullaan kohdentamaan niin, että aamuvuorossa, jonka aikana koulujen uimaopetukset toteutuvat, on kolme työntekijää, joista vähintään yksi kerrallaan on uinninvalvonnassa. Jos uimassa on vain yksi kouluryhmä, myös toinen työntekijä toimii uimavalvojana. Jos päivän aikana on monta tuntia, joiden aikana tarvitaan kahta uimaopettajaa, otetaan uinninvalvontaan lisäresursseja tuntityöntekijöistä, jotta työn kuormitus ei kasva liian suurkesi. Turvallisen uimaopetuksen (2020) suositukset oppilasmäärästä uimaopettajaa kohden eivät toteudu kaikkien opetusryhmien osalta täällä käytännöllä uudessakaan uimahallissa, mutta käytettävissä olevilla

henkilöresursseilla ei ole mahdollista varata kahta uimaopettajaa koululuokkaa kohden. Edelleen tarpeen mukaan isoja luokkia voidaan jakaa ja antaa toiselle ryhmälle oman opettajan valvonnassa tehtäviä uintitehtäviä, jotta ainakin osa harjoitteista päästään tekemään pienemmissä ryhmissä. Uimahallilla on jo olemassa laaja materiaalipankki opettajan johdolla tehtäviin uintiharjoitteisiin. Tehtäviä voidaan edelleen kehittää lisää, etenkin kun uuden uimahallin tilojen tuomat mahdollisuudet selviävät käytännön myötä.

Tilaresurssien osalta uimataidottomien oppilaiden kanssa hyödynnetään opetusallasta ja uimataitoisen voivat käyttää sekä kuntouinti-, hyppy- että monitoimiallasta. Rochan ym. (2018, 70) toteavat, että uinnin alkeistaidot kehittyvät parhaiten matalassa, alle metrin syvyisessä vedessä ja syvemässä vedessä tulee huomioida apuvälineiden käyttö ja turvallisuus. Tästä syystä 1.–2. vuosiluokan sekä esiopetuksen ryhmille varataan aina opetusallas. Lisäksi 1.–2. -luokille varataan kuntouintialtaasta rata, jotta voidaan harjoitella 10 metrin uimataidon saavuttaneiden kanssa 25 metrin uintia. Tämä mahdollistaa myös ryhmän eriyttämisen, antamalla uimataitoisille uintikesävysharjoituksia kuntouintialtaaseen. 3.–6. -luokkien oppilaille varataan kuntouintialtaan kaksi rataa sekä joko hyppyallas tai monitoimiallas. Hyppyallasta pyritään hyödyntämään opetuksissa mahdollisimman paljon hyvän uimataidon omaavien ryhmien kanssa, jotta monitoimiallas ei olisi jatkuvasti varattuna kouluryhmille. Monitoimialtaassa on tarjolla virtuaalivesijumppanäyttö, joten muillakin asiakkailta tulee olla päivän aikana mahdollista käyttää kyseistä allasta. Useampi mahdollinen opetukseen käytettävä allas kuitenkin mahdollistaa sen, että samanaikaisesti voidaan tarittaessa ottaa opetukseen kaksi luokkaa uimataitoisia oppilaita tai isoja ryhmiä voidaan paremmin eriyttää. Tällöin päästään paremmin turvallisen uimaopetuksen (2020) suosituksiin opetusryhmien koosta. Lisäksi yläkoulujen uimaopetus ei vaikuta alakoulujen opetusten toteutukseen yhtä paljon kuin ennen, kun tilaa on enemmän. Myös yläkoulun ryhmä voi välillä tehdä harjoituksia hyppyaltaassa pelkän kuntouintialtaan sijaan.

Ongelmallisinta kehittämistyössä oli vastata siihen, *miten koulujen uintivuorot saadaan jaettua tehokkaasti ja tasapuolisesti*. Kuten haastattelutkin osoittivat, on tämä koulujen uimaopetusten järjestämisessä usein suurin haaste. Suuret erot koulujen tarpeissa aiheuttavat sen, ettei yhtä kaikille kouluille täysin soveltuvaa mallia ainakaan tämän kehitystyön avulla kyetty luomaan. Hakamäki (2017, 13) toteaa, että sillä kuinka hyvin uimaopetus saadaan soveltumaan koulujen vuorsiryhtiin, on suuri vaikutus koulujen suhtautumiselle uimaopetukseen. Siksi koulujen yksilölliset tarpeet kuten kokoerot ja pitkät etäisyydet on huomioitava vuoroja jaettaessa. Tästä syystä vuorojen jakamisen käytäntöihin on määritelty kolme erilaista tapaa koulun koon mukaan, jotta jo-

kaiselle kouluille tarjotaan riittävästi uintipäiviä, joille jakaa omat vuoronsa. Näin toivottavasti voidaan välttää se, että tarjolla olevien uintiaikojen vähyys rajoittaisi opetukseen osallistumista, kuten Hakamäen (2017, 6–7) mukaan tapahtuu tietyillä paikkakunnilla. Vaikka tavoitteena oli keventää uimahallin työntekijöiden työmäärää verrattuna entiseen ja uudistusten myötä näin myös tapahtuu, on työtunteja koulu-uintien organisoinnille taattava jatkossakin riittävästä. Eräs haastateltava totesi, että kannattaa enemmän käyttää keväällä suunnitteluun hieman enemmän resursseja, niin toteutusvaiheessa on helpompaa.

Siihen, *miten uusi toimintamalli implementoidaan onnistuneesti*, etsittiin vastausta muutoksen johtamisen näkökulmasta. Toimintamallia kehitettiin palveluliiketoiminnan ja tuotteistamisen keinoin. Tarkempien opetuksen sisältötavoitteiden myötä uimaopetuksen sisältö vakioidaan aiempaa paremmin ja aikaansaadaan yhtenäisempi palvelu, kuten tuotteistamisen tavoitteena on (Viljanen 2016, 221–222). Yhtenäisillä ja yhdessä kehitellyillä palveluilla paitsi sitoutetaan henkilöstöä, myös tuotetaan arvoa sekä asiakkaalle että henkilöstölle (Tuominen ym. 2015, 5; Kinnunen 2019, 157). Esimerkkinä lisäarvon tuotosta voidaan pitää opastusvideota uudessa uimahallissa toimimiselle. Se tuo lisäarvoa sekä kouluille että uimahallin henkilöstölle mahdollistamalla sujuvamman asioinnin. Tavoitteena on, että myös uusi vuorojen organisointitapa tuottaa lisäarvoa palvelulle, tehostaen uimahallin henkilöstön toimintaa ja antaen kouluille mahdollisuuden suunnitella vuorot omista lähtökohdistaan. Alussa voi kuitenkin esiintyä muutosvastarintaa, joten lisäarvoa saadaan vasta, kun koulut tottuvat uuteen toimintatapaan. Palveluliiketoiminnan lähtökohdista on arvontuotto asiakkaalle, perustuen asiakkaan tarpeiden tuntemukseen (Helander 2013, 11). Uimaopetuksen toimintamallissa on pyritty huomiomaan sekä koulujen tarpeet toiminnan organisoinnissa, että oppilaiden tarpeet opetuksen sisältöjen suunnittelussa. Jatkossa palautteen kerääminen kouluilta edesauttaa toimintamallin jatkuvaa kehittämistä.

Yhtenä suurimpana haasteena toimintamallin kehittämiselle ja etenkin implementoinnille on ollut aikataulun epävarmuus. Uimahallin rakennushanke on viivästynyt alkuperäisestä aikataulusta ja tarkkaa avautumisajankohtaa ei ole voitu virallisesti määrittää. Jatkuvat muutokset ovat aiheuttaneet haasteita viestinnälle, niin sisäiselle kuin ennen kaikkea ulkoiselle viestinnälle. Kivistö ym. (2014, 72) toteavat, että tiedonkulun haasteet ovat merkittävä implementointia vaikeuttava tekijä. Epävarmuus koulujen uimaopetuksen aloittamisen ajankohdasta on vaikuttanut niin, ettei kouluja ole voitu tiedottaa ennen aikataulun varmistumista. Lisäksi työntekijät eivät ole päässeet tutustumaan rakenteilla oleviin tiloihin, jolloin käytännön toteutukseen liittyvien asioiden, kuten oppilaiden kokoontumispaikkojen tai välineiden säilytyksen suunnittelu ei ole onnistunut. Nämä

asiat päästään suunnittelemaan vasta muutamaa viikkoa ennen hallin aukeamista. Vasta sen jälkeen voidaan tarkentaa toimintaohjeita koululle. Tällaisessa kehittämistyössä eteneminen ei ole aina kiinni omasta työskentelystä vaan muiden edistyminen vaikuttaa merkittävästi myös omaan työskentelyyn.

Toimintamallin kehittämisen lähtökohtana olivat vanhan hallin toimintatavat. Niihin nähden suurimman muutoksen koki uintivuorojen organisointi, jossa vastuuta siirretään enemmän kouluille. Tällä tavalla saadaan vapautettua henkilöstöresursseja varsinaiseen opetustyöhön ja toivottavasti myös mahdollistetaan koulujen suunnitella aikataulut heille itselleen sopiviksi. Uudessa toimintatavassa koulut saavat tiiviin uintijakson, jonka aikana kaikki ryhmät käyvät uimassa. Tämä toimintatapa voi vaatia toteuttelua kouluilla ja aiheuttaa jopa muutosvastarintaa. Se voi johtua muun muassa ennakkoluuloista ja kokemuksesta, että uudistus aiheuttaa lisätyötä (Tikkamäki 2006, 224). Viestinä ja kommunikaatio nousevat tärkeään rooliin, jotta muutos saadaan onnistumaan (Juppo 2011, 160). Uskon, että kuin uuteen toimintatapaan totutaan, on koulujen helpompi järjestää tiivis uintijako sen sijaan että yhden koulun uinteja on hajallaan pitkin kouluvuotta. Uinteihin osallistuminen aiheuttaa kuitenkin aina muutoksia koulun normaaliin viikkorytmiin.

Vanhaan toimintamalliin verrattuna, uuden toimintamallin opetussisällöt on päivitetty ja tarkastettu. Vaikka sisällöissä ei radikaaleja muutoksia ole, on sisällöt ilmaistu nyt selkeämmin ja tiiviimmin. Näin ohjeistus on helpompi tuoda kaikkien nähtäville ja siitä on nopeampi tarkastaa tarpeen mukaan tavoitteita opetuksen suunnittelun yhteydessä. Tavoitteena on saada yhdenmukaisempaa ja tasalaatuisempaa opetusta uimaopettajasta riippumatta. Palvelun tuotteistamisen tavoitteena onkin vakioitu, yhdenmukainen palvelukokonaisuus (Villanen 2016, 221–222), johon tällä uudistamisella pyritään. Uimaopetuksen tilaresurssit paranevat uuden uimahallin myötä, mutta henkilöstöresursseissa ei tapahdu juuri muutosta parempaan, sillä vaikka kokoaikaisia työntekijöitä on enemmän, uusi, isompi halli vaatii enemmän resursseja myös ilta- ja viikonloppuvuoroihin. Vasta käytännön toteutuksen myötä selviää, riittävätkö resurssit. Toivottavasti asiaan voidaan reagoida ja saada lisäresursseja, jos näyttää että sekä laadukkaat opetus- ja ohjauspalvelut että riittävä uinninvalvonta eivät toteudu tällä henkilöstömäärällä.

Palveluliiketoiminnan näkökulmasta asiakkaiden eli tässä tapauksessa koulujen tarpeet ovat toiminnan keskiössä ja kehitystyötä tulisi tehdä yhteistyössä asiakkaan kanssa (Helander ym. 2013, 11–12). Tässä kehitystyössä kouluilta tulevat tarpeet huomioitiin vain aiempaan kokemukseen perustuen. Yhteistyö koulujen henkilöstön kanssa toimintamallin suunnitteluvaiheessa olisi voinut olla hyödyllistä ja esiin olisi voinut tulla asioita, jota nyt ovat jääneet huomioimatta. Koulujen

henkilöstön mukaan ottaminen olisi kuitenkin vaatinut selkeästi lisää resursseja. Toiminnan käynnistyttyä on tärkeää käydä keskustelua koulujen henkilökunnan kanssa mahdollisista esiin nousseista haasteista ja pohtia, voidaanko niihin löytää ratkaisuja muokkaamalla toimintamallia.

7.2 Eettisyys ja luotettavuus

Eettisyys tulee ottaa huomioon koko tutkimusaineiston elinkaaren ajan aina kokoamisesta hävittämiseen saakka (Vilka 2021). Tutkittavien ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta tulee kunnioittaa. Tämän myötä tutkittavalle on muun muassa taattava yksityisyys. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 7.) Teemahaastattelujen aineistot on koottu ja säilytetty niin, että vain opinnäytetyön tekijällä on ollut niihin pääsy. Opinnäytetyöprosessin jälkeen kaikki haastattelumateriaalit hävitetään. Haastatteluissa käsiteltiin vain uimaopetukseen liittyviä teemoja kyseisellä paikkakunnalla, eikä kysymyksissä näin ollut arkaluontoisia tai eettisesti arveluttavia asioita. Kaikki haastattelujen tulokset on esitetty niin, ettei vastaajan henkilöllisyys selviä. Esimerkiksi kaikki nimet ja paikkakunnat on poistettu vastauksista. Kaikkiin haastateltaviin oltiin yhteydessä jo hyvissä ajoin ennen haastatteluja ja pyydetiin suostumus haastatteluun. Samalla käytiin läpi haastattelun aihe sekä se, mihin haastatteluaineistoa tullaan hyödyntämään, kuten Koivisto ym. (2019, 3) ohjeistavat.

Varsinaiset haastattelut toteutettiin Microsoft Teams-palvelun kautta, jolloin esimerkiksi ilmeet ja kehonkieli eivät olleet läsnä haastatteluissa. Vilka (2021) toteaa, että aineistohaastattelun ympäristö tai tilanne voivat vaikuttaa haastatteluun ja se on hyvä huomioida arvioitaessa tutkimuksen eettisyyttä. Vaikka emme haastateltavien kanssa olleetkaan samassa tilassa, vallitsi kaikissa haastatteluissa mielestäni rento ja vapautunut ilmapiiri. Teemahaastattelu mahdollista vapaan keskustelun aiheesta ja haastateltavat pääsivät tuomaan omat näkemyksensä esiin.

Tässä opinnäytetyössä on pyritty käyttämään laadukkaita, mahdollisimman tuoreita lähteitä. Samasta aiheesta on käytetty useampaa lähdetä. Lähteiden vuoropuhelun avulla samasta aiheesta on saatu kattavammin tietoa, eikä asiaa ole perustettu vain yhteen lähteeseen. Lähdekritiikki on tärkeä osa opinnäytetyön eettisyyttä ja se tulee huomioida kaikessa mukana olevassa materiaalissa. Laadukkaiden lähteiden käyttö lisää myös tutkimuksen luotettavuutta. (Vilka 2021.) Tutkimus on toteutettu ja raportoitu asianmukaisesti hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6). Lähteet on merkitty asianmukaisesti ja tulokset esitetty sellaisina kuin ne on saatu. Kehittämistyön tulokset on pyritty esittämään niin, että ne käyvät

vuoropuhelua teorian kanssa. Näin aikaansaadaan läpinäkyvyyttä lukijalle siitä, miten tulokset ja tutkijan ymmärrys ovat muodostuneet (Vilka 2015, 206).

Eskolan ym. (2014, 212–2013) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuuden kriteereinä voidaan pitää uskottavuutta, siirrettävyyttä, varmuutta sekä vahvistuvuutta. Uskottavassa tutkimuksessa tutkittavien käsitykset vastaavat tutkijan tekemää käsitteellistystä ja tulkintaa. Tässä tutkimuksessa tutkija ja haastateltavat olivat kaikki vesiliikunnan ammattilaisia, joten käytettävä ja tulkittava käsitteistö oli näkemyksen mukaan kaikille tuttua. Tutkimustulosten voivat olla siirrettäviä, vaikkei tulosten pohjalta voida tehdä selkeää yleistystä (Eskola ym. 2014, 212). Tämän kehitystyön tulokset ovat siirrettävissä muihin uimahalleihin, ainakin osittain. Jokaisessa toimintaympäristössä kehitystyön tuloksia ja soveltuvuutta omaan ympäristöön tulee kuitenkin arvioida kriittisesti. Tulosten pohjalta halleissa voidaan tarkastella omia toimintatapoja ja pohtia mahdollisia muutostarpeita.

Tutkimuksen varmuus lisääntyy, kun otetaan huomioon tekijät, jotka vaikuttavat tutkimukseen ennustamattomasti (Eskola ym. 2014, 213). Ennustamattomia tekijöitä tämän kehitystyön kanalta ovat olleet henkilöstömuutokset sekä uimahallin avautumisaikataulun viivästyminen. Yllättävät muutokset henkilöstössä vaikuttivat etenkin aivoriihivaiheeseen, joka jouduttiin tekemään suunniteltua pienemmällä ryhmällä. Aikataulun viivästyminen on aiheuttanut haasteita ennen kaikkea kehitystyön tulosten implementointiin. Aineistonkeruuseen ja toimintamallin suunnitteluun aikataulun muutoksilla ei ole ollut suurta vaikutusta. Jos tutkimustulokset saavat tukea toisesta vastaavanlaista ilmiötä selvittäneestä tutkimuksesta, lisää se tutkimuksen vahvistettavuutta (Eskola ym. 2014, 213). Vaikka varsinaisesti alakoulujen uimaopetuksen järjestämiseen keskittyviä tutkimuksia ei juuri ole saatavilla, nousi tässä työssä esiin esimerkiksi paljon samoja teemoja, kuin Hakamäen (2017) uimataitotutkimuksessa.

Vilkan (2015, 196) mukaan Vartio (1992) on määritellyt laadullisen tutkimuksen olevan luotettava silloin, kun tulkitaan tutkimuskohteeseen nähden yhteensopivaa materiaalia eikä tulokseen ole vaikuttanut epäolennaisia tekijöitä. Tässä työssä teemahaastattelujen avulla kerätty materiaali oli tutkimuskohteeseen eli koulujen uimaopetuksen toteuttamiseen nähden yhteensopivaa. Haastateltavat olivat kyseisen aiheen kokeneita ammattilaisia, mikä on Tuomen ym. (2018, 98) mukaan tärkeä kriteeri, kun pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä mahdollisimman hyvin. Hirsjärvi ym. (2018, 35) korostavat, että haastattelujen toteutus vaatii taitoa ja kokemusta, jota haastattelijalle ei tässä tapauksessa ollut entuudestaan. Koen, että haastattelut onnistuivat siitä huolimatta hyvin ja niiden avulla saatiin vastuksia haluttuihin teemoihin. Nähdäkseni haastattelijan oma osaaminen aiheesta edesauttoi haastattelujen onnistunutta läpivientiä.

Haastateltavat valittiin tiettyjen tunnusmerkkien avulla, eli harkinnanvaraisella otannalla (Eskola ym. 2014, 18). Kriteereinä olivat 2010-luvulla rakennettu tai peruskorjattu halli, yli kuntarajojen tapahtuva uinninopetus sekä lisälmen uuden uimahallin kaltainen allasmäärä. Yhteensä kuuteen eri uimahalliin oltiin yhteydessä ja niistä viisi päätyi haastateltaviksi. Jälkikäteen ajatellen olisi kannattanut ottaa haastatteluun myös selkeästi lisälmeä isomman paikkakunnan uimahalleja haastateltavaksi. Haastatteluissa kävi ilmi, että lisälmessä ympäryskunnista uimaopetukseen tulevien paikkakuntien määrät ovat isommat, kuin monessa muussa uimahallissa. Isompien hallien käytännöistä olisi voinut saada erilaisia näkökulmia mukaan.

Koska koulut ovat tärkeässä roolissa koulujen uimaopetuksen järjestämisen näkökulmasta, olisi tutkimuksen luotettavuutta lisännyt, jos haastatteluja olisi toteutettu myös koulujen henkilöstölle. Kuten Kinnusten (2019, 161) mukaan Canel ja Luoma-aho (2018) korostavat vuoropuhelua, odotusten kuuntelua ja muutokseen mukaan ottamista tärkeinä osain luottamuksen rakentamista sidosryhmien välille. Se olisi osaltaan voinut edesauttaa toimintamallin implementointia. Tämä olisi kuitenkin vaatinut paljon lisää resursseja. On mahdollista, että koulujen haasteluissa olisi noussut esiin niin erilaisia näkemyksiä ja tarpeita, ettei niitä kaikkia olisi voitu huomioida toimintamallin suunnittelussa. Otannan määrittely olisi ollut haastavaa. Jatkon kannalta on tärkeää, että kouluilta kerätään palautetta uudenaikaisesta toimintatavasta, jotta toimintamallia on mahdollista jatkokehittää.

7.3 Oman asiantuntijuuden kehittyminen

Liikunta-alan kehittämisen ja johtamisen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tavoitteena on saavuttaa monipuoliset valmiudet oman asiantuntijuuden ja ammatillisen osaamisen kehittämiseen. Lisäksi koulutuksen myötä tulisi kyetä soveltamaan alan tutkimustietoa ja menetelmiä jatkuvasti muuttuvan työelämän vaatimalla tavalla, antaen valmiudet toimia alan kehittämis- ja asiantuntijatehtävissä. (Kajaanin ammattikorkeakoulu n.d..) Oman asiantuntijuuden kehittymistä tämän kehittämistyön aikana on arvioitu hyödyntäen Liikunnan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kompetensseja (Kajaanin ammattikorkeakoulu n.d.) ja Suosituksia ammattikorkeakoulujen yhteisiä kompetensseista ja niiden soveltamisesta (Auvinen, Asikainen, Hakonen, Marjanen, Raisku & Silvennoinen 2022).

Yleisien kompetenssein mukaisista oppimistaidoista on vahvistunut erityisesti osaaminen hankkia sekä analysoida tutkittua tietoa ja näin kehittää omaa asiantuntijuutta. Opintojen alussa tiedonhaku ja tieteellisen tekstin lukeminen olivat haastavaa, mutta tätä kehitystyötä varten on täytyntä lukea ja omaksua paljon tutkimustietoa. Valmiudet tarvittavan tiedon hankkimiseen ovat parantuneet ja kynnyks tieteellisen tekstin lukemiselle on madaltunut.

Tämän kehittämistyön myötä eettisen osaamisen kompetenssialueelta on kehittynyt kyky arvioida tehtäviä ratkaisua yksilön ja yhteisön näkökulmasta kehitettäessä liikunta-alan palveluja. Kehitystyön aikana on täytyntä ottaa huomioon sekä työntekijöiden tarpeet että työnantajan näkökulma ja toimia osapuolten välillä, pyrkien olemaan yhdistävä ja tasa-arvoa lisäävä tekijä. Esimerkiksi työnantajan näkökulmasta uimaopetukseen halutaan tehokasta ajan- ja tilankäyttöä, mutta työntekijöiden näkökulmasta täytyy huomioida työntekijöiden jaksaminen ja muun muassa taukojen toteutuminen sekä hyvän allasturvallisuuden tason säilyminen.

Työyhteisöosaaminen on kehittynyt viestintätaitojen osalta. Työn aikana on vaadittu sekä sisäistä että ulkoista viestintää. Sen selkeyteen ja laatuun on täytyntä kiinnittää huomiota. Edelleen tiettyissä tilanteissa, joissa esimerkiksi itsellä on viimekädessä päätöksentekovastuu, viestinnän jämmäkydessä on kehitettävää. Tässä työssä on jouduttu kohtaamaan haasteet toiminnan uudistamisessa ennakoimattomassa toimintaympäristössä. Aikataulumuutokset ovat olleet ennalta arvaamattomia ja niihin on täytyntä reagoida jatkuvasti. Lisäksi toimintatapojen kehittäminen ympäristöön, johon ei olla konkreettisesti päästy tutustumaan, on ollut haastavaa, mutta samalla ennakoitukykyä kehitettävää.

Innovaatio-osaamisen alueelta on kehittynyt erityisesti tutkimus- ja kehittämistoiminnan menetelmien hallitseminen ja käytännön toteutus. Ensimmäisen haastattelututkimuksen tekeminen ole opettavainen ja mielenkiintoinen kokemus. Toimintatapojen uudistaminen alan asiantuntijoiden osaamista hyödyntäen ja asiakaslähtöinen palvelujen kehittäminen ovat asioita, joita toivotavasti voin tulevaisuudessa hyödyntää entistä enemmän. Tämä työ antoi siihen valmiuksia.

Liikunta-alan koulutuskohtaisista liikunta- ja palvelutoiminnan kompetensseista tämä kehitystyö on vahvistanut osaamistani liikuntapalveluprosessin arvioinnista ja kehittämisestä sekä asiakkaan että palveluntuottajan näkökulmasta. Työn myötä olen omaksunut keinoja kehittää alan toimintatapoja tutkimus- ja asiantuntijatiedon avulla sekä mahdollistanut tiedon soveltamista uudella tavalla. Kaikkia opinnäytetyöprosessin vaikutuksia omaan asiantuntijuuteen ei todennäköisesti osaa tässä vaiheessa vielä tunnistaa, vaan kehittynyt osaaminen tulee ilmenemään käytännössä tulevaisuuden työtehtävissä. Kokonaisuudessaan kehittämistyön on avartanut omaa ajattelua ja

vahvistanut käsitystä siitä, että toimivat palvelut vaativat jatkuvaa toiminnan tarkastelua ja päivittämistä tarpeen mukaan.

7.4 Jatkokehitysmahdollisuudet

Tämän kehittämistyön tuloksena on uudistettu etenkin koulu-uintien vuorojen jakamista lisälmen uimahallissa. Nyt käyttöön otettava tapa mahdollistaa jatkossa siirtymisen täysin sähköiseen järjestelmään, jossa koulut voivat itse varata vuoronsa järjestelmään. Sähköisen varausjärjestelmän kehittäminen ja käyttöönotto tulee olemaan tärkeä jatkokehityskohde nyt luodulle mallille. Myös muiden sähköisten sovellusten hyödyntäminen uimaopetuksessa voisi olla tarpeellinen kehityskohde. Uudessa hallissa on käytettävissä uutta teknologiaa, kuten iso led-näyttö, jota voisi hyödyntää esimerkiksi tekniikkavideoiden näyttämiseen. Tällaisten mahdollisuuksien kartoittaminen ja sitä kautta uimaopetuksen kehittäminen voivat olla tulevaisuudessa tarpeen.

Nyt luodun mallin käytänteistä olisi hyvä saada palautetta ja sitä kautta mallia olisi mahdollista edelleen kehittää. Palautekysely koulujen henkilöstölle, voisi tuoda arvokasta lisätietoa. Myös oppilaille suunnattu kysely koulu-uintien toteutuksesta ja sisällöitä olisi mielenkiintoinen toteuttaa. Sen avulla voitaisiin kerätä tietoa siitä, millaiset asiat ovat oppilaiden näkökulmasta hyvin ja mikä vaatisi muutosta. Samalla saataisiin tietoa, millaisia sisältöä oppilaat tunneilta toivoisivat ja mitä he pitävä uinnin osalta erityisen tärkeinä taitoina.

Lähteet

- Anderson D.I. & Rodriguez A. (2014). Is There an Optimal Age for Learning to Swim? *Journal of Motor Learning and Development*. Vol 2, nro 4, s. 80-89. Saatavilla 3.8.2022: <http://dx.doi.org/10.1123/jmld.2014-0049>
- Auvinen P., Asikainen E., Hakonen A, Marjanen P., Risku P. & Silvennoinen S. (2022). Suositus ammattikorkeakoulujen yhteisistä kompetensseista ja niiden soveltamisesta. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. Saatavilla 22.2.2023: https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2022/Kompetenssit/Suositus%20ammattikorkeakoulujen%20yhteisiksi%20kompetensseiksi.pdf?_t=1642539572
- Chen D. & Hix J. (2022). Embracing Changes: Virtual Change Management and Leadership Training Implications. *Journal of Behavioral & Applied Management*. Vol 22, nro 1, s. 87-107. Saatavilla 31.8.2022: DOI:10.21818/001c.37166
- Eider P. (2015). Changes in motor skills of boys who trained sports swimming in an annual training cycle. *Central European Journal of Sport Sciences and Medicine*. Vol 12, nro 4, s. 121–133. Saatavilla 9.5. 2022: DOI: 10.18276/cej.2015.4–13
- Engström Y. (1995). Kehittävä työntutkimus. Perusteita, tuloksia ja haasteita. Hallinnon kehittämiskeskus. Helsinki.
- Eskola J. & Suoraranta J. (2014). Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino. Tampere.
- Fischer M. & Vainio S. (2014). Potkua palvelubisnekseen. Asiakaskokemus luodaan yhdessä. Talentum. Helsinki.
- Hakamäki M. (2017). Kuudesluokkalaisten uimataito Suomessa. LIKES-tutkimuskeskus. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 323. Saatavilla 11.4.2022: https://www.suh.fi/files/2876/Uimataitotutkimus_LIKES_2016.pdf
- Hakkarainen H. & Nikander A (2009). Pitkäjänteisyys ja tavoitteellisuus lasten ja nuorten valmennuksessa. Teoksessa: Hakkarainen H., Jaakkola T., Kajala S., Lämsä J., Nikander A. & Riski J. (2009). Lasten ja nuorten urheiluvallennuksen perusteet. VK-Kustannus. Jyväskylä. s. 139–159.

- Halme J. (2018). Aivoriivi – toteutus ja peruseriaatteen. Saatavilla 9.5.2022: <https://info.orchidea.dev/innovaatio-blogi/aivoriivi>
- Helander N., Kujala J., Lainema K. & Pennanen M. (2013). Avaimia asiakasläheisyyteen. Uudistuva verkostomainen palveluliiketoiminta. Suomen Yliopistopaino Oy. Tampere.
- Hirsjärvi S. & Hurma H. (2018). Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudamus Oy. Turenki.
- Huovinen T. (2019). Oppilaiden osallistumista ja fyysistä aktiivisuutta edistävä liikunnanopetus perusopetuksen heterogeenisissä oppilasryhmissä. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Saatavilla 10.5.2022: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7851-8>
- Hyötyläinen R. & Nuutinen M. (2010). Mahdollisuuksien kenttä. Palveluliiketoiminta ja vuorovaihteinen johtaminen. Teknologiateollisuus ry. Tampere.
- Iisalmen kaupunki. 2019. Iisalmen uimahalli. Päivitetty hankesuunnitelma 4.4.2019. Saatavilla 22.4.2022: <https://www.iisalmi.fi/loader.aspx?id=519261e0-1c5f-447b-ada3-7df91826b2ca>
- Juholin E. (2007). Työelämän muutos haastaa työyhteisöviestinnän ajatusmallit. Media & Viestintä. Vol 30, nro 2, s. 4–16. Saatavilla 10.8.2022: <https://doi.org/10.23983/mv.62669>
- Juppo V. (2011). Muutoksen johtaminen suomalaisessa yliopistouudistuksessa rehtorien näkökulmasta. Väitöskirja. Vaasan yliopisto. Saatavilla 5.8.2022: http://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-335-6.pdf
- Kajaanin ammattikorkeakoulu. (N.d.). Opinto-opas. Liikunta-alan kehittämisen ja johtamisen koulutus. Saatavilla 17.1.2023: <http://opinto-opas.kamk.fi/index.php/fi/68148/fi/68612>
- Kananen J. (2008). Kvali. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteen. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja.
- Kasanen, E., Lukka, K. & Siitonen, A. (1993) The Constructive Approach in Management Accounting Research, *Journal of Management Accounting Research*, Vol.5, p.241–264. Saatavilla 6.4.2022: https://mycourses.aalto.fi/pluginfile.php/183797/mod_resource/content/1/Kasanen%20et%20al%201993.pdf
- Kaupunki-info. (N.d.). Iisalmen kaupunki. Saatavilla 3.5.2022: <https://www.iisalmi.fi/Suomeksi/Kaupunki-inf>

Keskinen I., Hakamäki J., Hotti K., Lauritsalo K., Liinpää S., Läärä J., Pantzar T. & Savolainen T. (2018). Uimaopetuksen käsikirja. Docendo Oy. Jyväskylä.

Kinnunen E. (2019) Yhdistävä viestintä. Viestinnän rakentuminen sosiaali- ja terveystieteiden rajapinnoilla. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Saatavilla 10.8.2022: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0987-9>

Kinnunen R. (2004). Palvelujen suunnittelu. WSOY. Helsinki.

Kivistö M., Logren A., Kujasalo A., Luurlia K. & Hirvonen L. (2014) Työhyvinvointia edistävien toimintatapojen implementointi työpaikalla – esimerkkinä AHA-toimintatapa. Alkoholihaitat hallintaan -hanke 2011–2013. Työterveyslaitos. Saatavilla 8.8.2022: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/134950/Ty%C3%B6hyvinvointia%20edist%C3%A4vien%20toimintatapojen%20implementointi%20ty%C3%B6paikalla%20%20%20esimerkin%C3%A4%20AHA-toimintatapa.pdf?sequence=1>

Koivisto K. & Aro P. (2019). Ammattikorkeakoulun opinnäytetöiden eettiset kysymykset. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut. ePooki Vol 72. Saatavilla 21.5.2022: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/262081/ePooki%2072_2019.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Kyngäs H. & Vanhanen L. (1999). Sisällön analyysi. Hoitotiede. Vol 11 nro 1, s. 3–12.

L 628/1998. Perusopetuslaki. Saatavilla 11.4.2022: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628#L1>

Lehtimäki P-L., Savolainen T., Heinonen K., Sääkslahti A., Haapala H., Saari S. & Pietilä M. (2022). Uimataitotutkimus 2022. Selvitys kuudesluokkalaisten ja esikoululaisten uimataidosta sekä koronapandemian vaikutuksista koulujen uinninopetukseen. Suomen Uimaopetus- ja hengenvpelastusliitto, Jyväskylän yliopisto, Opetushallitus. Saatavilla 10.2.2022: https://www.suh.fi/files/3824/Uimataitotutkimus_2022_Selvitys_kuudesluokkalaisten_ja_esikoululaisten_uimataidosta_seka_koronapandemian_vaikutuksista_koulujen_uinninopetukseen.pdf

Lehto K., Pitkänen L. & Autioniemi J. (2019) Verkostojohtajan roolit ja kompetenssit kolmannen sektorin johtajien näkökulmasta. Hallinen tutkimus. Vol 38 Nro 4, s. 257–270. Saatavilla 10.8.2022: <https://doi.org/10.37450/ht.98050>

Lukka K. (2000) The Key Issues of Applying the Consturctive Approach to Field Research. In Reponen, T. (ed.) (2000) Management Expertise for the New Millenium. In Commemoration of the 50th Anniversary of the Turku School of Economics and Business Administration. Publications of the Turku School of Economics and Business Administration. A-1. Saatavilla 6.4.2022: https://www.researchgate.net/publication/281549256_The_key_issues_of_applying_the_constructive_approach_to_field_research

Lukka K. (2001). Konstruktiivinen tutkimusote. Metodix - metoditietämystä kaikille. Saatavilla 6.4.2022: <https://metodix.fi/2014/05/19/lukka-konstruktiivinen-tutkimusote/>

Lyyra N., Heikinaro-Johansson P. & Salomäki S. (2019). Lasten ja nuorten kokemuksia liikunnanopetuksesta. Teoksessa: Kokko S, & Martin L. (toim.). (2019). Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2018. Valtion Liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:1. S. 89–93 Saatavilla 2.7.2022: https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/09/VLN_LIITU-raportti_web-final-30.1.2019.pdf

Moura O. M., Marinho D. A., Forte P., Faíl L. B. & Neiva H. P. (2021). School-based Swimming Lessons Enhance Spesific Skills and Motor Coorditation in Children: The Comparison Between Two Interventions. Motricidade Vol 17 Issue 4, p 96, 21 p. Saatavilla 18.4.2022: <https://doi.org/10.6063/motricidade.24557>

Murthy C. S.V. (2007). Change Management. Himalaya Publishing House. Mumbai.

Ojasalo K., Moilanen T. & Ritalahti J. (2020). Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Sanoma Pro. Helsinki.

Palomäki S. & Hirvensalo M. (2022). Mistä liikunnan arvosanat muodostuvat? Liikunnanopettajien käsityksiä arvioinnin kriteereistä ja haasteista perusopetuksessa. Liikunta & Tiede Vol 59 Nro 2, s. 83–90. Saatavilla 2.7.2022: [file:///C:/Users/K%C3%A4ytt%C3%A4j%C3%A4/Downloads/lt_2_2022_83-90%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/K%C3%A4ytt%C3%A4j%C3%A4/Downloads/lt_2_2022_83-90%20(2).pdf)

Partanen P. (2019). Iisalmen kaupungin uuden uimahallin palvelusuunnitelma. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy. Saatavilla 24.4.2022: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019112823254>

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. (2014) Opetushallitus. Saatavilla 11.4.2022: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Pietilä A., Eirola R. & Vehviläinen-Julkunen K. (2002). Työmenetelmiä terveyttä edistävissä asiakastyössä. Teoksessa: Pietilä A., Hakulinen T., Hirvonen E., Koponen P., Salminen E. & Sirola K. (2002). Terveyden edistäminen. Uudistuvat työmenetelmät. WSOY. Juva. S. 148–171.

Poutala M. (2007). Uimaopetuksen riskejä ja ratkaisuja turvallisuuden varmistamiseksi. Liito: Liikunnan ja terveystiedon opettajat ry: n jäsenlehti. 2007, nro 2, s. 44–45.

Rintala P., Sääkslahti A. & Iivonen S. (2016). 3–10-vuotiaiden lasten motoriset perustaidot. Liikunta ja Tiede. Vol 53 Nro 6. S. 49–55. Saatavilla 11.4.2022: <http://www.urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201701021021>

Rocha H. A., Marinho D. A., Garrido N. D. Morgado, L. S. & Costa A. M. (2018). The acquisition of aquatic skills in preschool children: deep versus shallow water swimming lessons. *Motricidade* Vol 14, nro 1, p 66–72. Saatavilla 18.4.2022: <https://doi.org/10.6063/motricidade.13724>

Santalainen T. (2009). Strateginen ajattelu ja toiminta. Alma Talent Oy.

Savolainen T. (2018). Uintituntien haasteet ja mahdollisuudet. Liito: Liikunnan ja terveystiedon opettajat ry:n jäsenlehti. 2018 nro 2, s. 8–10.

Seifert L., Button C. & Brazier T. (2010). Interacting constraints and inter-limb co-ordination in swimming. Teoksessa: Renshaw I., Davids K. & Savelsbergh G. J. P. (2010). *Motor Learning in Practice. A constraints-led approach*. S. 83–98. Routledge. New York.

Siren Arkkitehdit Oy. (2020). Iisalmen uimahallin 1 krs yleissuunnitelma. Iisalmen kaupungin sisäinen materiaali.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta. (2022a). Talousarvion käyttösunnitelman toteutuminen 2/2021. Sivistys- ja hyvinvointitoimiala. Iisalmen kaupungin sisäinen materiaali.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta (2022b). Sivistys- ja hyvinvointilautakunta 5/2022 pöytäkirja. Saatavilla 15.5.2022: https://julkaisu.iisalmi.fi/ktwebscr/pk_asil_tweb.htm?bid=10509

Stenvall J. & Virtanen P. (2007). Muutosta johtamassa. Edita Publishing Oy. Helsinki.

Stodden D. F., Goodway J., Langendorfen S. J., Robertson M. A., Rudisill M. E., Garcia C. & Garcia L. E. (2008). A Developmental Perspective on the Role of Motor Skill Competence in Physical Activity: An Emergent Relationship. *Quest*. Vol 60 Nro 2. S. 290–306. Saatavilla 1.8.2022: <http://dx.doi.org/10.1080/00336297.2008.10483582>

Storbacka K., Blomqvist R., Dahl J. & Haeger T. (1999). Asiakkaan arvon lähteellä. WSOY. Juva.

Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto. (2017). Uimaopetuksen järjestelyt kunnissa -selvitys. Saatavilla 8.5.2022: http://www.suh.fi/files/1981/Uimaopetuksen_jarjestelyt_kunnissa_2017.pdf

Suomen Uimaopetus. ja Hengenpelastusliitto. (2019). Uimaopetus. Saatavilla 11.5.2022: <https://www.suh.fi/toiminta/uimaopetus>

Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto. (2020). Pinnalla 2025, Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliiton strategia 2021–2025. Saatavilla 8.5.2022: https://www.suh.fi/files/2990/Pinnalla_2025_-strategia.pdf

Tikkamäki K. (2006). Työn ja organisaation muutoksisissa oppiminen. Etnografinen löytöretki työssä oppimiseen. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Saatavilla 5.8.2022: <https://urn.fi/urn:isbn:951-44-6650-0>

Toikko T. & Rantanen T. (2009). Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisssessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere University Press. Tampere.

Torkki, P. (2012). Käypä prosessi – mikä selittää kirurgian tuottavuuseroja sairaaloiden välillä. Väitöskirja. Aalto-yliopisto. Saatavilla 27.4.2022: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-60-4734-8>

Tuomi J. & Sarajärvi A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Tuominen T., Järvi K., Lehtonen M., Valtanen J. & Martinsuo M. (2015). Palvelujen tuotteistamisen käsikirja. Osallistavia menetelmiä palvelujen kehittämiseen. Aalto-yliopiston julkaisusarja. Tiede + Teknologia 5/2015. Saatavilla 3.11.2022: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-60-6218-1>

Turvallinen uimaopetus. (2020). Opetushallitus, Kuntaliitto, OAJ ja SUH. Saatavilla: https://www.suh.fi/files/2709/Turvallinen_uimaopetus.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2012). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Saatavilla 21.5.2022: https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2019). Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan

julkaisu 3/2019. Saatavilla 24.11.2022: https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/lhmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf

Uusi uimahalli. (N.d.) Iisalmen kaupunki. Saatavilla 22.4.2022: <https://www.iisalmi.fi/Suomeksi/Palvelut/Kulttuuri,-liikunta-ja-nuoriso/Liikuntapalvelut/Uimahalli/Uusi-uimahalli>

Vilka H. (2015). Tutki ja kehitä. PS-kustannus. Juva.

Vilka H. (2021). Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. PS-kustannus. Jyväskylä.

Villanen J. (2016). Tuotteista tähtituotteita – Tarivoita, tehtävää, teoriaa. Helsingin seudun kaupapakamari.

Virtanen A. (2006). Konstruktiivinen tutkimusote. Miten koulutus ja elinkeinoelämän odotukset kohtaavat ammattikorkeakoulun opinnäytetöissä. Ammattikasvatuksen aikakauskirja Vol 8 Nro 1, 46–52. Saatavilla 6.4.2022: <file:///C:/Users/K%C3%A4ytt%C3%A4j%C3%A4/Downloads/114874-Artikkelin%20teksti-223935-1-10-20220217.pdf>

Liitteet

Liite 1: Vanhan toimintamallin toimintaohjeet koululle

Liite 2: Vanhan toimintamallin mukaiset lisälmen uimahallin tavoitteet/tuntisisällöt uinninopetuksessa

Liite 3: Teemahaastattelurunko

Liite 4: Infokirje-pohja kouluille varatuista uintiajoista ja vuorojen jako-ohjeista

Liite 5: Uimaopetuksen toimintaohjeet kouluille

Liite 6: Alakoulujen uimaopetuksen luokkakohteiset sisällöt uudessa toimintamallissa

Liite 1: Vanhan toimintamallin toimintaohjeet kouluille

Ilisalmen uimahallilla suositamme seuraavanlaisia turvallisuus- ja käytösohjeita ohjattujen kouluinti käyntien aikana:

1. Koululla on uimaopetusta järjestäessään ja toteuttaessaan velvollisuus huolehtia siitä, että valvovia ryhmän opettajia on sekä työtöille että pojille. Ryhmän opettajan on tunnettava oppilaat ja heidän mahdolliset erityisrajoitteensa ja -tarpeensa. Erityisrajoitteet ja – tarpeet tulee kertoa myös ohjaavalle uimaopettajalle ja / tai uinninohjaajalle ennen tunnin alkua.

2. Ryhmän saavuttua uimahalliin opettaja noutaa uimahallin palvelupisteestä ryhmän avainkortit ja ilmoittaa palvelupisteeseen uimaopetukseen osallistuvien oppilaiden lukumäärän.

3. Ryhmän opettaja vie oppilaat puku- ja pesutiloihin. Opettaja valvoo, että oppilaat peseytyvät ilman uima-asua, kastellen myös hiukset. Pitkähiuksiset koululaiset käyttävät uimalakkia tai laittavat hiukset kiinni. Ennen altaalle siirtymistä käydään myös tarvittaessa WC:ssä.

4. Ryhmän opettaja ohjaa oppilaat odottamaan uimaopetuksen alkua ison altaan matalan päädyn korokkeelle tai ikkunaseinän penkkiriville. Oppilaita ei saa päästää allastiloihin yksitellen tai antaa heidän siirtyä omin päin altaalle. Myös opetuksen päättyessä tulee varmistaa, että kaikki oppilaat poistuvat allastiloista yhtä aikaa.

7. Ryhmän opettaja seuraa uimaopetuksen etenemistä koko oppitunnin ajan altaan viereltä, jos kaikki oppilaat harjoittelevat samassa ryhmässä / altaassa. Mikäli allastiloissa on yhtä aikaa kaksi tai useampi taitotasoryhmä, opettaja vastaa vapaalla olevan ryhmän valvonnasta. Opettaja voi myös halutessaan osallistua itse uimaopetukseen. Opettaja on uimahallissa virantoimituksessa ja näin ollen vastuussa oppilaista koko oppitunnin ajan. Uimaopettaja vastaa opetuksen pedagogisesta sisällöstä. Uimahallin valvontavuorossa olevalla uinninohjaajalla ja muulla henkilöstöllä on aina yleinen valvontavastuu.

8. Oppilaan vammasta tai sairaudesta johtuvista rajoituksista uimaopetuksessa ja niihin liittyvistä lääkityksistä sekä ensiaputoimenpiteistä on hyvä ilmoittaa uimaopettajalle. Terveystiedot ovat salassa pidettäviä tietoja, joten huoltajilta on pyydettävä lupa ennen näiden tietojen antamista uimaopettajalle.

9. Opetuksen päätyttyä ryhmän opettaja huolehtii, että oppilaat poistuvat uimaopetustilasta sovitujen ohjeiden mukaisesti.

10. Iisalmen Uimahallissa uimataitoiseksi henkilöksi lasketaan 25 metriä yhtäjaksoisesti uineet. 25 metrin uintia kutsutaan kampauinniksi.

Iisalmen uimahallin uimaopetuksen toimintaohjeet on sovellettu lähteenä käytetystä ”Uimaopetus turvallisemmaksi” tekstimateriaalista.

Opetushallitus, Kuntaliitto, OAJ, sekä Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto 8.5. 2007 (Uimaopetuksen toimintaohjeet 2010.)

Liite 2: Vanhan toimintamallin mukaiset lisälmen uimahallin tavoitteet/tuntisisällöt uinninopetuksessa

Päiväkoti: Veteen totuttelua, vedessä liikkumista, perustaitojen opettelua apuvälineellä ja ilman (kellunnat mah+sel, liuku mah, sukeltaminen ja myyräuinnin alkeiden opettelua). Opettaminen tapahtuu leikinomaisesti erilaisia pelejä pelaten ja monipuolisia harjoitteita käyttäen. Ryhmän taitotason mukaan opettamista sovelletaan ja yksilöidään.

1-2lk: Tunteihin kuuluu mm. perustaitojen opettelua/kertaamista, vedessä liikkumista eri tyylein, tavoitteena oppia kaikki perustaidot (myös selällä liuku). Tavoitteena myös kamman uiminen (25 m). Opettaminen tapahtuu leikkien ohessa. 25 m uineille hieman jo matkauinnin ja hyppyjen harjoittelua/kokeilua. Alkeisselän kokeilua. Ryhmän taitotason mukaan opettamista sovelletaan ja yksilöidään.

3-4lk: Kerrataan ja opetellaan perustaitoja ryhmän taitotaso huomioon ottaen. Harjoitellaan erilaisia temppuja kuten kuperkeikkaa, käsilläseisontaa, erilaisia sukellustehtäviä, temppuillaan ja uidaan eri välineitä käyttäen jne. Matkauintitehtävät kuuluvat mukaan. Tavoitteena on alkeisselän ja selkäkroolin hallitseminen. Krooliuinnin kokeilua ja opettelua apuvälineen kanssa ja ilman (4lk lähinnä). Opetuksessa opetellaan eri uimatekniikoita leikinomaisesti, peleissä ja leikeissä korostuu uiminen ja liikkuminen vedessä. Mukana on myös puhdasta tekniikan opetusta. Matkauintiin ja/tai tunninlopetukseen kuuluvat hyppyt ponnarilta.

5-6lk: 5lk kertaa/opettelee krooliuintia eri välineillä tai ilman. Tarpeen tullen kertausta vielä selkäuinnin tekniikkoihin (ryhmän taitotaso!). Tunteihin kuuluvat mm. matkauintitehtävät eri uintityyleillä, haastavat temput ja kehonhallinta vedessä, haastavat pelit ja leikit/viestit syvässä ja matalassa altaassa ym. uintikuntoa kohottavaa toimintaa. Tarpeen tullen kokeillaan jo rintauintia. Matkauintiin ja/tai tunninlopetukseen kuuluvat hyppyt ponnarilta. Tilanteen mukaan opetellaan erilaisia hyppyjä kuten kynttilähypyt, keräkaadot ja pääedellä hyppy.

6lk:n tavoitteena on uida yhtäjaksoisesti 200 m. Tätä testataan Pohjoismaisella uintitestillä. Keskeisiä teemoja ovat rintauinnin tekniikan opettelu, uintikunnon kohotus, pelastusvälineisiin tutustuminen ja pelastustekniikoiden opettelu. Näiden lisäksi pyritään pelaamaan erilaisia pelejä syvässä ja matalassa altaassa. Viimeisellä kerralla kokeillaan myös uimista/pelastamista vaatteet päällä. Tarpeen tullen ryhmä kertaa myös selkäuinnin ja krooliuinnin tekniikoita. Matkauintiin ja/tai tunninlopetukseen kuuluvat hyppyt ponnarilta.

Uintitunnin esimerkkirakenne:

1-2lk+esikoulu ja päiväkot:

- Esittäytyminen ryhmän edessä ja ryhmän ottaminen haltuun. Kerrotaan, miten tunti etenee ja missä aloitetaan. Aloituspelin/leikin sääntöjen kertominen. Opettajilta on hyvä varmistaa, milloin oppilaat ovat lähdössä altailta pois sekä varmistaa poissaolijat.
- Alkuleikin/leikkien (erilaiset hipat, sukellusrojun keräys) jälkeen opetusosuus. Voi ottaa kaikille. Tilanteen mukaan ”kammalliset” (25 m uineet) lähtevät suorittamaan matkauintitehtävää ja opetus tehostetumpaa jäljelle jääneelle pienemmälle ryhmälle.
- Matkauinnin jälkeen kammallisilla voi olla esimerkiksi omia itsenäisiä tehtäviä muissa altaissa tai he voivat liittyä muun porukan mukaan lopputunnista.
- Taidottomille tilanteen mukaan perustaitojen ja uintitekniikan opettamista sekä ”kampa-kokeiluja” isossa altaassa.
- Tunti on mukava päättää johonkin hauskaan peliin tai pieneen vapaa-aikaan, jolloin lapset saavat käyttää uintileluja ym.
- Loppuun ryhmät jonoihin, tunnista kiittäminen ja kampojen jakaminen, jos kampaunteja on suoritettu hyväksytysti

3-4lk + 5-6lk

- Samat aloitussessiot. Huom! ryhmät voivat olla niin isoja, että ryhmä pitää jakaa puoliksi. Toinen puoli aloittaa monitoimialtaalla opetuksessa. Muut suorittaa itsenäisesti matkauintitehtävää+ muuta itsenäistä
- Alkulämmittelyksi matkauintia kaikille kammallisille, kammattomat (jos löytyy) voivat tehdä jotain muuta tehtävää/ uida apuvälineen kanssa/uida monitoimialtaassa
- Peliä / jotain tehtävää (voi olla johdattelua tulevaan tekniikkaopetukseen)
- Tekniikkaa
- Peliä
- Vapaa-aikaa vähän loppuun
- Jos ryhmässä on kammattomia, pitää heille pyrkiä antamaan opetusta, että he saisivat kammun. Tämä onnistuu esimerkiksi silloin, kun muut tekevät itsenäistä tehtävää/pelaaavat oman open valvonnassa. (Uimaopetuksen tavoitteet 2015.)

Liite 3: Teemahaastattelurunko

1. Taustatiedot/resurssit

- haastateltavan positio
- oppilaiden/koulujen määrät, opetuskerrat
- henkilöstöresurssit
- tilaresurssit

2. Uintien organisointi

- vuorojen jaon käytännöt
- haasteet
- yhteistyö koulujen kanssa

3. Opetuksen toteutus

- sisällön suunnittelu
- haasteet
- tärkeimmät asiat
- turvallisuus

Liite 4: Infokirje-pohja kouluille varatuista uintiajoista ja vuorojen jako-ohjeista

Hei!

Tulevalle lukuvuodelle teidän koululenne on varattu seuraava uintijakso:

ma xx.xx.202x- pe xx.xx.202x klo 8–14.30

Huom! opetuksissa tulee olla vähintään puolen tunnin tauko klo 11–12 välillä, jotta uimaopettajilla on mahdollisuus ruokataukoon.

Kyseiselle ajankohdalle saatte itse koululla jakaa, mikä luokka tulee milläkin ajalla uimaan. Varrattava allasaika on 60min/ryhmä. Ilmoittakaa jakamanne uintivuorot **xx.xx.202x** mennessä sähköisesti osoitteeseen paivi.roivainen@iisalmi.fi. Viestissä tulee ilmetä päivä, kellonaika, luokka ja luokkakoko.

Huomioitahan, että koulun henkilökunta on vastuussa oppilaista sekä allastilassa että puku- ja pesutiloissa. Uimahallin henkilökunta ei valvo oppilaita pesutiloissa. Uimaopettaja huolehtii ryhmän taitotason mukaisen opetuksen suunnittelusta ja toteutuksesta.

Uudessa uimahallissa on kaksi erityissaunaa, jotka ovat ensisijaisesti avustajaa ja esteettömyyttä vaativien asiakkaiden käyttöön. Toista saunatilaa on mahdollista varata tarvittaessa myös kouluryhmien käyttöön, jos valvonta pesutiloissa ei muuten onnistu. Huomioikaa, että erityissaunatilat ovat kuitenkin pieniä. Ensisijaisesti koulukäyttöön on tarkoitettu yleisten pukutilojen yhteydessä olevat ryhmäpukuhuoneet. Lisäksi on mahdollista varata uimahallin kokoustila, jos tarvitsette jollekin ryhmälle odotustilaa tai esimerkiksi tilan eväiden syöntiä varten.

Samanaikaisesti uimaan voi tulla yksi tai kaksi opetusryhmää kerrallaan, kuitenkin niin, ettei kaksi opetusaltaassa uivaa (1-2lk:n) ryhmää tule samaan aikaan.

Mahdollisesti muilta kouluilta vapaaksi jääneitä uintiaikoja voi kysellä xx.xx.202x alkaen joko sähköpostilla tai puhelimitse numerosta 040 350 2528.

Saa ottaa yhteyttä, jos on kysyttävää!

Uintiterveisin,

Päivi Roivainen
Liikunnanohjaaja
Saukko – Iisalmen uimahalli
paivi.roivainen@iisalmi.fi
040 350 2528

Liite 5: Uimaopetuksen toimintaohjeet kouluille

Toimintaohjeet koulujen uimaopetukseen lisälmen uudessa uimahallissa:

- Uimahallissa on käytössä sähköiset rannekkeet, joilla myös pukukaapit lukitaan. Rannekkeet jaetaan uimahallin kassalla.
- Ensisijaisesti koulujen käyttöön tarkoitettujen ryhmäpukuhuoneiden sijaitsevat yleisten pukuhuoneiden yhteydessä, naisten puolella omansa ja miesten puolella omansa.
- Opettaja on uimaopetuksen ajan virantoimituksessa ja hänellä on valvontavastuu oppilasryhmästä koko uimahallikäynnin ajan. Opettajien on tärkeä tuntee lasten mahdolliset erityistarpeet ja kertoa niistä tarvittaessa uimaopettajalle. Työvuorossa olevilla uinninvalvojilla on yleinen valvontavastuu.
- Opettaja huolehtii, että oppilaat peseytyvät huolellisesti ennen uimaan tuloa. Pitkät hiukset tulee laittaa kiinni.
- Ennen uinnin aloittamista, allastiloissa kokoonnutaan kuntouintialtaan ikkunalaudalle istumaan, jossa tarkastetaan paikalla olevat uimarit. Opettajan on tärkeä tarkastaa, että uimaopettaja saa oikean tiedon ryhmän paikallaolioista. Kouluja myös laskutetaan tämän tiedon mukaisesti.
- Uimaopettaja suunnittelee opetuksen luokan taitotason mukaan ja tarvittaessa eriyttää ryhmää. Jos ryhmää on tarve eriyttää, voi uimaopettaja suunnitella osalle luokkaa tehtäviä, joita ryhmä toteuttaa koulun opettajan valvonnassa. Näihin annetaan selkeät ohjeet, tarvittaessa kirjallisesti.
- Lisälmen uimahallissa 1.–2. -vuosiluokan tavoitteena on saavuttaa 25 m uimataito, josta käytetään nimitystä kampauinti. Kampauinnin yrittämisen edellytyksenä pidetään 10 m uimataitoa, jotta varmistetaan kampauintikokeilun turvallisuus.
- Kampauinnin suorittamisen jälkeen oppilaalla on mahdollista siirtyä tekemään uintitehtäviä myös kuntouinti-, monitoimi- ja hyppyaltaisiin. Kampauinti on koulu-uinneissa edellytys myös hyppäämiseen ponnauduslaudalta tai hyppytornista.
- Uimaopetuksen allasaika on 60 min / ryhmä. Tästä varsinaisen opetuksen kesto on 45–55 minuuttia ryhmän jakamisen mukaan ja loppuaika on ns. vapaata aikaa.
- Tämän viestin mukana on myös linkki ohjavideoon, kuinka uudessa uimahallissa toimintaan. Toivottavasti voitte katsoa sen yhdessä oppilaiden kanssa, jotta saapuminen uimaan saadaan mahdollisimman sujuvaksi.
- Kannustamme kaikkia käymään jo ennen koulu-uinteja, vapaa-ajalla uimassa ja samalla tutustumassa uuden uimahallin tiloihin ja toimintoihin!

Epäselvissä ja mieltä askarruttavissa asioissa, ottakaa rohkeasti yhteyttä uimaopettajiin.

Tervetuloa uimaan Saukkoon, lisälmen uuteen uimahalliin!

Liite 6: Alakoulujen uimaopetuksen luokkakohtaiset sisällöt uudessa toimintamallissa

Alakoulujen uimaopetuksen luokkakohtaiset sisällöt

Esiopetus

- Veteen totuttelu ja tutustuminen
- Liikkuminen vedessä eri tavoin
- Kastautuminen, sukeltaminen
- Kellunta ja liuku
- Uintiasennon harjoittelu apuvälineellä ja ilman

Harjoittelu leikkien ja pelien avulla.
Opetusaika 30–40 min. Loppuaika vapaata leikkiä.

1-2lk

- Liikkuminen vedessä eri tavoin
- Veteen puhaitaminen → hengityksen harjoittelu
- Sukeltaminen
- Kellunta ja liuku sekä päin että selin apuvälineellä ja ilman
- Alkeisuinnit apuvälineellä ja ilman

Tavoite 10 m alkeisuinti
→ 25 m kampauinti
→ kamman uineille oppilaille matkauinti- ja taitoharjoitteita muissa altaissa, eriyttäminen

Harjoittelu pelien ja leikkien avulla.

3lk

- Perustaitojen kertaaminen
- Hengittäminen
- Sukeltaminen syvemmässä (> 1 m) vedessä
- Alkeisselkä ja selkäkrooli
- Uintiasento ja potkut
- Krooliuinti
- Uintikestävyuden vahvistaminen

Oppitunti sisältää sekä pelejä että tekniikkaharjoituksia.

4lk

- Uintiasennon kertaaminen/harjoittelu
- Hengittäminen
- Sukeltaminen pituus- ja syvyyssuunnissa
- Selkäkroolin kertaaminen
- Krooliuinnin harjoittelu
- Rintauinnin kokeilu
- Uintikestävyuden vahvistaminen

Oppitunti sisältää sekä pelejä että tekniikkaharjoituksia.

5lk

- Selkä- ja krooliuintien kertaaminen
- Rintauinti
- Uintikestävyys, tavoite 100 m yhtäjaksoinen uinti
- Erilaiset hyppy
- Monipuolinen keuhonhallinta vedessä

Tekniikka- ja taitoharjoituksia, uintia kuntouintialtaassa altaassa ja pelejä.

6lk

- Eri uintitekniikoiden kertaus
- Uintikestävyys, tavoitteena 200 m pohjoismaisen uintitestin suorittaminen
- Pelastusharjoitukset: pelastusvälineiden käyttö, H-RAP, tajuttoman pelastaminen ja kylkiuinti, pelastushyppy, vaatteet päällä uinti (ei sovellu kaikille ryhmille)

Tekniikka- ja taitoharjoituksia, uintia kuntouintialtaassa, pelejä.

Kouluryhmien allasaika 60 min, josta opetusta ryhmän jaksamisen mukaan 50-55min ja loppuun vapaata aikaa, esimerkiksi hyppytornista ja -laudalta hyppäämistä.

Yhdistelmäluokkien, esim. 3-4lk:n opetuksessa sovelletaan molempien luokka-asteiden tehtäviä ryhmän taitojen mukaan.

Uimataidottomien opetus opetusaltaassa.

Uimataitaisia voidaan opettaa: monitoimialtaassa, kuntouintialtaassa ja hyppyaltaassa.

Isot luokat voidaan jakaa tekniikkaopetuksen ajaksi kahteen osaa, jolloin toiselle ryhmälle suunnitellaan oman opettajan valvonnassa toteutettavia tehtäviä, joihin selkeät ohjeet.

Tavoite: Jokainen löytäisi oman tapansa liikkua vedessä, uinti on hauskaa ja innostutaan uimaan myös vapaa-ajalla!